

Photo - Myanmar Pressphoto Agency (2021)

မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ် နှစ်ဆတိုးထိခိုက်မှု

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့်

မြန်မာ့စီးပွားရေးရပ်ဝန်း ထိခိုက်မှု အစီရင်ခံစာ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

Inya
Economics

ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်

မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ်နှစ်ဆတိုးထိခိုက်မှု

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့်

မြန်မာ့စီးပွားရေးရပ်ဝန်း ထိခိုက်မှု အစီရင်ခံစာ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်

Copyright © 2021 by Inya Economics LTD GTY. All rights reserved.

© ၂၀၂၁၊ အင်းလျားဘောဂဗေဒ လီမိတက် ဂရန်တီ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် စာရေးသူများ၏ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များသာဖြစ်ပြီး အင်းလျားဘောဂဗေဒ၊ အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အမြင်များကို ကိုယ်စားမပြုပေ။ အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော အချက်အလက်များသည် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများနှင့် ကျမ်းကိုးအချက်အလက်များပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော စာများ၊ ပုံများ၊ ဇယားများနှင့် အချက်အလက်များကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော်လည်းကောင်း၊ အားလုံးသော်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ တစ်ဆင့်ပြန်လည် ကူးယူခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်းများကို ခွင့်မပြု။ အင်းလျားဘောဂဗေဒသို့ ကြိုတင် ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရမည်။

မာတိကာ

အင်းလျားဘောဂဗေဒ အကြောင်း	7
ကျေးဇူးတင်စကား	8
အတိုကောက်များ	10
အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြချက်	12
နိဒါန်း	21
အခန်း (၁)	24
ကွင်းဆင်းစစ်တမ်းနှင့် တွေ့ရှိချက်များ	24
၁.၁။ လေ့လာမှုနည်းနိဿယ	25
၁.၂။ စစ်တမ်း၏သွင်ပြင်	26
ပုံ (၁) - စစ်တမ်း၏သွင်ပြင်အား ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်ပြပုံ	26
၁.၃။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း	28
ပုံ (၂) - ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်၏ သက်ရောက်မှုပြညွှန်းကိန်း	28
ပုံ (၃) - ယခင်နှင့်ယခု အခွန်ပေးဆောင်နှိုင်းမှု အခြေအနေပြပုံ	30
ပုံ (၄) - ကဏ္ဍအလိုက် ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်၏ သက်ရောက်မှုပြ ညွှန်းကိန်း	32
ပုံ (၅) - အသေးစားနှင့်အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဆက်လက်တောင့်ခံနိုင်စွမ်း အခြေအနေပြပုံ	33
အခန်း(၂)	34
စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ	34
၂.၁။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ	35
၂.၁.၁။ တောင်သူများ၏ စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေများအကြောင်း	35
၂.၁.၂။ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုများ၏ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာမှုနှင့် တောင်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှု	38
၂.၂။ ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ	40
အင်းလျားဘောဂဗေဒ	

၂.၂.၁။ ကုန်ဈေးနှုန်းနှင့် ကုန်စည်စီးဆင်းမှု အခြေအနေ	40
ဇယား (၁) - ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ ကုန်စည်အချို့၏ ဈေးနှုန်းများ	40
ဇယား (၂) - မေလအတွင်း ဆန်နှင့်စားသုံးဆီဈေးနှုန်းများ	41
ဇယား (၃) - ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် ဇွန်လ စားသုံးဆီဈေးနှုန်း နှိုင်းယှဉ်ချက်	41
ဇယား (၄) - ဇွန်လအတွင်း ကြက်သွန်ဈေးတက်မှုနှုန်း	42
၂.၂.၂။ အာဏာသိမ်းမှု၊ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ တတိယလှိုင်းနှင့် ကုန်ဈေးနှုန်း	44
၂.၂.၃။ နိုင်ငံခြားတင်ပို့ကုန်များနှင့် ရပ်တန့်သွားသော ကုန်သွယ်မှုများ	47
၂.၂.၄။ နယ်စပ် ကုန်သွယ်မှုဂိတ် အခြေအနေ	49
၂.၂.၅။ ဆန်စပါးဈေးကွက် အခြေအနေ	53
ပုံ (၆) - လစဉ် ဆန်စပါး (အသစ်) ဈေးနှုန်း (၂၀၂၁ခုနှစ်)	53
ဇယား (၅) - ၂၀၁၈-၂၀၁၉မှ ၂၀၂၁-၂၀၂၂အထိ အခြေခံရည်ညွှန်းစပါးဈေးနှုန်း	55
၂.၂.၆။ ပဲဈေးကွက် အခြေအနေ	55
ဇယား (၆) - ဇူလိုင်လတွင် အိန္ဒိယဈေးကွက်၏ဝယ်လိုအားအများဆုံးရှိနေသော မတ်ပဲဈေးနှုန်းများ	55
အခန်း(၃)	57
စက်မှုကဏ္ဍ	57
၃.၁။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအခြေအနေ	58
၃.၂။ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ အခြေအနေပြောင်းလဲလာပုံ	61
၃.၃။ စက်မှုကဏ္ဍတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခက်အခဲများ	64
အခန်း(၄)	67
ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ	67
၄.၁။ အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုများ	68
၄.၁.၁။ အင်တာနက်အပေါ် ပြည်သူများ လက်လှမ်းမီမှု	68
၄.၁.၂။ အစားအသောက်ပို့ဆောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ အခြေအနေ	69

၄.၂။ ငွေရေးကြေးရေးကဏ္ဍ	71
၄.၂.၁။ ပြောင်းလဲလာသောဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုကိုသုံးသပ်ခြင်း	71
၄.၂.၂။ ငွေကြေးလည်ပတ်မှုအခြေအနေကို သုံးသပ်ခြင်း	75
၄.၂.၃။ ငွေလွှဲငွေပို့ဈေးကွက်အခြေအနေကိုသုံးသပ်ခြင်း	76
၄.၂.၄။ မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းခြင်းနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု အခြေအနေ	77
ပုံ (၇) - မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းနှင့် ရွှေဈေးနှုန်း မြင့်တက်လာပုံ (၂၀၂၁ခုနှစ်)	78
ဇယား (၇) - မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် လအလိုက် အမေရိကန်ဒေါ်လာရောင်းချမှုပမာဏ	79
ပုံ (၈) - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်း ပြပုံ	80
ဇယား (၈) - မတ်လအတွင်း စားသုံးသူဈေးဆနှုန်းကိန်း	81
၄.၃။ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးကဏ္ဍ	82
၄.၃.၁။ ဖေဖော်ဝါရီလမတိုင်မီ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းများ အခြေအနေ	82
၄.၃.၂။ ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွား လုပ်ငန်းများ အခြေအနေ	83
အခန်း (၅)	86
စီးပွားရေးအဆောက်အအုံရှိ ကဏ္ဍအလိုက်ထိခိုက်မှုများ	86
၅.၁။ လုပ်သားဈေးကွက်အခြေအနေ	87
၅.၁.၁။ ပြည်ပမှ ရွှေ့ပြောင်းမြန်မာလုပ်သားများ၏ အခြေအနေ	87
ဇယား (၉) - လအလိုက် ဖမ်းဆီးခံရသော မြန်မာနိုင်ငံမှ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ	90
၅.၁.၂။ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအခြေအနေ	91
၅.၁.၃။ CDM ဝန်ထမ်းများ၏ အခြေအနေ	91
၅.၂။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုအခြေအနေ	94
၅.၂.၁။ အလုပ်လက်မဲ့အခြေအနေ	94
၅.၂.၂။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆုံးရှုံးမှုနှင့်ဝင်ငွေဆုံးရှုံးမှုများ	96

အခန်း (၆)	99
မြန်မာ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်	99
ပုံ (၉) - ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် သစ်ထုတ်လုပ်မှု အခြေပြဇယားပုံ	100
ပုံ (၁၀) - နှစ်ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု	102
ပုံ (၁၁) - သဘာဝသယံဇာတများနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များပြ မြေပုံ	105
ပုံ (၁၂) - ၂၀၂၀ ခုနှစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်လုပ်ဆောင်ချက်ဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်း၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင့်ကတ်ပြား	110
နိဂုံး	111
ကိုးကားများ	112
နောက်ဆက်တွဲ	129

အင်းလျားဘောဂဗေဒ အကြောင်း

အင်းလျားဘောဂဗေဒသည် လွတ်လပ်သော သုတေသနအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ မူဝါဒရေးရာနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုတို့ကို ရှေးရှုပါသည်။ စီးပွားရေးလေ့လာနေသူများနှင့် ဤနယ်ပယ်တွင်ရှင်သန်နေသူများအဖို့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာသုတေသနများ၊ ဆွေးနွေးချက်များဖြင့် အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်အလို့ငှာ အင်းလျားဘောဂဗေဒကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ အများပြည်သူကဏ္ဍနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ကြွယ်ဝရေးကို ရည်ရွယ်လျက် မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ အစိုးရ၊ အကျိုးအမြတ်မယူသောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွက် မူဝါဒဆိုင်ရာနှင့် အထောက်အထားအခြေပြု သုတေသနများ ပံ့ပိုးလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အားကောင်းစေမည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သုတေသနအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်လာရန်မှာ အဖွဲ့အစည်း၏ မစ်ရှင်ပင် ဖြစ်သည်။

Inya
Economics

www.inyaeconomics.com

inyaeconomics@gmail.com

ကျေးဇူးတင်စကား

အင်းလျားဘောဂဗေဒ အဖွဲ့အစည်းသည် မြန်မာ့စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အားကောင်းစေရန် အစဉ်ရှေးရှု၍ သုတေသနပြုလုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ အင်းလျားဘောဂဗေဒသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများ စီးပွားရေးအစီရင်ခံစာ (၂၀၁၉)၊ မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြောင်း အစီရင်ခံစာ အတွဲ ၁ နှင့် ၂ (၂၀၂၀)၊ ရုန်းကန်ရသည့် ကစားပွဲ - ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ၏ မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများ အစီရင်ခံစာ (၂၀၂၁)တို့ကို သုတေသနပြုလုပ်၍ ရေးသားဖြန့်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ယခုအစီရင်ခံစာမှာ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးရပ်ဝန်းကို နှစ်ဆတိုးထိခိုက်မှုအကြောင်း (၂၀၂၁)ကို သုတေသနပြုရေးသားထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအား အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် လူသားအရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ သုတေသနပြု လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ အထူးကျေးဇူးတင်လိုသူများမှာ အင်းလျားဘောဂဗေဒ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပရိဂရမ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အလုပ်သင်များနှင့် သုတေသနမေးခွန်းများကို ဖြေဆိုပေးခဲ့ကြသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များပင် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအလုပ်သင်များ၏ ထက်သန်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုများ မရှိဘဲ ဤအစီရင်ခံစာ မပြီးမြောက်နိုင်သလို ၎င်းတို့၏ ဉာဏ်ပညာနှင့် ကြိုးစားလိုစိတ်များကို မြင်တွေ့ခဲ့ရသည့်အတွက် အလွန်ပင် အံ့သြဝမ်းသာခဲ့ရပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် နည်းစနစ်ပိုင်းများသာမက စီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်း၊ တည်းဖြတ်မှုအပိုင်းနှင့် အစီရင်ခံစာနှင့် သုတေသန အဖွဲ့သားများအတွက် လိုအပ်သည်များကို ကူညီပေးခဲ့ကြသည့် ခင်စုသက်၊ မေသူထက်နှင့် နှင်းဝတ်ရည်တို့၏ ကျေးဇူးမှာ အင်မတန်ကြီးမားပါသည်။ ထို့အပြင် အင်းလျားဘောဂဗေဒ ဗဟိုအဖွဲ့ဝင်များကို ၎င်းတို့၏ အကြံဉာဏ်များနှင့် အလုပ်သင်များအား သင်တန်းပေးခဲ့မှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာရေးသားခဲ့သည့် သုတေသနအဖွဲ့အား ခေါင်းဆောင်သူမှာ သူရိန်လွင်ဖြစ်ပြီး၊ သုတေသနအဖွဲ့ဝင်များနှင့် အစီရင်ခံစာကို အဓိကရေးသားသူများမှာ ခင်စုသက်၊ မေသူထက်၊ ထိန်လင်း အင်းလျားဘောဂဗေဒ

(အလုပ်သင်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်)၊ ပန်းမြတ်ဖြူတင့်၊ ဝုန်ဟောက်ဒိမ့်၊ အီဇာဘယ်လ်၊ ဆုနန္ဒာအောင်၊
ကောင်းထက်၊ မေမီမီကို၊ နုနုဝေ၊ သူသောင်းထွဋ်၊ စန္ဒာမိုးမြင့်၊ အာကာကျော်(အလုပ်သင်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်)၊
ဝေမိုးဖြူ(အလုပ်သင်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်)၊ နှင်းပွင့်လွင်၊ ဂျာလိကော့ ငါလန်၊ သဲမြတ်နွယ်၊ ပြည့်ဖြိုးသူ၊
ဟန်သစ်ညီညီနှင့် ကောင်းသန့် တို့ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို ရေးသားရာတွင် မမျှော်လင့်ထားသော အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသလို၊
ရေးသားပြီးနောက် ဖြန့်ချိရာတွင်လည်း မမျှော်လင့်နိုင်သော စွန့်စားရမှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော်
ဤအစီရင်ခံစာအတွက် အချက်အလက်ကောက်ခံခြင်း၊ သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း ရေးသားခြင်း၊
တည်းဖြတ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေဖြန့်ဖြူးခြင်း အဆင့်တိုင်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်မှာ မိမိသာ
ဖြစ်သောကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာ၏ ကောင်းမှု၊ ဆိုးမှုအားလုံးကို မိမိကသာ တာဝန်ယူ၊
တာဝန်ခံမည်ဖြစ်ပါကြောင်း လေးစားစွာ တင်ပြအပ်ပါသည်။

သူရိန်လွင်

ပရိဂရမ် ဒါရိုက်တာ

ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပရိဂရမ်

အတိုကောက်များ

CDM	Civil Disobedience Movement အကြမ်းမဖက် အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု
CMP	Cut-Make-Pack လက်ခစားအထည်ချုပ်စနစ်
CRPH	Committee Representing Pyidaungsu Hluttaw ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ
EPI	Environmental Performance Index သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်လုပ်ဆောင်ချက်ဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်း
GDP	Gross Domestic Product စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုတန်ဖိုး
ILO	International Labour Organization အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့
JICA	Japan International Cooperation Agency ဂျပန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ
KIA	Kachin Independence Army ကချင်လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်
MBEI	Myanmar Business Environment Index မြန်မာ့စီးပွားရေးဝန်းကျင်ညွှန်းကိန်း
MOU	Memorandum of Understanding နားလည်မှုစာချုပ်လွှာ
MSME	Micro, Small and Medium Enterprises အငယ်စား၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်း
NUG	National Unity Government

	အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရ
SMIDB	Small and Medium Industrial Development Bank အသေးစားနှင့် အလတ်စားစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်
TANK	Transparency and Accountability Network Kachin State ကချင်ပြည်နယ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကွန်ရက်
WFP	World Food Programme ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ်အဖွဲ့

အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြချက်

၂၀၂၁ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်မှ အာဏာသိမ်းခြင်းသည် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါထက်ပို၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအပေါ် အနုတ်လက္ခဏာဖြင့် သက်ရောက်ခဲ့သည်ကို ဤအစီရင်ခံစာက သက်သေပြမည်ဖြစ်ပြီး မြန်မာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု သမိုင်းတွင်လည်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့်သာလျှင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နှေးကွေးနေခဲ့ရသည်ကို အချက်အလက်များက မှတ်ကျောက်တင်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

မိုက်ကရိုဘောဂဗေဒ ဆန်းစစ်မှု

နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို လေ့လာရန်အတွက် မူလအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းနည်းဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စက်တင်ဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ အောက်တိုဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း စစ်တမ်းကောက်ယူ မေးမြန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါမြေပြင်အချက်အလက်များကို အခြေခံ၍ **ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း၏ နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်မှုအရ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ထိခိုက်မှုမှာ ပို၍များပြားနေသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။**

မက်ကရိုဘောဂဗေဒ ဆန်းစစ်မှု

ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ပြည်သူများ အဓိက ခံစားခဲ့ရပြီး ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပဈေးကွက်များတွင် မသေချာ မရေရာမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကြောင့် အခြေခံစားသောက်ကုန်ဈေးနှုန်းများ မတည်မငြိမ်ဖြစ်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် စားသောက်ကုန်နှင့် အခြေခံကုန်စည်များမှာ ဖေဖော်ဝါရီလ နောက်ပိုင်းတွင် ဈေးနှုန်းပိုမိုမြင့်တက်သွားခဲ့သည်။ စက်သုံးဆီ၊ စားအုန်းဆီနှင့် အခြားသော ပြည်ပမှ မရှိမဖြစ်တင်သွင်းရသော ကုန်စည်များမှာ တဖြည်းဖြည်းဈေးတက်မှုရှိခဲ့သည်။ မြန်မာကျပ်ငွေအပေါ် မယုံကြည်မှုများ ရှိလာခြင်းနှင့်အတူ ပြည်တွင်းရွှေနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာတို့ကို ပိုမိုဝယ်ယူလာသောကြောင့် ဈေးကွက်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ လိုအပ်ချက်များလာပြီး

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

ဒေါ်လာတန်ဖိုးတက်ခြင်းတို့ကြောင့်လည်း သယ်ယူစရိတ်များနှင့် ပြည်ပမှ တင်သွင်းမှု ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် ကုန်ကြမ်းဈေးနှုန်းတက်မှုများကြောင့် အခြားသော ကုန်စည်များ၏ ဈေးနှုန်းကိုပါ “တစ်နှွယ်ငင် တစ်စင်ပါ”ဆိုသကဲ့သို့ သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တပ်မတော်မှ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း တစ်လျှောက် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုများ ရှိခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း ပြည်တွင်း ကုန်စည်စီးဆင်းမှုတွင် များစွာ ထိခိုက်ခဲ့သည်။

အလုပ်အကိုင်များရှားပါးခြင်း၊ နေထိုင်စားသောက်စရိတ်ကြီးမြင့်လာခြင်းနှင့် အဘက်ဘက်မှ ထိခိုက်ကျဆင်းမှုများကြောင့် မြန်မာပြည်သူများ၏ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုအခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားလာစေခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ်အဖွဲ့ (WFP) ၏ ခန့်မှန်းချက်အရ ဆင်းရဲမှု သုံးဆအထိ သက်ရောက်မှု ရှိမည်ဟုဆိုသည်။ ဒေါ်လာဈေးရိုက်ခတ်မှုကြောင့် ပြည်ပမှ တင်သွင်းနေရသည့် ကုန်ကြမ်းများနှင့် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများမှာ ပိုမို ဈေးမြင့်လာသော်လည်း အဆိုပါ သွင်းအားစုများကို အသုံးပြု၍ စိုက်ပျိုးထွက်ရှိလာမည့် သီးနှံနှင့် ကုန်စည်များ၏ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ဝယ်လိုအားမှာမူ သိသာစွာကျဆင်းနေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် တောင်သူများမှာ အကြွေးတင်မှုများကို ခံစားနေရပြီး ဆင်းရဲမှုသံသရာပို၍ ဆိုးဝါးသွားစေကာ ၎င်းတို့၏ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကိုလည်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် များစွာ မသေချာတော့သည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာသည်။

လုပ်သားကဏ္ဍ

ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ကျဆင်းခဲ့သလို ပြည်တွင်း လုပ်ငန်းများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် များစွာ မရေရာမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့် အလုပ်လက်မဲ့များ များစွာတိုးပွားခဲ့သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားရေးရာအဖွဲ့ (ILO) ၏ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ထုတ်ပြန်ချက်အရ အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးခဲ့သူ ၁.၂သန်းခန့်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ထို့အပြင် တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပြည်ပသို့ တရားမဝင်သွားရောက်သော
ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားဦးရေ ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့
တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းသွားရောက်သူအများဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည်။ တရုတ်နှင့် ထိုင်းအာဏာပိုင်များကလည်း
နယ်စပ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအသစ်များကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး၊ လူကုန်ကူးမှု ဖြစ်စဉ်များလည်း ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ပပို့ကုန်တင်ပို့မှုတွင် ပထမထုတ်ကုန်မှာ
အထည်ချုပ်ထုတ်ကုန်များဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့်
အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများစွာ ပိတ်သိမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည်။ ထိုပိတ်သိမ်းမှုများကြောင့်
အဓိကသက်ရောက်ခဲ့မှုမှာ အလုပ်လက်မဲ့ကိစ္စ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည်
အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုအလုပ်အကိုင်ပေးထားနိုင်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ဝင်ငွေဆုံရှုံးခြင်းနှင့်
အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့စေခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးမည့်
ယန္တရားမရှိတော့သည့်အတွက် လုပ်သားခေါင်းပုံဖြတ်မှုများ၊ လုပ်ငန်းရှင်များမှ လုပ်သားခများပေးချေရန်
ပျက်ကွက်မှုများနှင့် ရှောင်တိမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ် ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးသက်ရောက်မှုများကြောင့်
အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ ရရှိပိုင်းဆိုင်ပြီးသား ဈေးကွက်များသည် အခြားအိမ်နီးချင်းများဖြစ်သည့်
ကမ္ဘာဒီးယား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။

ပြည်တွင်း၌လည်း စားဝတ်နေရေးကျပ်တည်းလာရုံသာမက အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်အတွက်ပါ
ထိတ်လန့်နေရခြင်း၊ ဆက်လက်နေထိုင်ရှင်သန်ရန် တစ်စပို၍ ကျပ်တည်းလာခြင်းတို့ကြောင့် ရန်ကုန်ကဲ့သို့
မြို့ကြီးများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေရာမှ နေရပ်ဒေသသို့ပြန်သွားသော လုပ်သား များပြားခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ရှိ
စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ အများစုတည်ရှိရာ နေရာများကို မတ်လတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး
ကြေညာခဲ့ပြီးနောက် နေရပ်ပြန်သော အလုပ်သမားများအရေအတွက် အကြီးအကျယ်မြင့်တက်ခဲ့သည်။
ထို့အပြင် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေသော လုပ်သားများသည်လည်း
စားဝတ်နေရေး ဒုက္ခများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရုရှားနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ(စစ်ကောင်စီ)ကို အဓိက ကူညီပေးနေသော နိုင်ငံများဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှာ ယခင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများကဲ့သို့ စစ်ကောင်စီကို ဆက်ဆံခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ “သူမသာ၊ ကိုယ်မနာ”စေရန် သတိထား၍ ချဉ်းကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးသို့ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံမှာ ယခင်ခေတ်များကတည်းက စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများကိုသာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောင်းချနေသော နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ယခု၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် အခြားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုတိုးချဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာသကဲ့သို့ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအပေါ် ဩဇာပိုမိုလွှမ်းမိုးလာသည်ကိုတွေ့ရသည်။

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှာ ပထမနေရာတွင်ရှိသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ပြန့်လည်ကူးစက်လာမည်ကို စိုးရိမ်၍ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များကို ပိတ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များ ပိတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အဓိက နှစ်နာသူများမှာ မြန်မာ့စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် ကွင်းဆက်တစ်လျှောက်တွင် ပါဝင်နေသူများဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တောင်သူများသာ ထိခိုက်နစ်နာရခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်ဖြစ်သော ထိုင်း၊ လာအို၊ တရုတ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနယ်စပ်ဂိတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံဘက်အခြမ်း ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကို မထိန်းချုပ်နိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့ နိုင်ငံများသို့ ပြန်လည်ကူးစက်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့်ပြုချက်ဖြင့် နယ်စပ်ဂိတ်များကို ပိတ်ထားသောကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအပေါ်တွင် များစွာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

၂၀၁၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဖိတ်ခေါ်၍ ယှဉ်ပြိုင်ဈေးကွက်ကို ဖွင့်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့်အတူ ပြည်သူ့အများအပြားသည် မိုလ်ဘိုင်းဖုန်းနှင့် အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ၂၁ ရာစုနည်းပညာများ၊ လူမှုကွန်ရက်များကို လက်လှမ်းမီခဲ့သည်။ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုးတက်ရန် အလားအလာအရှိဆုံး ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းမှုနောက် အင်တာနက်များ ပိတ်ပင်မှုကြောင့် အင်တာနက်ကို များစွာ မှီခိုနေရသော ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍရှိ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို အလွန်ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်အာဏာသိမ်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လျော့ကျခဲ့သည့်အပြင်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြား ရေပြင်ညီ ပြိုင်ဆိုင်မှုမရှိသည့် စီးပွားရေးစနစ်သို့ ပြန်လည်ဦးတည်လာသည့်အတွက် တပ်မတော်နှင့် နီးစပ်သူများသာ စီမံကိန်းရရှိနိုင်ပြီး ဆင်းရဲ၊ ချမ်းသာကွာဟမှု ပိုမိုကြီးမားနိုင်ခြေအလွန်ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် အသေးစားအလတ်စား လုပ်ငန်းများလည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ရပ်ဆိုင်း/ထိခိုက်ခဲ့သည်။

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍ

ဘဏ်စနစ်မှာ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် ပြည်သူများ အဓိက ကြုံတွေ့နေရသော ပြဿနာဖြစ်သည်။ ငွေကြေးလည်ပတ်စီးဆင်းမှုများ ရပ်တန့်ခဲ့ရသဖြင့်၊ ဟွန်ဒီငွေလွှဲစနစ်ပြန်လည် အားကောင်းလာခဲ့သည်။ ဘဏ်များသို့ အပ်နှံထားသော ပြည်သူများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အပ်ငွေကို ပမာဏအကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ငွေထုတ်ပေးသောကြောင့် ငွေကြေးလည်ပတ်မှုကို များစွာ နှေးကွေးခဲ့သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဘဏ်များမှ မိမိတို့၏ ငွေကြေးကို ထုတ်ယူလိုပါက ငွေကြေးပမာဏအပေါ်မူတည်၍ အနည်းဆုံး ၃ ရာခိုင်နှုန်းမှ အများဆုံး ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ငွေထုတ်ခအဖြစ် ပေးဆောင်ရသည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထံမှ

ပြည်သူများက ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို အွန်လိုင်းငွေချေစနစ်ဖြင့် ရယူလိုပါက စုစုပေါင်းငွေကြေးပမာဏ၏ ပျမ်းမျှ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို အဆိုပါ လုပ်ငန်းသို့ ပေးရသည်။ ဤသည်မှာ အစိုးရမှ ကောက်ခံခဲ့သည့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်နေသည်။

ပြည်သူများသည် မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး အလျင်အမြန်ကျဆင်းလာခြင်းကြောင့် ကျပ်ငွေကို ဘဏ်များတွင် မစုဆောင်းလိုတော့ဘဲ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်းနှင့် ကာမိစေရန် အခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လျင်လျင်မြန်မြန်ပင် ရွှေ့၍ လုပ်ဆောင်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတွင် ဒေါ်လာ၊ ရွှေနှင့် အိမ်၊ ခြံ၊ မြေ၊ တိုက်ခန်းတို့မှာ အဓိကပါဝင်သည်။

ငွေရေးကြေးရေးဈေးကွက်တွင် အဓိကအားဖြင့် ဒေါ်လာငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းမှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၁,၃၃၇ ကျပ်မှ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၂,၃၀၀ ကျပ်အထိ ရှိခဲ့သည်။ ဗဟိုဘဏ်သည် နိုင်ငံခြားငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းကို ထိန်းကျောင်းသည့်စနစ်မှ အလွတ် ဖြေလျော့သည့် စနစ်သို့ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ရွှေဈေးကွက်တွင် မြန်မာ့ရွှေဈေးမှာ အာဏာမသိမ်းမီက အကယ်ဒမီ မီးလင်းရွှေတစ်ကျပ်သားလျှင် ၁၃ သိန်း ဝန်းကျင်ရှိခဲ့ရာမှ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဇူလိုင်လတွင် ၁၅ သိန်းကျော်နှင့် စက်တင်ဘာလအစတွင် အခေါက်ရွှေတစ်ကျပ်သားကို ကျပ် ၁၇ သိန်း ၈ သောင်းကျော်အထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး၊ ကျပ်သိန်း ၂၀ ကျော်အထိ အမြင့်ဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်။

ဘဏ်စနစ်များ နှေးကွေးလာခြင်းကြောင့် ပြည်သူများသည် ၎င်းတို့နေ့စဉ်သုံးစွဲရန်လိုအပ်သော ငွေကြေး၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လည်ပတ်ရန်အတွက် လိုအပ်သောငွေကြေးနှင့် ပြည်ပနေသူများမှ ပြည်တွင်းနေမိသားစုများသို့ လွှဲပြောင်းသော ငွေလွှဲပေးပို့ရာတွင် ဘဏ်များကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ အခြားသော နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် ဟွန်ဒီစနစ်၊ ကားဂိတ်များမှ ပို့သည့်စနစ်၊ ကြားပွဲစား၊ အေးဂျင့်နှင့် ပြည်တွင်း ငွေကြေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အသိမိတ်ဆွေများနှင့် လုပ်ငန်းများအချင်းချင်း လွှဲပြောင်းသည့် ပုံစံသို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။

အကြမ်းမဖက် အာဏာဖိဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM)

အစိုးရဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်ဝန်ထမ်းများသည်လည်း အကြမ်းမဖက် အာဏာဖိဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM) တွင် ပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် အလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းများ၊ ဖိအားပေး ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းနှင့် အသက်အန္တရာယ်စိုးရိမ်၍ ထွက်ပြေး တိမ်းရှောင်ခဲ့ရသော ဝန်ထမ်းအများအပြားရှိခဲ့သည်။

ပညာရေးကဏ္ဍမှာ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် လုံးဝရပ်တန့်သွားသည်။ ပညာရေးဝန်ထမ်းအများအပြားသည်လည်း CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ခဲ့သည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် အလွန်အရေးကြီးလှသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများမှ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ပညာရေးအစီအစဉ်များဖြင့် ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။ သို့သော် လူငယ်များ အလုပ်အကိုင်ရရှိမှုနှင့် လူမှုဘဝအာမခံချက်ရှိသော ပညာရေးရရှိရန်မှာမူ စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေသည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှာ ပြိုလဲသွားခဲ့ပြီး ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း အများအပြား CDM လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်လာသောကြောင့် ပြည်သူများကို တိုက်ရိုက်ဝန်ဆောင်မှု မပေးနိုင်တော့ပေ။ ကိုဗစ်တတိယလှိုင်းကြောင့် မြန်မာပြည်သူများသည် ကစဉ့်ကလျား ဝရုန်းသုန်းကားအခြေအနေများကို ခက်ခဲစွာ ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရသည်။ အောက်စီဂျင်ရှားပါးမှုများ၊ ဆေးနှင့် ဆက်စပ်သော ပစ္စည်းများဈေးမြင့်တက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့် ဆေးကုရန် ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော သာမန်ပြည်သူများမှာ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

တပ်မတော်မှ လိုက်လံဖမ်းဆီးသောကြောင့် နယ်စပ်များသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသူများလည်း အများအပြားရှိသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းမှ မေလအထိ နယ်စပ်ကိုဖြတ်ကျော်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ခိုလှုံသူ မြန်မာနိုင်ငံသား တစ်သောင်းခွဲကျော်ခန့်ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ စစ်သားများနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများလည်း ပါဝင်သည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သယံဇာတကဏ္ဍ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သဘာဝသယံဇာတသည် ပြောင်းပြန်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနေသည့် ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီအတွက် သဘာဝသယံဇာတသည် ၎င်းတို့၏ ယန္တရားလည်ပတ်ရန်အတွက် အဓိက ဝင်ငွေရလမ်းဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုကဲ့သို့ မြေပေါ် မြေအောက် အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် သစ်ရောင်းချခြင်း၊ ကျောက်စိမ်းရောင်းချခြင်း၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် အခြားသော မြေပေါ်မြေအောက်၊ ရေပေါ်ရေအောက် အဖိုးတန်သယံဇာတများကို အလွန်အကြူးထုတ်ယူသုံးစွဲ ရောင်းချခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း သဘာဝဂေဟစနစ်ပျက်စီးခဲ့သည်ကို စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွေ့အကြုံအရ သက်သေပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ယခုတစ်ဖန် စစ်ကောင်စီမှ အဖိုးတန်သဘာဝရင်းမြစ်များကို ရောင်းချရန် ကြိုးစားလာမှုသည် မြန်မာ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် လွန်စွာ စိုးရိမ်ဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။

ခရီးသွားကဏ္ဍ

ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ “ဖားတစ်ပိုင်း၊ ငါးတစ်ပိုင်း” ဒီမိုကရေစီ အစိုးရများလက်ထက်တွင် တိုးတက်မှု မြန်ဆန်ခဲ့သော ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ လူတိုင်းနီးပါး လက်လှမ်းမီသောအင်တာနက်၊ လူမှုကွန်ရက်များနှင့် နည်းပညာများ ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့သောကြောင့် ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ များစွာတိုးတက်ခဲ့သည်။ သို့သော် မြန်မာ့ ခရီးသွားကဏ္ဍမှာ အခြားသော အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက နောက်ကျလျက်အခြေအနေသာ ရှိသေးသည်။ ထိုသို့ နောက်ကျလျက်ရှိသော်လည်း အာဏာသိမ်းမှု ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် လုံးဝ ရပ်တန့်သွားသော ကဏ္ဍဖြစ်လာခဲ့သည်။

နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်းမှာ အံ့မခန်းပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်ရန်လိုအပ်သည်။

တိုင်းပြည်အတွက် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်ရန်လိုအပ်ချက်ဆိုသည်မှာ ၁၉ ရာစုတွင် ပေးခဲ့ပြီးသော ပင်လုံနိုင်ငံရေးကတိကဝတ်များကို ၂၁ ရာစုတွင် ဖြည့်ဆည်းပေးကြရန်ဖြစ်ပြီး ၂၁ ရာစု နိုင်ငံရေးရလဒ်များသက်သက်ဖြင့် ၁၉ ရာစုပြဿနာများကို တိုက်ရိုက်ထပ်တူချ၍ ဖြေရှင်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

နိဒါန်း

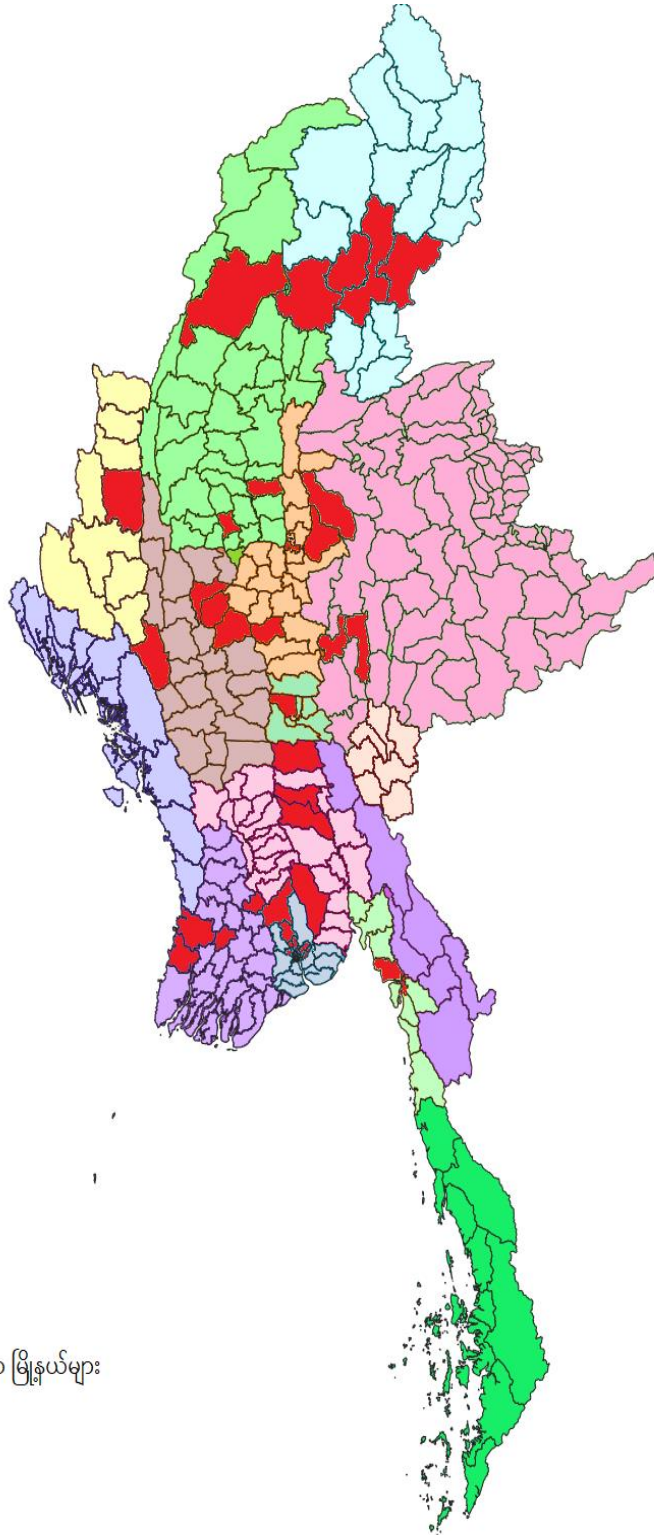
မြန်မာနိုင်ငံသို့ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့မှစ၍ ကူးစက်ပျံ့နှံ့လာခဲ့သော ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများနည်းတူ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျော့ချရေးနှင့် ပြည်သူပြည်သားများ၏ အသက်အန္တရာယ်နှင့် သာယာဝပြောရေးအပေါ် များစွာသက်ရောက်လျက်ရှိသည်။ အခြားနိုင်ငံများနှင့် ကွဲပြားချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကပ်ရောဂါကူးစက်မှုကိုသာမက ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်ခဲ့သော တပ်မတော် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် နိုင်ငံရေးကပ်ဘေး၏ ရိုက်ခတ်မှုကိုပါ အလူးအလဲ ခံစားနေရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တိုင်းရင်းသား ပြည်သူများသည် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါပြီးသည့်အချိန်တွင် စီးပွားရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာမည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ပထမလှိုင်းနှင့် ဒုတိယလှိုင်းတွင် ကြုံကြုံခံရင်ဆိုင်ခဲ့သော်လည်း စစ်အာဏာသိမ်းမှုကိုပါ ထပ်မံကြုံတွေ့ရသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံမှာ မမျှော်မှန်းနိုင်အောင်ပင် ရုတ်ခြည်း ပြိုကျသွားရသည်ကို မိမိတို့ အစီရင်ခံစာ၏ သုတေသနအရတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှာ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို သက်ရောက်မှုရှိသော်လည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုများကြောင့်သာ စီးပွားရေးကမောက်ကမဖြစ်ရကြောင်းကို ဤအစီရင်ခံစာက သက်သေပြပါလိမ့်မည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို လေ့လာခဲ့ရာတွင် အပိုင်း(၂)ပိုင်းပါဝင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ မြေပြင်အခြေအနေများကို စစ်တမ်းကောက်လေ့လာထားသော မိုက်ကရိုဘောဂဗေဒအပိုင်းနှင့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးကို လေ့လာထားသော မက်ကရိုဘောဂဗေဒအပိုင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် မြန်မာ့စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးကို တတ်နိုင်သမျှ ခြုံငုံမိစေရန် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ စက်မှုကဏ္ဍနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ကဏ္ဍဟူ၍ ကဏ္ဍခွဲလုံးကို ထည့်သွင်း လေ့လာပြုစုခဲ့ပါသည်။ ကဏ္ဍအလိုက် လေ့လာခဲ့မှုတွင် လုပ်သားဈေးကွက်၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ခရီးသွားကဏ္ဍတို့ကို အဓိကထား၍ လေ့လာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် စာရင်းအင်းနည်းစနစ်ဖြင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့်

အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်းကို တည်ဆောက်၍ လေ့လာခဲ့ပြီး
ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုနှစ်ခုအနက် မည်သည့်သက်ရောက်မှုက
မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ် ပိုမိုထိခိုက်စေခဲ့သည်ကို စာရင်းအင်းနည်းစနစ်အရလေ့လာဆန်းစစ်မှု၏
တွေ့ရှိချက်များကိုလည်း မှတ်သားရမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၁)

ကွင်းဆင်းစစ်တမ်းနှင့် တွေ့ရှိချက်များ

■ စစ်တမ်းကောက်သော မြို့နယ်များ

၁.၁။ လေ့လာမှုနည်းနိဿယ

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်ကူးစက်မှုနှင့် အာဏာသိမ်းမှုတို့သည် မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ် မည်မျှအကျိုးသက်ရောက်ကြောင်း လေ့လာဆန်းစစ်သွားမည် ဖြစ်သည်။ အစီရင်ခံစာပြုစုရာတွင် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များအတွက် မူလအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း (Primary data collection) နှင့် ဆင့်ပွားအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း (Secondary data collection) ဟူသည့် နည်းစနစ်နှစ်ခုလုံးဖြင့် စုဆောင်းကောက်ယူမှု ပြုလုပ်ထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခြေအနေကို လေ့လာရန် မူလအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်းနည်းဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စက်တင်ဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ အောက်တိုဘာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း စစ်တမ်းကောက်ယူ မေးမြန်းခဲ့သည်။ စစ်တမ်းမေးမြန်းရာတွင် ရန်ကုန်တိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မကွေးတိုင်း၊ ဧရာဝတီတိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ် စသော တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် အသီးသီးရှိ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍနှင့် ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍမှ လုပ်ငန်းရှင်များအား မေးမြန်းထားပါသည်။ စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာကိုလည်း ထိုကဏ္ဍ(၃)ခုကို အဓိကဦးတည်ကာ အရေအတွက် စံထားသည့်နည်း (Quantitative) နှင့် အရည်အသွေးစံထားသည့်နည်း (Qualitative) မေးခွန်းများဖြင့် စေ့စပ်သေချာစွာ တည်ဆောက်၍ သုတေသနပြု မေးမြန်းထားပါသည်။ စစ်တမ်းမေးမြန်းရာတွင် ကျပန်းနမူနာကောက်နည်း (sample random sampling) ကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း နမူနာကောက်ယူခဲ့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ ၁၀၆ခု ဖြစ်ပါသည်။

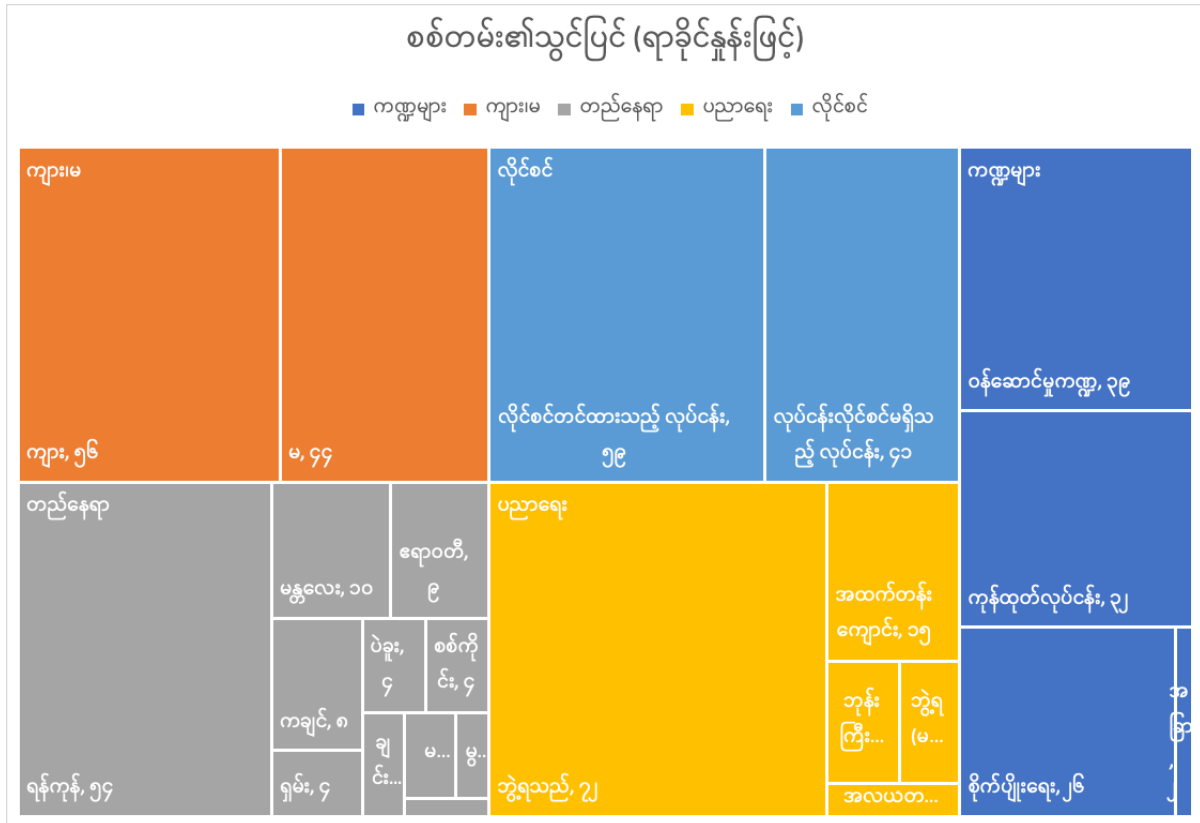
စစ်တမ်းကောက်ယူရာမှ ရရှိလာသော ကိန်းဂဏန်းများ၊ အချက်အလက်များကို သရုပ်ဖော်စာရင်းအင်း (Descriptive Statistics) ကို အသုံးပြု၍ တွေ့ရှိချက်များအား ဖော်ပြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းစနစ်ဖြင့် သုံးသပ်တင်ပြရာတွင် အာဏာသိမ်းမှုနှင့် ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်ကူးစက်မှု နှစ်ခုအနက် မည်သည်က

နိုင်ငံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ပို၍ထိခိုက်မှုများ ပို၍ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ကို နှိုင်းယှဉ်ကာ လေ့လာသုံးသပ်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာ့စီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းရှိ ကဏ္ဍအသီးသီး၏ ကိုဗစ်ကာလနှင့် အာဏာသိမ်းမှုကာလ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် အခြေအနေများကို လေ့လာ၍ မက်ကရိုအဆင့် ကဏ္ဍအလိုက် လေ့လာဆန်းစစ်မှု (Macroeconomics Analysis)ကို ပြုစုရေးသားထားသည်ဖြစ်ရာ လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဆင့်ပွားအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်းနည်းဖြင့် စုဆောင်းထားပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ၊ စက်မှုကဏ္ဍ၊ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ၊ ငွေရေးကြေးရေးကဏ္ဍနှင့် ကျန်ရှိသော စီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းရှိ ကဏ္ဍများကို မက်ကရိုအဆင့် ကဏ္ဍအလိုက် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် အဓိက သုံးသပ်ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

၁.၂။ စစ်တမ်း၏သွင်ပြင်

ပုံ (၁) - စစ်တမ်း၏သွင်ပြင်အား ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်ပြပုံ

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှု

အများအားဖြင့် စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော အနယ်နယ်အရပ်ရပ်ရှိ အသေးစားနှင့်အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေး အခြေအနေများ၊ ထိခိုက်နစ်နာမှုများနှင့် အခက်အခဲများအား ပို၍မြင်သာသိရှိစေနိုင်ရန် အင်းလျားဘောဂဗေဒမှ သုတေသနစစ်တမ်းဖြင့် မေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တမ်း ကောက်ယူရာတွင် နိုင်ငံတဝန်းမှ အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ရန်လည်း ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ ဖြေဆိုသူများထဲတွင် ဆက်သွယ်မေးမြန်း၍ ရရှိသော ဖြေဆိုပေးသည့်လုပ်ငန်းအများစုသည် ရန်ကုန်တိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းမှဖြစ်ပြီး ရန်ကုန်တိုင်းမှ ဖြေဆိုသူစုစုပေါင်း၏ ၅၃.၈% နှင့် မန္တလေးတိုင်းမှ ဖြေဆိုသူ စုစုပေါင်း ၁၀.၃% ခန့် ရှိပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်၊ ဧရာဝတီတိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ် စသည့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်များသည်လည်း ဖြေဆိုမှုတွင် ပါဝင်ကြပါသည်။

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

စစ်တမ်းကောက်ယူရာတွင် လုပ်ငန်းများကို အဓိကအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းဟူ၍ နယ်ပယ်(၃)ခုခွဲကာ အချက်အလက်များ ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ ဖြေဆိုမှု၏ ၃၉% ကို ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှလည်းကောင်း၊ ၃၂% ကို ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းမှလည်းကောင်း၊ ၂၆% ကို စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှလည်းကောင်း အသီးသီး ပါဝင်သည်။

စုစုပေါင်းဖြေဆိုသူများတွင် ကျား-မ အရေအတွက်အားဖြင့် အမျိုးသား ၅၅.၆% နှင့် အမျိုးသမီး ၄၄.၄% ခန့်ဖြစ်ပါသည်။ ဖြေဆိုသူအများစုသည် ဘွဲ့ရရှိထားသူများဖြစ်ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၇၁.၇% ခန့်အထိ ရှိပါသည်။ မေးမြန်းကောက်ယူထားသော အချက်အလက်များအရ စုစုပေါင်း ဖြေဆိုသူများ၏ ၅၈.၅၈% ခန့်သည် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရှိ၍ ၄၁.၄၁% ခန့်သည် လုပ်ငန်းလိုင်စင် မရှိပါ။ ဤသည်မှာ ယခုစစ်တမ်းသည် အသေးစားနှင့်အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဦးတည်မေးမြန်းထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

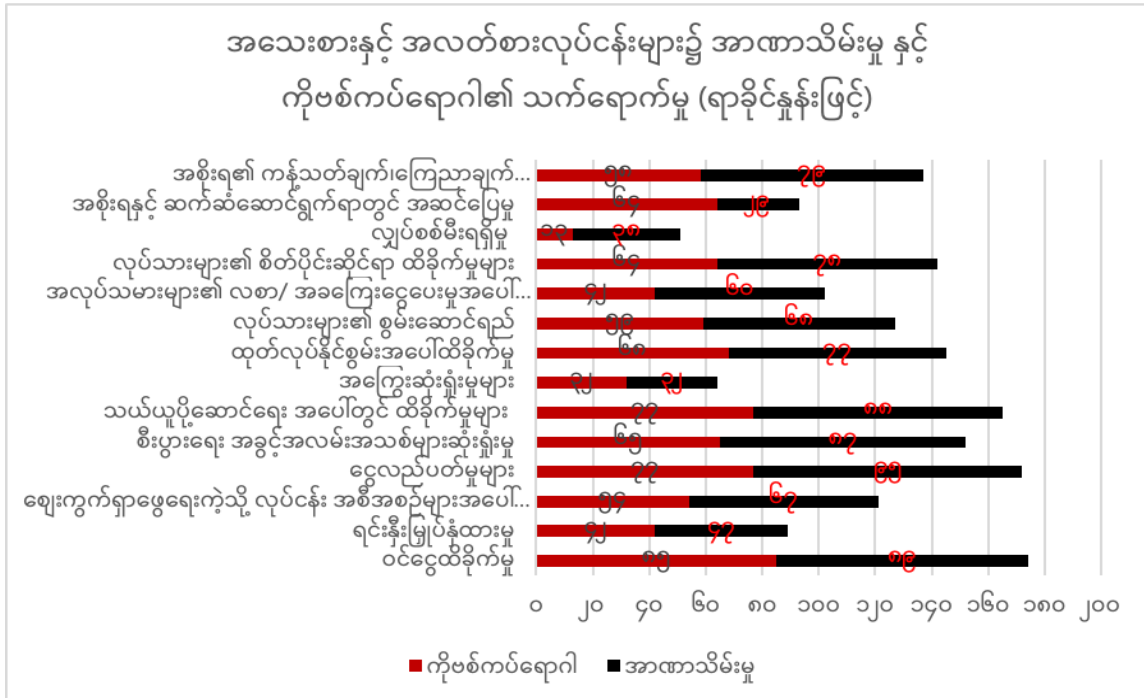
၁.၃။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း

မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏ မိုက်ကရိုအဆင့်သက်ရောက်မှုများကို လေ့လာနိုင်ရန် ညွှန်းကိန်းကဲ့သို့သော လေ့လာမှု လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အင်းလျားဘောဂဗေဒ သုတေသနအဖွဲ့မှ သုတေသီများသည် ကမ္ဘာ့ဘဏ်အုပ်စု၏ Doing Business 2020 Comparing Business Regulation in 190 Economies အစီရင်ခံစာ နည်းစနစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ မြန်မာ့စီးပွားရေးဝန်းကျင်ညွှန်းကိန်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အရ လည်းကောင်း အခြေခံကာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်းကို ထုတ်ဖော်ခဲ့ပါသည်။

အသေးစားနှင့်အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စစ်တမ်းကောက်၍ ရရှိလာသော အချက်အလက်များ၊ ကိန်းဂဏန်းများကို တွက်ချက်ကာ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ပုံ(၂)တွင် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤညွှန်းကိန်းတွင် ကိုဗစ်ကာလနှင့် အာဏာသိမ်းကာလ နှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ပြထားပြီး အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် လုပ်ငန်းများအပေါ် ထိခိုက်မှုမှာ ပို၍များပြားနေသည်ကို အချုပ်အားဖြင့် လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ပုံ (၂) - ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်၏ သက်ရောက်မှုပြညွှန်းကိန်း

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှု

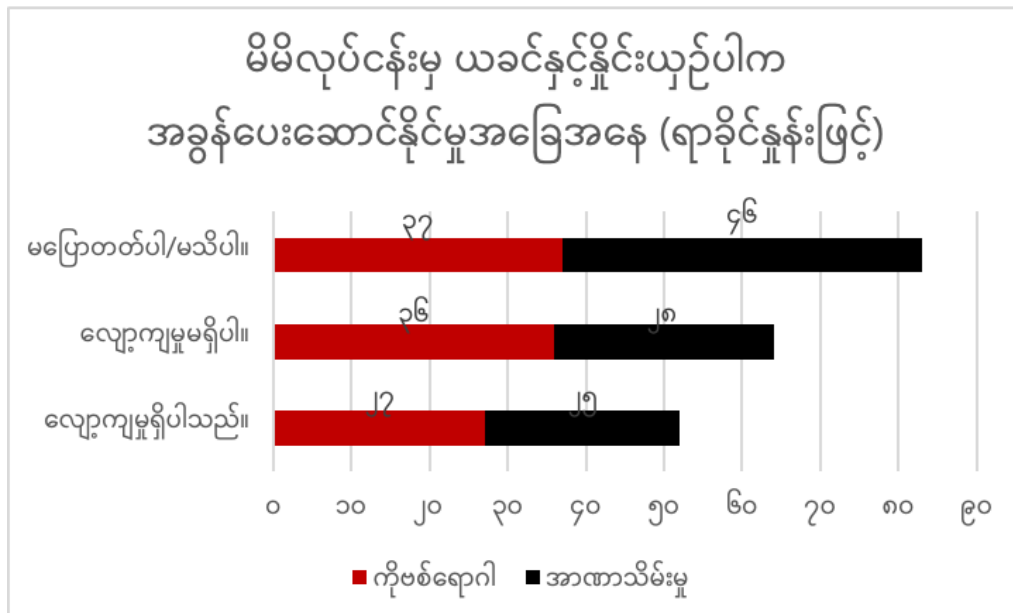
အစိုးရ၏ ကန့်သတ်ချက်များ၊ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ထိခိုက်မှုမှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၅၈% သာရှိသော်လည်း တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ထိခိုက်မှုမှာ ၇၉% အထိဖြစ်သဖြင့် သိသိသာသာ ပို၍ထိခိုက်မှုများနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အစိုးရနှင့်ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆင်ပြေချောမွေ့မှုမှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၆၄% မှ ယခုကာလတွင် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ၂၉% သို့ ကျဆင်းသွားပါသည်။ လျှပ်စစ်မီးရရှိမှုအပေါ် ထိခိုက်မှုမှာလည်း ကိုဗစ်ကာလတွင် ၁၈% မှ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် ၃၈% အထိ ရှိလာသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

လုပ်သားပိုင်းဆိုင်ရာကဏ္ဍတွင်မူ လုပ်သားများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၅၉% မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ ၆၈% အထိ ထိခိုက်မှုရှိလာသည်။ လုပ်ငလစာရရှိမှုမှာလည်း

အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ၆၀% ထိ ထိခိုက်လာကာ ကိုဗစ်ကာလထက် ၁၈% ပို၍များပြားနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု အပိုင်းတွင် ကိုဗစ်ကာလ၌ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၆၈% ထိခိုက်မှုရှိပြီး ဖေဖော်ဝါရီလနောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုကာလများတွင် ၇၇% အထိ မြင့်တက်လာသည်။ လုပ်သားများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများသည်လည်း ကိုဗစ်ကာလတွင် ၆၄% မှ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ၇၈% ထိ ဆိုးရွားလာခဲ့ပါသည်။

ကုန်ထုတ်စွမ်းအားထိခိုက်မှုနှင့် လုပ်ငန်းများ ရပ်နားထားရခြင်းကြောင့် ဝင်ငွေရရှိမှုမှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၈၅% နှင့် အာဏာသိမ်းကာလတွင် ၈၉% အသီးသီး ထိခိုက်ခဲ့သဖြင့် အချိန်ကာလနှစ်ခုလုံးတွင် ဝင်ငွေရရှိမှုထိခိုက်နှုန်းမှာ ၅ပုံ ၃ လျှင် ၄ပုံကျော်အထိ ရှိနေပေသည်။ ထို့အပြင် ဘဏ်များ၏ CDM လှုပ်ရှားမှု၊ ဒေါ်လာဈေးနှင့် ရွှေဈေးမြင့်တက်မှု၊ ဗဟိုဘဏ်မှ ငွေထုတ်ယူမှု ကန့်သတ်မှု၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ အော်ဒါရရှိမှု ကျဆင်းမှု၊ လုပ်ငန်းဝင်ငွေရရှိမှု ထိခိုက်မှု အစရှိသည်တို့ကြောင့် လုပ်ငန်းအတွင်း ငွေလည်ပတ်မှုမှာ အာဏာသိမ်းကာလအတွင်း ၉၅% အထိ ထိခိုက်မှုမြင့်တက်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပိုင်းကို ကြည့်လျှင် ထိခိုက်မှုမှာ ကိုဗစ်ကာလ၌ ၄၂% ဖြစ်ပြီး အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ၄၇% ဖြစ်ခဲ့သည်။ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းအသစ် ဆုံးရှုံးမှုသည် ကိုဗစ်ကာလတွင် ၆၅% ဖြစ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ၂၂% ထိ ထိုးတက်ကာ ၈၇% ထိ နေရာယူထားပါသည်။ အကြွေးဆုံးရှုံးမှုမှာမူ ကာလနှစ်ခုလုံးတွင် ၃၂% ဖြင့် တူညီမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ပုံ (၃) - ယခင်နှင့်ယခု အခွန်ပေးဆောင်နိုင်မှု အခြေအနေပြပုံ

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှု

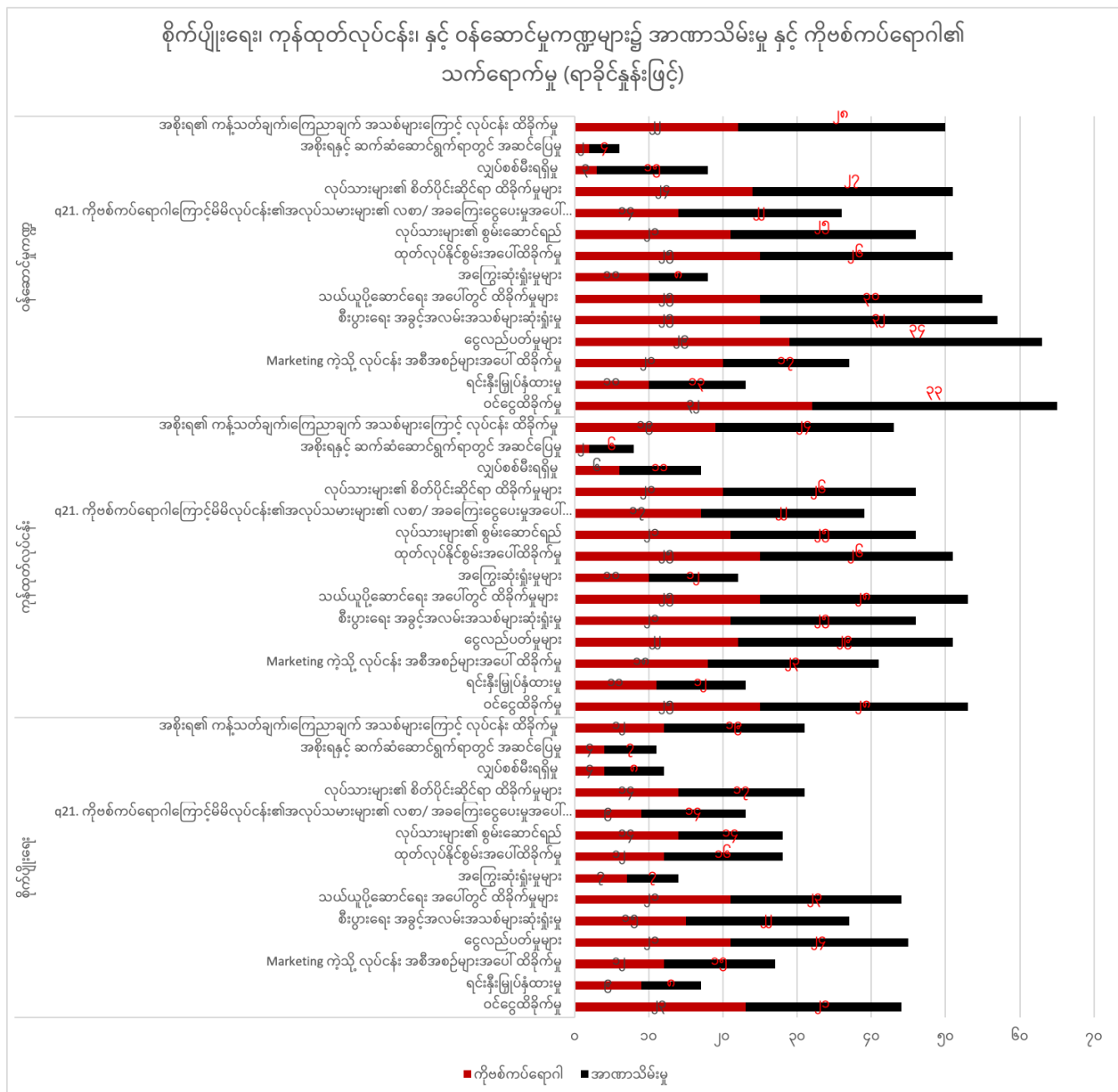
လုပ်ငန်းများ၏ အခွန်ပေးဆောင်နိုင်မှုအပိုင်း ပုံ(၃)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မိမိတို့ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် အခွန်ပေးဆောင်မှုနှင့် ပတ်သတ်၍ မပြောတတ်ပါ။ မသိပါဟုဖြေဆိုသော လုပ်ငန်းများမှာ ရာခိုင်နှုန်း ပိုမိုများပြားလာသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အကြောင်းအရင်းမှာ ဖြေဆိုသူများတွင် လုပ်ငန်း လိုင်စင်မရှိသူများ ၄၀% ခန့်ရှိသောကြောင့် အခွန်ပေးဆောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မသိရှိခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ကာလအပိုင်းအခြားနှစ်ခုတွင် လုပ်ငန်းအမျိုးအစား တစ်ခုချင်းစီ၏ ထိခိုက်မှုများကို ပုံ(၄)တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖော်ပြထားသောပုံကို သုံးပိုင်းခွဲ၍ တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုပုံစံအရ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှာ အခြားလုပ်ငန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အချိန်ကာလနှစ်ခုလုံးတွင် ထိခိုက်မှုနည်းသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုပေးသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ ထိခိုက်နစ်နာမှု အများဆုံး တွေ့ကြုံရပါသည်။

လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုအပိုင်းကိုကြည့်လျှင် ဝင်ငွေထိခိုက်မှုမှာ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများတွင် ကိုဗစ်ကာလ၌ ၃၂% နှင့် အာဏာသိမ်းကာလတွင် ၃၃%၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းမှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၂၅% နှင့် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ၂၈%၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှာ ကိုဗစ်ကာလတွင် ၂၃%နှင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ၂၁% ထိခိုက်မှုများရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတို့သည် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပို၍ဝင်ငွေထိခိုက်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှာ ကိုဗစ်အတွင်း ပို၍ထိခိုက်မှုရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းသစ်များ ဆုံးရှုံးမှုအပိုင်းကို လေ့လာကြည့်ရမည်ဆိုလျှင် လုပ်ငန်းအမျိုးအစားသုံးခုလုံးတွင် အာဏာသိမ်းယူမှုကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုရာခိုင်နှုန်းမှာ အနည်းငယ်ပို၍ မြင့်နေပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် မိမိတို့လေ့လာထားသော သုတေသနစစ်တမ်း ညွှန်းကိန်းများအရ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းယူမှု နှစ်ခုလုံးကြောင့် ထိခိုက်မှုများ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း နိုင်ငံရေးကပ်ဘေးကြောင့်သာမက ကပ်ရောဂါဘေးကြောင့် ညွှန်းကိန်းအများစု၏ ထိခိုက်မှုမှာ အာဏာသိမ်းကာလတွင် အနည်းငယ်ပိုမြင့်နေပါသည်။

ပုံ (၄) - ကဏ္ဍအလိုက် ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်၏ သက်ရောက်မှုပြ ညွှန်းကိန်း

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ၂၀၂၁ခုနှစ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှု

အဓိက စစ်တမ်းကောက်ယူထားသော လုပ်ငန်းနယ်ပယ်များဖြစ်သည့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတို့ရှိလုပ်ငန်းများ၏ ရေရှည် ဆက်လက်တောင့်ခံနိုင်စွမ်းကို ဖော်ပြပါပုံ(၅)တွင် ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တွေ့ရှိချက်အရ နယ်ပယ်(၃)ခုပေါင်းတွင် “၂ နှစ်နှင့်အထက် တောင့်ခံနိုင်သည့်” လုပ်ငန်းမှာ ၄၄%၊ “၆ လမှ ၁ နှစ်” နှင့် “၁ နှစ်မှ ၂ နှစ်” အထိ တောင့်ခံနိုင်သော လုပ်ငန်းမှာ

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

၂၄% အသီးသီးရှိပြီး၊ "၆ လအောက်"သာ တောင့်ခိုင်မည့် လုပ်ငန်းမှာ ၆%၊ "ဆက်လက်တောင့်ခိုင်စွမ်းမရှိ" သည့် လုပ်ငန်းမှာ ၃% စသည်ဖြင့် တွေ့ရှိရပါသည်။ လုပ်ငန်းအသီးသီးအနက် "၆ လမှ ၁ နှစ်" နှင့် "၂ နှစ်နှင့်အထက်" တောင့်ခိုင်စွမ်းမှာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကျန်လုပ်ငန်းအမျိုးအစားနှစ်ခုတွင် ပိုမိုနည်းပါးနေပါသည်။ "ဆက်လက်တောင့်ခိုင်စွမ်းမရှိ" ဆိုသည့်လုပ်ငန်းများမှာ နယ်ပယ်အားလုံးတွင် ရာခိုင်နှုန်းတူညီမှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ "၁ နှစ်မှ ၂ နှစ်" တောင့်ခိုင်စွမ်းတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှာ ၄.၇% ဖြင့် အနည်းဆုံးဖြစ်နေပြီး ၎င်းသည် အခြားလုပ်ငန်းများနှင့်ယှဉ်လျှင် တောင့်ခိုင်သည့် ကာလအပိုင်းအခြား (၅)ခုစလုံးတွင် အနည်းဆုံးဖြစ်နေသည်။ ယေဘုယျ သုံးသပ်ရပါက လေ့လာခဲ့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့်အတွက် မိသားစုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သော မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှာ ယခင်ကတည်းကပင် တောင့်ခိုင်စွမ်းအား မြင့်မားသည်ကို သိနိုင်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ကာလတွင် ကြုံတွေ့နေရသည့် အာဏာသိမ်းမှု အခြေအနေများမှာ ယခင်ကတည်းက ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးသည့် အခြေအနေများဖြစ်သည့်အတွက် တောင့်ခိုင်စွမ်း မြင့်မားသည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

ပုံ (၅) - အသေးစားနှင့်အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဆက်လက်တောင့်ခံနိုင်စွမ်း အခြေအနေပြပုံ

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ၏ ၂၀၂၁ခုနှစ် စစ်တမ်းကောက်ယူမှု

အခန်း(၂)

စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ

ဓာတ်ပုံ - Thet Aung/Getty Images (n.d.)

၂.၁။ စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ

၂.၁.၁။ တောင်သူများ၏ စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေများအကြောင်း

အစိုးရချေးငွေများကို လေ့လာရာတွင် တောင်သူလယ်သမားများအနေဖြင့် မြန်မာ့လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးဘဏ်မှ ယခင်နှစ် (၂၀၂၀ပြည့်နှစ်)တွင် ချေးယူထားသော မိုးရာသီစိုက်ပျိုးစရိတ် ချေးငွေများကို ယခုနှစ် (၂၀၂၁ ခုနှစ်) အတွက် စိုက်ပျိုးစရိတ် ချေးငွေများ ထပ်မံမချေးခင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ပေးချေရမည် ဖြစ်ပါသည်။ တောင်သူလယ်သမားတချို့က နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအား ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့် ချေးငွေများပေးဆပ်ခြင်း မပြုရန် ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ ပြန်လည်မပေးဆပ်ရန် အွန်လိုင်းလှုံ့ဆော်မှုများကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) ၏ စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စက်မှု ဝန်ကြီးဌာနက ထိုချေးငွေ ပြန်လည်ပေးချေရမည့် အချိန်ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီ ၁၅ ရက်အထိ ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့က ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါသည် (DVB, 2021)။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၅ ရက်တွင် ပြန်လည်ပေးဆပ်ရမည့် ဆောင်းရာသီစိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေကိုလည်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ ၁၅ ရက်အထိ ရွှေ့ဆိုင်းကြောင်း အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အစိုးရ (NUG) ၏ စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဝန်ကြီးဌာနမှ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့၌ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုသို့ တစ်နှစ်တိတိ သက်တမ်းတိုးမြှင့် ပြင်ဆင်လိုက်သည့် ကာလအတွက် ဒဏ်ကြေးတိုးပေးဆောင်ရန် မလိုအပ်သည့်အပြင် ပုံမှန်ကောက်ခံသည့် အတိုး ၅% ကိုလည်း ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ယင်းဖော်ပြချက်တွင် ကိုဗစ်ချေးငွေကိုလည်း ဆောင်းရာသီ စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေနှင့်အလားတူ ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏

ကိုဗစ်-၁၉ ကုစားကော်မတီကမူ
ကိုဗစ်ချေးငွေကို နောက်ထပ်ခြောက်လအထိ
သက်တမ်းတိုးခဲ့ပါသည်။ ခြောက်လသက်တမ်း
ပြည့်သည့်နေ့တွင် မြန်မာစီးပွားရေးဘဏ်သို့
အတိုးရောအရင်းပါ ပြန်လည်ပေးဆောင်ရမည်
ဖြစ်ကြောင်း၊ မပေးဆောင်နိုင်ပါက
နောက်ကျကြေး သို့မဟုတ် ဒဏ်ကြေးကို
သတ်မှတ်ချက်အတိုင်း

ပေးဆောင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ပျက်ကွက်သည့်

လုပ်ငန်းရှင်များကို ဘဏ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ တည်ဆဲဥပဒေများအရ အရေးယူမည်ဟု
ညွှန်ကြားထားကြောင်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ဆောင်းရာသီစိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေကိုမူ ဖော်ပြခြင်း မရှိပေ။

**တောင်သူလယ်သမားများသည် အစိုးရစိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေများအပြင် ပုဂ္ဂလိက
ငွေချေးလုပ်ငန်းများမှ ချေးငွေရယူကြသည်။** ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့များမှာ ပထမချေးငွေ မကြေလျှင်
နောက်ထပ်ချေးငွေအတွက် စဉ်းစားပေးလေ့မရှိကြောင်း၊ ထို့ပြင် အရင်းကို ကြေအောင်မဆပ်နိုင်လျှင်
အတိုးပမာဏတက်မည် ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ သို့သော်လည်း တောင်သူလယ်သမားများအနေဖြင့်
ပြန်ဆပ်ရမည့် ငွေအလုံအလောက် မရှိခြင်းကြောင့် တစ်ရာသီစာနောက်ဆုတ်ပေးရန် တောင်းဆိုကြပြီး
အတိုးကိုသာ ပေးဆပ်လိုကြသည်။ စီမံကိန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၊ ငွေရေးကြေးရေး
ကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ စာရင်းများအရ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအနေဖြင့် အသေးစား ငွေချေးဝန်ဆောင်မှု
လုပ်ငန်း ၁၉၀ ကျော်ကို လိုင်စင်ထုတ်ပေးထားလျက်ရှိပြီး ယင်းလုပ်ငန်းများထဲမှ
ချေးငွေရယူထားသူအရေအတွက်မှာ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ၂သန်းရှိပါသည်။ ယခုကာလတွင်
နိုင်ငံတဝန်းဖြစ်ပေါ်နေသော နယ်မြေမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် အသေးစား ငွေရေးကြေးရေး လုပ်ငန်းအချို့က
အင်းလျားဘောဂဗေဒ

ထုတ်နုတ်ဖော်ပြချက် (၁)

၎င်းထုတ်ပြန်ချက်ထဲမှာ “၁နှစ်တိတိ သက်တမ်းတိုးမြှင့်
ပြင်ဆင်သတ်မှတ်လိုက်တဲ့ ကာလအတွက် ဒဏ်တိုးပေးဆောင်ဖို့ မလိုအပ်ဘဲ
ချေးငွေအပေါ် ပုံမှန်ကောက်ခံတဲ့ အတိုးဈာန်ခံနှုန်းကိုလည်း
ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုလိုက်ကြောင်း”ဟုလည်း ပါရှိပါသည်။ သို့သော်
မြန်မာ့လယ်ယာဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်ကမူ ထုတ်ချေးထားတဲ့ အချိန်စေ့ချေးငွေ အရင်း၊
အတိုးများကို တောင်သူတွေအနေဖြင့် ချေးငွေစည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများနှင့်အညီ
ကာလအလိုက် တာဝန်ကျေပွန်စွာ ပေးဆပ်ကြဖို့
အသိပေးကြေညာထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် “ယခုနှစ်
စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေ ထုတ်ချေးတဲ့နေရာမှာ ယမန်နှစ်ချေးငွေ
ပြေကျေပြီးသူတွေကိုသာ ချေးငွေအသစ်ထုတ်ချေးပေးလျက်ရှိပြီး ကိုဗစ်-၁၉
အထူးချေးငွေ၊ JICA (Two Step Loan) ချေးငွေ၊ MEB (Two Step Loan)

ချေးငွေထုတ်ပေးခြင်း၊ အတိုး/အရင်းကောက်ခံခြင်းများကို ရပ်နားထားကြောင်း သိရသည်။ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ပြည်သူ့အချို့ အလုပ်အကိုင်များ ရပ်နားထားရခြင်း၊ CDM ပြုလုပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ငွေပမာဏကို ပုံမှန်ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် ခက်ခဲနေသည်ဖြစ်ရာ အသေးစားငွေကြေးလုပ်ငန်းများ၏ ကိုယ်စားလှယ်အချို့မှာ ယခင်က ၂ ပတ်တစ်ခါ အတိုး/အရင်းကောက်ခံခြင်းများ ဆောင်ရွက်သော်လည်း ယခုအခါ ၁ လတစ်ခါသာ လာရောက်ကြောင်း ချေးငွေဝန်ဆောင်မှုရယူထားသူတစ်ဦးထံမှ သိရသည်။ ထို့ပြင် ယခုကာလတွင် ပေးစရာရှိသည့် အတိုး/အရင်းများကို သတ်မှတ်ထားတဲ့ပမာဏထက် တစ်ဝက်သာပေးနိုင်လျှင်လည်း တစ်ဝက်သာပေးရန် လိုက်လျောခြင်းများ ရှိသည်။

ထို့အပြင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် စီးပွားရေးသက်ရောက်မှုများအပေါ် ကုစားရေး လုပ်ငန်းကော်မတီမှ ကပ်ရောဂါကြောင့် ထိခိုက်ခဲ့သည့် ငါး၊ ပုစွန် မွေးမြူရေး အပါအဝင် မွေးမြူရေးကဏ္ဍအား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အကူအညီအဖြစ် ကိုဗစ်-၁၉ ရန်ပုံငွေမှ အတိုးနှုန်း ၁ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ချေးငွေကာလ တစ်နှစ်သတ်မှတ်ကာ ချေးယူခွင့်ပြုခဲ့ပါသည် (UMFCCI-Union of Myanmar Federation of Chambers of Commerce and Industry, 2021)။ ဂျပန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ (JICA) နှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ် (SMIDB) တို့ ပူးပေါင်းပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများအား တစ်နှစ်လျှင် အတိုးနှုန်း ၅.၅%ဖြင့် ချေးငွေသက်တမ်းငါးနှစ်ထားပြီး ချေးငွေပေးအပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း SMIDB မှ သတင်းထုတ်ပြန်ထားပါသည်။

အကျဉ်းချုပ်အနေဖြင့် တင်ပြရလျှင် တောင်သူများသည် ၎င်းတို့ချေးယူထားသော ချေးငွေများကို ပြန်လည်ပေးဆပ်ရန် အခက်အခဲရှိနေကြသည်။ ဤသို့ခက်ခဲရခြင်းမှာ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ဘဏ်စနစ်ယိမ်းယိုင်လာခြင်း၊ ငွေထုတ်ရခက်ခဲခြင်း၊ ငွေသားလက်ဝယ် နည်းပါးလာခြင်းများ၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု ရပ်တန့်ခြင်း၊ သွင်းကုန်ပို့ကုန် ကန့်သတ်ခြင်းများကြောင့် ခရီးအချိန်ကြန့်ကြာခြင်း၊

ပို့ကုန်စရိတ်မြင့်မားလာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ (ဤအစီရင်ခံစာ၏ အခြားအခန်းများတွင် လေ့လာနိုင်ပါသည်။) တစ်ချိန်တည်းတွင် ဆန်ဈေးနှုန်း တက်သော်လည်း စပါးဈေးနှုန်း ကျဆင်းမှုနှင့် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

၂.၁.၂။ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုများ၏ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာမှုနှင့် တောင်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှု

လယ်ယာကဏ္ဍ၏ သွင်းအားစုများတွင် မြေ၊ မျိုးစေ့၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ လုပ်အား (လူအား၊ ကျွဲနွားအင်အား)၊ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ စိုက်ပျိုးရေးသုံး ဆေးများ (ပိုးသတ်ဆေး၊ ပေါင်းသတ်ဆေး၊ အားဆေး) နှင့်အတူ စက်သုံးဆီသည် အဓိက ပါဝင်သည်။ တောင်သူလယ်သမားများသည် မြေ၊ လုပ်အား၊ မျိုးစေ့ (ဒေသမျိုးရင်း ပြန်လည်သုံးသူများ)၊ စိုက်ပျိုးရေး စသည့်သွင်းအားစုများကို ငွေကြေးထပ်မံ စိုက်ထုတ်စရာ မလိုဘဲ ရရှိရန် ကြံဆောင်နိုင်သော်လည်း ဓာတ်မြေဩဇာ၊ ဆေးများ၊ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းခြင်းနှင့် လယ်ယာသုံးစက်များတွင် အသုံးပြုရသော စက်သုံးဆီတို့ကိုမူ အစဉ်အမြဲ ဝယ်ယူကြရသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ကုန်သွယ်ရေး ပိတ်ဆို့ခြင်းများ၊ ရပ်တန့်ခြင်းများကြောင့် ပြည်ပသွင်းကုန် အခက်အခဲများ၊ ဘဏ်စနစ် မတည်ငြိမ်ခြင်းနှင့် မြန်မာငွေဈေးကျဆင်းမှုစသည့် ပြဿနာများသည် စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုများဖြစ်သည့် ဓာတ်မြေဩဇာနှင့် စက်သုံးဆီ ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်စေမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

စပါးစိုက်ပျိုးရာတွင် အများဆုံးအသုံးပြုသည့် ပုလဲဓာတ်မြေဩဇာဈေးနှုန်းမှာ ယခင်နှစ်ရာသီချိန်ထက် တစ်အိတ်လျှင် ကျပ် ၁၀,၀၀၀ ကျော် ဈေးမြင့်တက်လာသည်။

အာမို ပုလဲအလုံးကြီး မြေဩဇာ

ယခင်က တစ်အိတ်လျှင် ကျပ်၂၅,၀၀၀ မှ ၂၈,၀၀၀ ကြား ပေါက်ဈေးသာရှိခဲ့ပြီး ယခုလက်ရှိဈေးကွက်အတွင်း

ကျပ် ၃၅,၀၀၀ မှ ၄၀,၀၀၀ ကြားအထိ ဈေးမြင့်တက်လာသည် (ရွှေမန်း, 2021)။ ထို့ပြင် အကြွေးဝယ်၍ မရတော့ဘဲ လက်ငင်းငွေပေးချေ၍ ဝယ်ယူနေရကြောင်းနှင့် သွင်းအားစု ကုမ္ပဏီများက အရောင်းကိုယ်စားလှယ်များသို့ ဖြန့်ဖြူးသည့်အခါတွင်လည်း ငွေလက်ငင်းပေးချေသည့် အရောင်းဆိုင်များသို့သာ ပို့ဆောင်၍ ယခင်ကဲ့သို့ အကြွေးမရောင်းတော့ကြောင်း သိရသည်။ ပုလဲမြေဆီ ဈေးမြင့်တက်လာခြင်းနှင့်အတူ ပုလဲအစားထိုးသုံးသည့် ဆာလဖာပုလဲ မြေဆီမှာလည်း တစ်အိတ်လျှင် ၃၀,၀၀၀ ကျပ်အထိ ပေါက်ဈေးဖြစ်လာသည်။ တခြား ကွန်ပေါင်းမြေဆီနှင့် ဆေးများမှာ ပုံမှန်ဈေးသာရှိသည်။ ပုလဲမြေဆီ ဈေးတက်လာရခြင်းသည် ပြည်ပတင်သွင်းမှု အခက်အခဲသာမက ပြည်တွင်းထုတ် ပုလဲစက်ရုံ၊ မြောင်းတကာစက်ရုံတို့ကလည်း လည်ပတ်မှုမရှိဘဲ ရပ်ဆိုင်းထားရခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ပိတ်နေခြင်းမှာလည်း ပုလဲမြေဩဇာကို ပို၍ ဈေးတက်စေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အီရန်နိုင်ငံမှ ပုလဲမြေဩဇာ အများဆုံးတင်သွင်းပြီး အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် ထိုင်းတို့က အစဉ်လိုက် တင်သွင်းကြပါသည် (ရွှေမန်း, 2021)။

စက်သုံးဆီ ဈေးနှုန်းမှာလည်း အာဏာသိမ်းပြီး ၃ လအတွင်း ၃၃% မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ဩဂုတ်လတွင် ၄၉%အထိ မြင့်တက်လာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆည်မြောင်းများဖြင့် ရေပေးဝေသည့် စနစ်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိသေးသည့်အပြင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုများ၊ အပူချိန်တိုးမြင့်လာခြင်း စသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်လာခြင်းကြောင့် တချို့နေရာများတွင် မိုးခေါင်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးမရရှိခြင်း၊ တချို့နေရာများတွင် မိုးကြီးခြင်းတို့နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းဒေသတချို့တွင် မိုးရေပုံမှန်မရရှိသကဲ့သို့ ဆည်ရေလည်း မရှိကြပေ။ တောင်သူများအနေဖြင့် မိုးစပါးတစ်သီးနှံရရှိရန်နှင့် ပဲ၊ ကြက်သွန်၊ ပြောင်းဖူးတို့ စိုက်ပျိုးရန် စိုက်ပျိုးရေးလိုအပ်ချက်ကို ရေတွင်းများတူးကာ ရေသွင်းခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့်

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စက်သုံးဆီဈေးမြင့်တက်လာခြင်းသည် တောင်သူများ ကြုံတွေ့ရသည့် အဓိက အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။

၂.၂။ ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍ

၂.၂.၁။ ကုန်ဈေးနှုန်းနှင့် ကုန်စည်စီးဆင်းမှု အခြေအနေ

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ရပ်တန့်လုနီးဖြစ်လာကာ စားကုန်များ ဈေးနှုန်းကြီးမြင့်လာခဲ့ပါသည်။ ဈေးဆိုင်များ ဖွင့်လှစ်ခြင်းမရှိဘဲ ပိတ်သိမ်းထားမှု၊ ပြည်သူများ စိုးရိမ်ပူပန်ကာ ဝယ်ယူစုဆောင်းမှုစသည်တို့ကြောင့် အခြေခံစားသောက်ကုန်များ၊ ကုန်ခြောက်များဝယ်ယူရန် ခက်ခဲခဲ့ပြီး ဝယ်လိုအားများပြားမှုကြောင့် သာမန်ထက် ဈေးမြင့်တက်ခဲ့သည် (DVB, 2021)။ အဓိက ဈေးနှုန်းမြင့်တက်သည့် အခြေခံ စားသောက်ကုန်စည်များတွင် ဆန်၊ ဆီ၊ အသားငါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ပြည်ပမှတင်သွင်းသော ဆေးဝါးများ ပါဝင်သည်။

ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဈေးနှုန်းမြင့်တက်သော ကုန်စည်နှင့် ဈေးနှုန်းမြင့်တက်နှုန်း ကွဲပြားမှုများရှိသည်။ ရန်ကုန်မြို့တွင် ကုန်ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်သည်ဖြစ်ရာ ရန်ကုန်မှတစ်ဆင့် ကုန်များဝယ်ယူရသော ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်လည်း သယ်ယူစရိတ် မြင့်တက်ကာ အခြေခံကုန်ဈေးနှုန်း လိုက်ပါမြင့်တက်ခဲ့သည်။ ဇွန်လ၏နောက်ဆုံး ရက်အပတ်တွင်မူ ယခင်က ဝယ်လိုအားလျော့နည်းမှုကြောင့် တန်ဖိုးကျဆင်းလျက်ရှိသည့် ငရုတ်သီး၊ ကြက်သွန်နီ၊ အာလူး စသည့် စားဖိုဆောင်သီးနှံများ၏ ဈေးကွက်တွင်ဝယ်လိုအားများလာပြီး ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ကုန်ပစ္စည်းပမာဏနည်းပါးလာပြီး ဝယ်လိုအား များပြားလာသည့်အတွက် ဈေးတက်လာခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ရန်ကုန်မြို့မှ ကုန်စည်အချို့၏ ဈေးနှုန်းမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဇယား (၁) - ဗဟိုစာရင်းအင်းအဖွဲ့မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ ကုန်စည်အချို့၏ ဈေးနှုန်းများ

ကုန်စည်အမျိုးအစား	ပမာဏ	တန်ဖိုး(ကျပ်ငွေ)		
		နော်ဝီရီလ ၂၉ရက်	ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်	ဖေဖော်ဝါရီလ ၅ ရက်
ညှော်မထဆန်	တစ်ပြည်	၁၂၀၀	၁၂၀၀	၁၂၀၀
ပေါ်ဆန်း	တစ်ပြည်	၂၀၀၀	၂၀၀၀	၂၀၀၀
မြေပဲဆီ (ရှယ်)	တစ်ပိဿာ	၇၅၀၀	၇၇၀၀	၇၇၀၀
စားအုန်းဆီ	တစ်ပိဿာ	၂၈၀၀	၂၆၀၀	၂၇၀၀
ငရုတ်သီးခြောက်အပူ	တစ်ပိဿာ	၁၆၀၀၀	၁၆၀၀၀	၁၆၀၀၀
ကြက်သွန်ဖြူ (ဥတစ်လုံး)	တစ်ပိဿာ	၆၀၀၀	၆၀၀၀	၆၀၀၀
ကြက်သွန်နီ (မြစ်သား/အလုံးကြီး)	တစ်ပိဿာ	၁၂၀၀	၁၂၀၀	၁၃၀၀

ရင်းမြစ် - (ELEVEN Media, 2021) <https://news-eleven.com/article/207270>

ဇယား (၂) - မေလအတွင်း ဆန်နှင့်စားသုံးဆီဈေးနှုန်းများ

ကုန်စည်အမျိုးအစား	ပမာဏ	မူလဈေးနှုန်း (ကျပ်ငွေ)	မြင့်တက်မှုဈေးနှုန်း (ကျပ်ငွေ)
ပေါ်ဆန်းတောင်ပျံ	တစ်အိတ်	၄၀၀၀၀ ကျပ်ဝန်းကျင်	၅၀၀၀၀ ကျပ်ဝန်းကျင်
ဖျာပုံပေါ်ဆန်းမွှေး	တစ်အိတ်	၄၅၀၀၀ ကျပ်ဝန်းကျင်	၄၈၀၀၀ ကျပ်ဝန်းကျင်
ဟင်းရွက်ဆီ	၁လီတာ	၃၅၀၀ ကျပ်	၄၆၀၀ ကျပ်
မြေပဲဆီ	၁၀ပိဿာ	၅၅၀၀၀ ကျပ်	၆၅၀၀၀ ကျပ်

ရင်းမြစ် - (ELEVEN Media, 2021) <https://news-eleven.com/article/208442>)

ဇယား (၃) - ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် ဇွန်လ စားသုံးဆီဈေးနှုန်း နှိုင်းယှဉ်ချက်

ကုန်စည်အမျိုးအစား	ပမာဏ	မူလဈေးနှုန်း (ကျပ်ငွေ)	မြင့်တက်မှုဈေးနှုန်း (ကျပ်ငွေ)
မြေပဲဆီ (ရှယ်)	တစ်ပိဿာ	၇၇၀၀ ကျပ်	၈၂၅၀ ကျပ်
နှမ်းဆီ	တစ်ပိဿာ	၉၀၀၀ ကျပ်	၉၁၅၀ ကျပ်
စားအုန်းဆီ	တစ်ပိဿာ	၂၆၀၀ ကျပ်	၃၅၀၀ ကျပ်

ရင်းမြစ် - (ELEVEN Media, 2021) <https://news-eleven.com/article/209943>)

ဇယား (၄) - ဇွန်လအတွင်း ကြက်သွန်ဈေးတက်မှုနှုန်း

ကုန်စည်အမျိုးအစား	ပမာဏ	ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှု (ကျပ်ငွေ)
ဆိတ်ဖြူဒေသထွက် ကြက်သွန်နီ	တစ်ပိဿာ	၂၅ကျပ်မှ ၁၀၀ကျပ်
အောင်ပန်းဒေသထွက် ကြက်သွန်နီ	တစ်ပိဿာ	၁၅၀ကျပ်ခန့်
ကြူကုတ် ကြက်သွန်ဖြူ	တစ်ပိဿာ	၁၀၀၀ကျပ်ခန့်

ရင်းမြစ် - (DVB - Democratic Voice of Burma, 2021) <http://burmese.dvb.no/archives/471514>)

စားသောက်ကုန်များဈေး မြင့်တက်လာခြင်းမှာ စက်သုံးဆီဈေး မြင့်တက်မှုနှင့်အတူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစရိတ် တိုးမြင့်လာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ စက်သုံးဆီတင်သွင်းရန် ခက်ခဲနေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖားကန့်ဒေသတွင် တပ်မတော်နှင့် ကချင်လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (KIA) တို့ကြား တိုက်ပွဲများ၏ အကျိုးဆက် လမ်းပတ်ဆို့မှုများကြောင့်လည်းကောင်း စက်သုံးဆီရှားပါး၍ ဈေးမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း အောက်တိုန်း ၉၅ တစ်လီတာလျှင် ကျပ် ၆၁၀ ခန့်မှ ဇွန်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင်မူ တစ်လီတာလျှင် ကျပ် ၁,၁၀၀ အထိ မြင့်တက်လာကြောင်း မြန်မာ့ပြည်တွင်းစက်သုံးဆီ ဈေးကွက်အရသိရသည်။

တိုက်ပွဲများ နေ့စဉ်ရက်ဆက် ဖြစ်ပွားသည့်ဒေသများနှင့် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် အခြေခံကုန်စည်များ ပြတ်လပ်ရှားပါးလာကာ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည်။ မေလ ၂၁ ရက်နေ့မှစတင်ကာ ကယားပြည်နယ်အတွင်း တပ်မတော်နှင့် ဒေသခံ ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်တို့ကြား တိုက်ပွဲများကြောင့် အခြေခံကုန်စည်များ သယ်ယူပို့ဆောင်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ပြတ်လပ်ခြင်းများဖြစ်ပေါ်ကာ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်မှ ကယားပြည်နယ်အတွင်း မော်တော်ယာဉ်သွားလာမှု ထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် လမ်းတံတားအချို့ မိုင်းခွဲဖျက်စီးခြင်းကြောင့် ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ လွိုင်ကော်မြို့တွင် လောင်စာဆီ တစ်ပီပါလျှင် ယခင်ဈေး ကျပ် ၁၆၀,၀၀၀ မှ ကျပ် ၃၀၀,၀၀၀ အထိ ဈေးတက်သွားခဲ့ပြီး ဖားဆောင်းမြို့တွင် ဆန်တစ်အိတ်ကို ကျပ် ၁၅၀,၀၀၀အထိ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ယင်းဒေသများတွင် အခြေခံသုံးကုန်၊ စားကုန်များ ထိုကဲ့သို့ ဈေးမြောက်နေသည့်အပြင် ဝယ်ယူရန်ပင် ကုန်စည်မရှိသည့် အနေအထားတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။

ကုန်ပစ္စည်းတန်ဖိုးများ ကျဆင်းခြင်းမရှိပဲ ကာလရှည်ကြာစွာ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုသည် စီးပွားရေးစနစ်နှင့် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကြောင့် ဝင်ငွေထိခိုက်နေပြီးသော အခြေခံလူတန်းစားများအပေါ် ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ WFPက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဝင်ငွေထက်ဝက်ခန့် လျော့နည်းလာသည့် ၈၀% သော အိမ်ထောင်စုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံစားသောက်ကုန်နှင့် လောင်စာဆီ ဈေးနှုန်းများမြင့်တက်မှုကြောင့် အကြပ်အတည်းဖြစ်နေပြီး အကူအညီလိုအပ်လျက် ရှိကြောင်း မတ်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ပြောကြားခဲ့သည်။

ယခုကဲ့သို့ ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုများမှာ ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ရပ်လုနီးပါး အခြေအနေများနှင့် တစ်နည်းအားဖြင့် သက်ဆိုင်မှုရှိနေသည်။ စစ်အာဏာဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြမှုများ အားကောင်းသည့် ဖေဖော်ဝါရီလ၌ ကုန်ကားမောင်းသူများလည်း CDM တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မူဆယ်-တရုတ် ၁၀၅ မိုင်တွင် ကားစက်ချွတ်ယွင်းသည်ဆိုကာ ကားပျက်လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် မူဆယ်-တရုတ်လမ်းမကြီးတွင် ကုန်ကား ၇၀၀ ခန့် ပိတ်ဆို့သွားခဲ့ပြီး ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကုန်သွယ်မှု

၉၀%ခန့် ရပ်တန့်သွားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ ကား၊ ယာဉ်များ မထွက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ ည ၈ နာရီမှ မနက် ၄ နာရီ (နောက်ပိုင်းတွင် ည ၁၀ နာရီမှ ၄ နာရီ ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။) အထိ ညမထွက်ရအမိန့်ကြောင့် ကုန်တင်ယာဉ်များ သွားလာခွင့်မရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ကုန်စည်စီးဆင်းမှုမှာ ရေတိုတွင် ရပ်လုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

တပ်မတော်ထုတ်ကုန်နှင့် တရုတ်မှသွင်းကုန်များ မသုံးစွဲရန် လှုံ့ဆော်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းက ပြည်တွင်းကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍတွင် သက်ရောက်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့ သတင်းအရ တရုတ်ကုန်များကို သပိတ်မှောက်မှုကြောင့် ပြည်တွင်းကုန်အမှာ မရှိသဖြင့် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း၊ မူဆယ် ၁၀၅ မိုင်တွင် တရုတ်ပြည်မှ ကုန်အဝင်ကားများ မရှိသလောက် နည်းပါးခဲ့ပါသည်။ တရုတ်မှ ကုန်ပစ္စည်းများသာမက Tik Tok, Mobile Legend: Bang Bang, PUBG စသည့် နည်းပညာထုတ်ကုန်များကိုလည်း သပိတ်မှောက်မှုများရှိခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ တပ်ထုတ်ကုန် မသုံးစွဲရေးလှုပ်ရှားမှုများမှာလည်း အရှိန်အဟုန် မြင့်တက်လာပြီး မြန်မာ ဘီယာ၊ ဒဂုံဘီယာ၊ ဘလက်ရှီးလ်ဘီယာ၊ အဒမန်ဂိုး ဘီယာ၊ မန္တလေးရမ်၊ မန္တလေးဘီယာ၊ မိုင်တဲလ် ဆင်းကတ်၊ ရှုဘီစီးကရက် အစရှိသည့် တပ်ထုတ်ကုန်များနှင့် တပ်မတော်နှင့်ဆက်စပ်သည့် ကုန်ပစ္စည်းများစွာကို သပိတ်မှောက်လာကြသည်။ သပိတ်မှောက်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် မြန်မာဘီယာ၏ရောင်းအားမှာ ၄၆% ထိ ကျဆင်းခဲ့ကြောင်း မေလ ၁၂ ရက်နေ့ Kirin ၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ပထမလေးလပတ် ဘဏ္ဍာရေးရလဒ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည် (BBC Burmese, 2021)။

၂.၂.၂။ အာဏာသိမ်းမှု၊ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ တတိယလှိုင်းနှင့် ကုန်ဈေးနှုန်း

ကပ်ရောဂါ ကာကွယ်ထိန်းချုပ်၊ ကုသရေးဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးအထောက်အကူပြု ပစ္စည်းများ၊ ဆေးပစ္စည်းများနှင့် စားသောက်ကုန်များ ဈေးမြင့်တင်ရောင်းချခြင်း၊ ဈေးကစားလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သိုလှောင်ထားခြင်းမျိုး စိစစ်တွေ့ရှိခဲ့ပါက အရေးကြီးကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု ဥပဒေအရ အရေးယူမည်ဟု

စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ လက်တွေ့မြေပြင်တွင်မူ နှာခေါင်းစည်း အခု ၅၀ ပါ တစ်ဘူးလျှင် ယခင် ကျပ် ၁,၀၀၀ ဝန်းကျင်မှ တတိယလှိုင်းစတင်ပြင်းထန်ချိန် ဇူလိုင်လအတွင်း ကျပ် ၂,၂၀၀ မှ ကျပ် ၃,၀၀၀ အထိ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံထုတ် အောက်ဆီဂျင် ၄၀ လီတာ တစ်အိုးနှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းများကို ဇူလိုင်လ ၂၀ ရက်နေ့ ဈေးအရ ၁၇၈,၅၀၀ ကျပ်ဖြင့် (BETV Business, 2021) ကွမ်းလုံး-ဟိုပန်း-ချင်းရွှေဟော်-လောက်ကို နယ်စပ်ကုန်သည်များက ဈေးခေါ်ထားသော်လည်း ဈေးကွက်တွင် တရုတ်ထုတ် အောက်ဆီဂျင် ၄၀ လီတာ တစ်အိုးတည်းကိုပင် ကျပ် ၄ သိန်းခွဲအထိ ပေါက်ဈေးရှိနေခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် ပြည်သူများအနေဖြင့် ကပ်ရောဂါကို အံတုရန် ထိုဈေးအဆမတန်မြင့်မားနေသောပစ္စည်းများအား အလှူအယက်ဝယ်ယူရကာ အောက်ဆီဂျင်ဖြည့်ရန်အတွက်လည်း ရက်နှင့်ချီ တန်းစီစောင့်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။ ထိုကြားထဲတွင် မသမာနည်းဖြင့်စီးပွားရှာသူများက ဂတ်စ်အိုးအဟောင်းများကို သေချာစွာ ဆေးကြောသန့်စင်ခြင်းမရှိဘဲ အောက်ဆီဂျင်အိုးအဖြစ် ဆေးသုတ်ရောင်းချခဲ့မှုများကြောင့် အောက်ဆီဂျင်မဟုတ်သောလေကို ရှူမိ၍ ဆုံးပါးခဲ့ရသူများလည်း ရှိခဲ့သည်။

ဓာတ်ပုံ - Ye Aung Thu/AFP (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ဈေးကွက်အတွင်း ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကုသရာတွင် အဓိကအသုံးလိုသည့် ဆေးဝါးများ ဝယ်လိုအားများပြားခြင်း၊ ဆေးဆိုင်များတွင် ကြာရှည်စွာ တန်းစီ၍ အကန့်အသတ်ဖြင့်ဝယ်ယူရခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဆေးဝါးများ၏ဈေးနှုန်းများ အဆမတန် မြင့်တက်ခဲ့ရသည်။ ယခင်က တစ်ကဒ်လျှင် ၇၀၀ ကျပ်သာရှိသော အကိုက်အခဲပျောက်ဆေးမှာ ကျပ် ၇,၀၀၀ အထိ မြင့်တက်သွားခဲ့ပါသည်။ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး ရပ်တန့်နေခြင်းနှင့် ကိုဗစ်ကုသရေးအတွက် ပြည်ပမှ အောက်ဆီဂျင်ဘူးများအပါအဝင် ဆေးဝါးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာပစ္စည်းများ တင်သွင်းမှု မြင့်မားခြင်းကြောင့် ဒေါ်လာလိုအပ်ချက် ကြီးမားကာ ဈေးမြင့်တက်သွားကြောင်း စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် ဒေါက်တာစိုးထွန်းမှ ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ဈေးတက်ခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေရန် ပရဟိတစိတ်ထားထက်သန်သော ပြည်သူများက ဈေးဖြတ်ရန်ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ မြန်မာကျပ်ငွေ ၅၀ ဖြင့် ကြိုက်တာဝယ်ယူနိုင်သည့် ဈေးဆိုင်များပေါ်ပေါက်လာသကဲ့သို့ အခြေခံစားသောက်ကုန်စည်များကို လူဒါန်းမှုများ အမြောက်အမြား

ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ တစ်လုံးလျှင် ယခင်က ကျပ် ၉,၀၀၀ ဝန်းကျင်မှ ဇူလိုင်လအတွင်း ကျပ် ၃၀,၀၀၀ မှ ၃၅,၀၀၀ အထိ ဈေးမြင့်တက်ခဲ့သည့် သွေးတွင်း အောက်ဆီဂျင်ပမာဏနှင့် နှလုံးခုန်နှုန်း တိုင်းတာသည့် အောက်စီမီတာများကို လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်း၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းတို့က ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ပြည်ပမှမှာယူပြီး တစ်ခုလျှင် ကျပ် ၉,၀၀၀ ဝန်းကျင်နှုန်းဖြင့် ရောင်းချပေးကာ ဈေးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ၏ ပထမလှိုင်းနှင့် ဒုတိယလှိုင်းများတွင် မကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကြက်ဥဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်းဟူသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်အား ဖြတ်ကျော်လာခဲ့ရသည်။ နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီလက်ထက်တွင် ကပ်ရောဂါကုသမှုများ မရှိသလောက်နည်းပါးသဖြင့် ကူးစက်ခံလူနာများသည် မိမိတို့၏အိမ်တွင်သာ ကုသကြရသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကြက်ဥသည် လူနာများအတွက် အာဟာရဓာတ်အပြည့်အဝပေးနိုင်သည့် တန်ဖိုးအသင့်အတင့် ကုန်စည်တစ်ခုဖြစ်ရာ ဈေးကွက်တွင်း ဝယ်လိုအားများပြားပြီး ဈေးနှုန်းမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ကြက်ဥတစ်လုံး၏ ပျမ်းမျှဈေးနှုန်းမှာ ၁၂၅ ကျပ်မှ တတိယလှိုင်းတွင် ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးမြို့များ၌ ကျပ် ၂၀၀ မှ ၃၀၀ ဝန်းကျင်အထိ မြင့်တက်မှုများရှိခဲ့ပါသည် (DVB, 2021)။ ဈေးများတွင်လည်း ကြက်ဥများပြတ်လပ်သည်အထိဖြစ်ခဲ့ပြီး ဝယ်ယူရန်ပင် မရရှိနိုင်သည့်အခြေအနေ ဖြစ်လာသည်။ ကြက်ဥအစားထိုးကုန်စည်တစ်မျိုးဖြစ်သည့် ဘဲဥ၏ ဝယ်လိုအားနှင့် ဈေးနှုန်းတန်ဖိုးမှာမူ တည်ငြိမ်လျက်ရှိခဲ့သည်။

၂.၂.၃။ နိုင်ငံခြားတင်ပို့ကုန်များနှင့် ရပ်တန့်သွားသော ကုန်သွယ်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပထဝီအနေအထားအရ ထိုင်း၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အစရှိသည့်နိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်းလမ်းကုန်သွယ်မှုသာ အဓိကပြုလုပ်နေပြီး အနောက်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန်မှာမူ ကြိုးစားနေရဆဲဖြစ်သည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတင်တွေ့ရှိခဲ့ချိန် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်၊ မတ်လမှစ၍ ကုန်သွယ်မှုများ ပိုမိုကျပ်တည်းခက်ခဲလျက်ရှိသည်။ အာဏာသိမ်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းခြင်း၊

ငွေကြေးလည်ပတ်မှုနည်းပါးခြင်းနှင့် ငွေကြေးအလွဲအပြောင်းအကန့်အသတ်များက ကုန်သွယ်ရေးအပေါ် အင်းလျားဘောဂဗေဒ

သက်ရောက်မှုများစွာရှိသည်။ ငရုတ်သီးခြောက်နှင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်များကို ဂျပန်သို့ အဓိကထားတင်ပို့နေသော်လည်း ယခုကာလ၌ အရောင်းအဝယ်မှာ ထက်ဝက်ကျော် ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ဂျပန်သို့ ငရုတ်သီးခြောက်တင်ပို့ရန် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကန်ထရိုက်စာချုပ်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ ရှိနေသော်လည်း မူလအတိုင်းတင်ပို့ခွင့်ရနိုင်မှုမှာ များစွာသေချာမှုမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံရှိဘဏ်များနှင့် ငွေကြေးအလွှဲအပြောင်း ဆက်၍ လုပ်ကိုင်နိုင်မည့်အခြေအနေမရှိပါက ပြည်ပကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍကို များစွာထိခိုက်စေမည်ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ ဝယ်လိုအားရှိသော်လည်း မြန်မာကျပ်ငွေကြေးတန်ဖိုး ကျဆင်းမှုကြောင့် ပြောင်းဖူးကုန်သွယ်မှုအား မေလနှောင်းပိုင်းတွင် ရပ်နားထားခဲ့သည်။ ပြည်ပသို့တင်ပို့မည့် စက်ရုံအချို့က ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် လက်ကျန်ရှားပါးလာသည့် ဇွန်လတွင် ဈေးတိုးပေး၍ ဝယ်ယူသောကြောင့်သာ ပြောင်းဈေးအနည်းငယ် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

ငွေကြေးတန်ဖိုးကျဆင်းခြင်းနှင့် ကွန်တိန်နာခများဈေးကြီးခြင်း ဂယက်များသည် ရေကြောင်းဖြင့်တင်ပို့မည့် ကုန်စည်များအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများရှိခဲ့သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ လက်ဖက်အစိုတင်ပို့မှုနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံသို့ သရက်တင်ပို့မှုများ၏ ကွန်တင်နာခများမှာ နှစ်ဆ၊ သုံးဆခန့် တက်သွားသောကြောင့် အခက်အခဲများဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ့သရက်ကို စင်ကာပူနိုင်ငံသို့ နှစ်စဉ်တန်ချိန် ၄၀၀ ခန့် တင်ပို့ရောင်းချခဲ့သော်လည်း ယခု ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင်မူ ကွန်တိန်နာအခက်အခဲများကြောင့် တန်ချိန် ၁၀၀ ပြည့်မီအောင်တင်ပို့ရန်ပင် ခက်ခဲနေခဲ့သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဝယ်လက်များနှင့် အရောင်းအဝယ် ရွှေ့ဆိုင်းမှုများ၊ ဖျက်သိမ်းမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း အင်္ဂလန်သို့ ထောပတ်သီးနှင့် ဂျင်း၊ အီးယူသို့ သခွားမွှေးတင်ပို့မှုများ ရပ်နားခဲ့ရသည်။ ကုန်ပစ္စည်းအရည်အသွေးနိမ့်ခြင်းမှာလည်း အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဂျင်းမှာ ပုံမှန်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုရှိသော ကုန်စည်ဖြစ်သော်လည်း အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် နိုင်ငံတကာနှင့် ချုပ်ဆိုထားသော အရောင်းအဝယ်များ ပျက်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် တောင်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားခဲ့သည့် ငွေကြေး၊ လုပ်အားနှင့်တကွ အရင်းအမြစ်များ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး

သစ်သီးစိုက်တောင်သူများမှာ လက်ရှိစိုက်ပျိုးထားသည့်စိုက်ခင်းများ၏ ၅၀%ခန့်ကိုသာ လာမည့်စိုက်ပျိုးရာသီတွင် ပြန်လည်စိုက်ပျိုးနိုင်မည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် ဖော်ဆောင်မည့် ရှမ်းတောင်ထောပတ်သီး ထုတ်ပိုးစက်ရုံ စီမံကိန်းနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် ဆောင်ရွက်မည့် ချင်းတောင်ဝဥလွှာခြောက်၊ အမှုန့်၊ စားသောက်ကုန်စက်ရုံ စီမံကိန်းတို့ကိုလည်း ရွှေ့ဆိုင်းခံလိုက်ရသည်။ ထို့ပြင် အငယ်စား၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်း (MSME) ၄၀ နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အား ချိတ်ဆက်ပေးမည့် တွေ့ဆုံပွဲကိုလည်း ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့သောကြောင့် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများနှင့် တောင်သူများ၏ ကုန်စည်ဈေးကွက် အနာဂတ်မှာ မသေချာမရေရာမှုများ များစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ မြန်မာ့သစ်သီးပို့ကုန်မှာ ဈေးကွက်သစ်များသာမက ဈေးကွက်သစ် အခွင့်အလမ်းများကိုပါ လက်လွှတ်ခဲ့ရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဈေးကွက်သို့ ထိုးဖောက်ရန် ခက်ခက်ခဲခဲ ကြိုးစားခဲ့ရပြီး အောင်မြင်ရန် လက်တစ်ကမ်းအလိုတွင် ယခုကဲ့သို့ လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများ ရွှေ့ဆိုင်းခံရခြင်းက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဝယ်လက်များနှင့် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ရန် ခဲယဉ်းစေပါသည်။

အာဏာသိမ်းချိန်မှစ၍ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဘက်မှ ပိတ်ပင်ခဲ့သည့် ကုန်သွယ်မှုများလည်းရှိသကဲ့သို့ တပ်ပိုင်စီးပွားရေးများကိုလည်း အနောက်နိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဧပြီလ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများထဲတွင် တပ်မတော်ပိုင် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာ ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းလည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့မှ ၁၀ နေ့ရက်အထိ ပုလဲအတွဲများနှင့် ကျောက်မျက်ရတနာများ ရောင်းချရမှုမှ ကျပ်ငွေ ၃၃ ဘီလီယံကျော်၊ ပုလဲ ၃၁၇ တွဲကို ကျပ် ၁,၄၁၇.၂၆ သန်း၊ ကျောက်စိမ်း ၁,၉၅၅ တွဲကို ကျပ် ၃၁,၅၉၅.၇၉ သန်းနှင့် ကျောက်မျက်ရတနာ ၅ တွဲကို ကျပ် ၄၂၅.၈ သန်းဖြင့် ရောင်းချခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာမှ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

၂.၂.၄။ နယ်စပ် ကုန်သွယ်မှုဂိတ် အခြေအနေ

တရုတ်၊ ထိုင်း နယ်စပ်ဂိတ်များနှင့် အနီးတစ်ဝိုက်တွင် ကိုဗစ်ပိုး တွေ့ရှိမှုများကြောင့် ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များကို တင်းကျပ်စွာထိန်းချုပ်ပြီး ခေတ္တပိတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ရက်အကန့်အသတ်မရှိ ပိတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာကြသည်။ ချင်းရွှေဟော်မြို့၌ ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါပိုးကူးစက်ခံရသူ ၇ ဦး တွေ့ရှိခဲ့သောကြောင့် နမ့်ဖာဟော်တံတားဂိတ်ကို ဧပြီလ ၁၈ ရက်မှ မေလ ၁၅ ရက်အထိလည်းကောင်း၊ ထိုင်းအကောက်ခွန်အရာရှိတွင် ကိုဗစ်ရောဂါပိုးတွေ့ရှိမှုကြောင့် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် ကန်ချန်ဘူရီခရိုင်၊ ဘုရားသုံးဆူ နောင်လူနယ်စပ်ဂိတ်သို့ ကုန်ပစ္စည်းတင်သွင်းမှုကို ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့မှ ဇွန်လ ၂၇ ရက် နေ့အထိလည်းကောင်း ပိတ်ထားခဲ့ပါသည်။ ယူနန်ပြည်နယ် ဂျယ်ခေါင်မြို့ ကျောက်ဝိုင်းတစ်ခုတွင်လည်း ကိုဗစ်-၁၉ ရောဂါပိုးဖြစ်ပွားသူ ၁ ဦး တွေ့ရှိခဲ့သဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့ ညနေပိုင်းမှစတင်ကာ မြန်မာ-တရုတ် အဓိက ကုန်သွယ်ရေးဂိတ် ဖြစ်သည့် မန်ဝိန်းဂိတ်ကို အရေးပေါ်ပိတ်ထားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂျယ်ခေါင်မြို့အတွင်း၌ မြန်မာကုန်ကား ၁၈၅စီး ပိတ်မိနေခဲ့ပြီး ဧပြီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင်မှ ပြန်လည်ထွက်ခွာရန် ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ဧပြီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ဆက်လက်ပိတ်ထားခဲ့ပါသည်။ ရက်များစွာ ပိတ်မိခဲ့သောကြောင့် ပြန်လည်ထွက်ခွာလာသော အချို့ကုန်ကားများတွင် ကုန်များပါလာခြင်း မရှိပေ။

တရုတ်-မြန်မာ အဓိက ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်ကို ပိတ်ထားခြင်းကြောင့် ဆန်၊ ပဲ၊ ငရုတ်သီး၊ ကြက်သွန် စသော ကုန်စည်များ၏အဝင်မှာ ရပ်တန့်သလောက် ဖြစ်သွားခဲ့ပါသည်။

ဓာတ်ပုံ - VOA Myanmar (2021)

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကြောင့် ဇွန်လမှစ၍ မြန်မာ-တရုတ် နယ်စပ်တွင် ကျင်စန်းကျော့ဂိတ် တစ်ခုတည်းကိုသာ ကုန်တင်ယာဉ်များအား အသုံးပြုခွင့်ပေးထားသဖြင့် ကုန်သွယ်ရေး အကျပ်အတည်းများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ကုန်သွယ်မှုများ ကျဆင်းလာခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ ကြူကုတ်ပန်ဆိုင်ဒေသရှိ ဝမ်တိန်ဂိတ်ကို ဇွန်လ ၂၂ ရက်နေ့မှစပြီး ရက်အကန့်အသတ်မရှိ ပိတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ပန်ဆိုင်လမ်းမပေါ်တွင် သရက်သီးကား ၄၅၀ နီးပါး ပိတ်မိပြီး သရက်သီးများမှည့်ကာ အရည်အသွေးမပြည့်မီမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ကြူကုတ်-ပန်ဆိုင်ဂိတ် ပိတ်ထားခြင်းကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ဂဏန်းများအား တောင်ကြီး- မိုင်းဖြတ် လမ်းကြောင်းမှ ပြောင်းလဲတင်ပို့ရသဖြင့် အသေအကြေများခဲ့ပြီး ကုန်ကျစရိတ်မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ဆန်နှင့်ဆန်ကွဲတင်ပို့မှုကို ကိုဗစ်ကြောင့် မန္တလေး- မူဆယ်လမ်းအစား မန္တလေး-ဗန်းမော်-လွယ်ဂျယ်လမ်းသို့ လမ်းကြောင်းပြောင်း၍ တင်ပို့ခဲ့ရသည်။ ယခင်က သစ်သီးကားများသာ ဖြတ်သန်းသည့် ကျင်စန်းကျော့ဂိတ်ကို ယခုအခါ ဆန်၊ ဆန်ကွဲ၊ ငရုတ်၊ ကြက်သွန်၊ ပဲမျိုးစုံ၊ ငါးခြောက်နှင့် အခြားစားသောက်ကုန်ကားများပါ သွားလာနေခြင်းကြောင့် ယာဉ်ဖြတ်သန်းမှု

ကြန့်ကြာကာ သစ်သီးပျက်စီးခြင်း၊ အရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းတို့ ကြုံတွေ့လာရသည်။ ကုန်တင်ကုန်ချ ကြာမြင့်ချိန်မှာ ယခင်က ၁၅ ရက်မှ ယခုအခါ တစ်လနီးပါးဖြစ်သဖြင့် ကုန်ကျစရိတ် ပို၍များပြားလာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသို့ အသီးအရွက်မှအစ ကုန်ကြမ်းများစွာ တင်ပို့လျက်ရှိရာ နယ်စပ်ဂိတ်များပိတ်ခြင်းက ကုန်စည်စီးဆင်းမှု ကျဆင်းစေခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင်မူ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကိုဗစ်-၁၉ တတိယလှိုင်း အပြင်းအထန် ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ အရေးပေါ်အခြေအနေ သတ်မှတ်ကာ တစ်ခုတည်းသော ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်ဖြစ်သည့် ကျင်စန်းကျော့ဂိတ်ကိုပါ ပိတ်ခဲ့ပေသည်။

ဓာတ်ပုံ - RSCCI (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဂဏန်းကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် ထိစပ်နေသည့် စစ်တွေ၊ မောင်းတော နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများကို (၁၀)လကျော်ကြာ ပိတ်ထားခဲ့ရသဖြင့် ပြေလိမ့် ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခွင့်ရချိန်တွင် အချို့ကုန်စည်ဈေးကွက်များမှာ ပျောက်လုနီးနီးဖြစ်နေခဲ့သည်။ သွင်းကုန်ထက် ဒေသထွက် ကြက်သွန်၊ ဇီးသီးခြောက်၊ မန်ကျည်းသီးခြောက်၊ ဂျင်းနှင့်

ရေထွက်ကုန်များဖြစ်သော ငါးမြစ်ချင်းခြောက်၊ ငါးမုတ်တို့အပြင် ကတ္တီပါဖိနပ် စသည့်ပို့ကုန်များကို ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများမှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချလျက်ရှိသည်။ ကိုဗစ်တတိယလှိုင်းတွင် ပိုးတွေ့ရှိမှုနှုန်း မြင့်မားလာခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာဘက်မှ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံကြားရှိ ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများကို ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့မှ ၃၁ ရက်နေ့အထိ ပြန်လည်ပိတ်ထားခဲ့သည်။

ပြည်တွင်းကုန်စည်များမှာ ပြည်ပနိုင်ငံများမှ သွင်းကုန်များနှင့် အရည်အသွေးအားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခြင်းမရှိသေးချိန်တွင် နိုင်ငံခြားငွေစုဆောင်းနိုင်မှု မလျော့ကျစေရန် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ ကုန်စည်ပိတ်ပင်မှုများမှာ ကုန်ဈေးနှုန်းများကို တဖြည်းဖြည်း မြှင့်တက်စေသည်။ မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံမှ ပြည်တွင်းသို့ အချို့ရည်မျိုးစုံအပါအဝင် ကော်ဖီမစ်မျိုးစုံ၊ အသင့်ဖျော်ကော်ဖီ၊ တီးမစ်မျိုးစုံ၊ နို့ဆီနှင့်နို့စိမ်းစသည့် စားသောက်ကုန် ၅မျိုးကို နယ်စပ်တင်သွင်းခွင့် ယာယီပိတ်ခဲ့ပြီး ရေကြောင်းမှ တစ်ဆင့်သာ တင်သွင်းခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့တွင်လည်း နိုင်ငံခြားသုံးငွေ လျှော့ချရေးနှင့် ပြည်တွင်း အသေးစားနှင့်အလတ်စား လုပ်ငန်းများ၏ ထုတ်ကုန်များကို ဈေးကွက်ယှဉ်ပြိုင်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရေး အကြောင်းပြချက်များဖြင့် နယ်စပ်မှ တစ်ဦးချင်း ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းရှင် မှတ်ပုံတင်လက်မှတ်ကတ်နှင့် တင်သွင်းခွင့်ပြုထားသည့် သွင်းကုန်ပစ္စည်းများမှ ဆပ်ပြာ၊ ဆပ်ပြာမှုန့်နှင့် သွားတိုက်ဆေးများကို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ တင်သွင်းခွင့်ပိတ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ထိုင်းဘတ်ငွေဈေးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး လျော့ကျမှုကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံထုတ် ကုန်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူရာတွင် ဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခဲ့သည်။

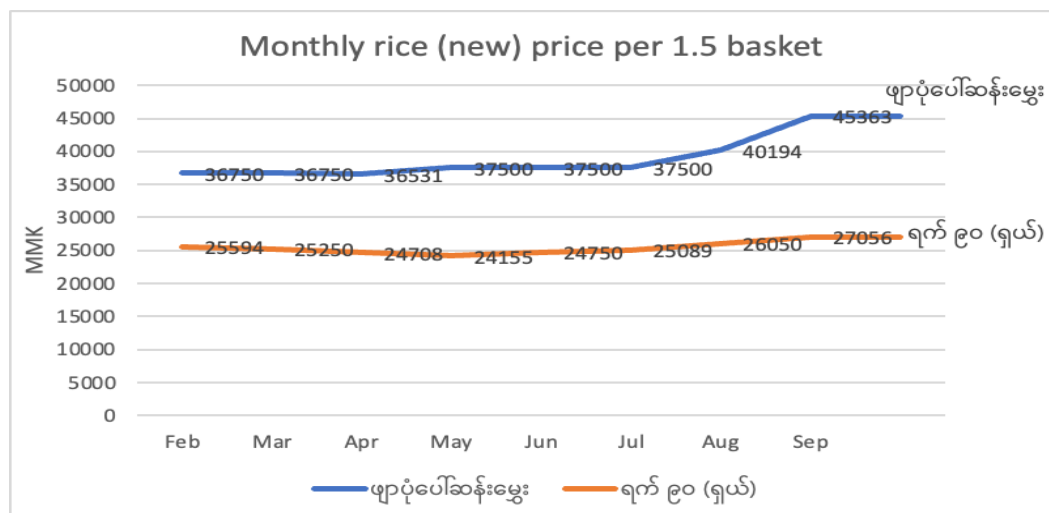
ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါရိုက်ခတ်မှုကြောင့် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များပိတ်ခြင်းသည် ပြည်ပသို့ ကုန်စည်တင်ပို့မှုအပေါ် သက်ရောက်မှုများစွာ ရှိသည်။ လာမည့်နှစ်တွင်လည်း ထိုအခြေအနေအတိုင်းသာ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ပါက တောင်သူများအနေဖြင့် နလန်မထူနိုင်ဘဲ ရုန်းကန်ရမည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးအား မှီခိုနေရသော အခြေခံလူတန်းစားများ၊ ကုန်ကားသမားများ၊

လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ရပ်တန့်ခဲ့ရသည်။ ဝယ်လိုအားကျဆင်းကာ ဂိုဒေါင်များတွင်လည်း ကုန်ပစ္စည်းများ ပိတ်မိနေကြသည်။ ဖွင့်သည့်ကုန်သွယ်ဂိတ်များသို့ လမ်းကြောင်းပြောင်း၍ တင်ပို့ရသောကြောင့် ကုန်ကျစရိတ်မြင့်တက်ခြင်း၊ ကုန်စည်အရည်အသွေး ကျဆင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်သဖြင့် ဈေးကျကာ အဆုံးအရှုံးများခဲ့သည်။

၂.၂.၅။ ဆန်စပါးဈေးကွက် အခြေအနေ

အာဏာသိမ်းပြီးခါစ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြည်သူများ၏ စိုးရိမ်စိတ်ကြောင့် ပြည်တွင်းဆန် ဝယ်လိုအားတက်လာကာ ဈေးနှုန်းလည်း မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဆန်ဈေးကွက်မှာ အရောင်းအေးနေသော်လည်း ပြည်တွင်းတွင် အစားများသော ဆန်အမျိုးအစားများမှာ တစ်အိတ်လျှင် ကျပ် ၂,၀၀၀ခန့် ဈေးမြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုသော ဓာတ်မြေဩဇာ၏ ၉၀% ကို ပြည်ပမှတင်သွင်းရာ ၎င်းတို့၏ဈေးနှုန်းမှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကထက် ၄၀% မှ ၅၀% ခန့်အထိ မြင့်တက်လာသောကြောင့် ဖြစ်မည်ဟုယူဆပါသည် (THE GLOBAL NEW LIGHT OF MYANMAR, 2021)။

ပုံ (၆) - လစဉ် ဆန်စပါး (အသစ်) ဈေးနှုန်း (၂၀၂၁ခုနှစ်)

ရင်းမြစ် - BETV Business, 2021

နိုင်ငံတကာဝယ်လိုအား လျော့နည်းလာချိန်ဖြစ်သောကြောင့် ဇူလိုင်လတွင် ပြည်ပသို့ မြန်မာ့ဆန်တင်ပို့ရောင်းချမှုမှာ ထက်ဝက်ကျော်ခန့် ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်၊ ကွန်တိန်နာငှားရမ်းခ စသည့် အသုံးစရိတ်များ ကြီးမြင့်လာမှုကြောင့် ကုန်သည်များမှ ပြည်ပသို့တင်ပို့မှု လျော့နည်းလာသည်မှာလည်း အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ မူဆယ်မြို့ရှိ ဂိုဒေါင်များတွင် တရုတ်နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးဂိတ်များ ပိတ်ခြင်းကြောင့် ဆန်အိတ်ပေါင်း ၁ သိန်း ၆ သောင်းခန့် ပိတ်မိနေပြီး ပြည်တွင်း၌လည်း ငွေရှားပါးမှုကြောင့် စပါးဝယ်မည့်သူရှားပါးခဲ့သည်။

ဇူလိုင်လကုန်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ စံချိန်တင်ရေကြီးမြင့်မှုကြောင့် လယ်ဧက ၁၂,၀၀၀ ကျော် နစ်မြုပ်ပျက်စီးခဲ့ရသည်ဟု ရခိုင်ပြည်နယ်၊ တောင်သူလယ်သမားသမဂ္ဂ၏ ပြောကြားချက်အရ သိရပါသည် (BETV Business, 2021)။ ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ကုတ်၊ သံတွဲ၊ ရသေ့တောင်နဲ့ ပုဏ္ဏားကျွန်းစသည့် ဒေသများမှ လယ်မြေများ နစ်မြုပ်ခဲ့ပြီး ယင်းလယ်မြေများတွင် ပျိုးထားသော မျိုးစပါးများအားလုံးနီးပါး ပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။ ယခင်အစိုးရအဆက်ဆက်ကတည်းက ထိုကဲ့သို့ဖြစ်စဉ်များအတွက် ထိထိရောက်ရောက် ကူညီပံ့ပိုးမှုမရှိချေ။ တောင်သူများကိုယ်တိုင်သာ တစ်နိုင်တစ်ပိုင် ပြန်လည်လုပ်ကိုင်ကြရပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးတွင် မိုးစပါးစိုက်ဧက ၈သိန်းခန့်ရှိပြီး ယခုပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရသော ပမာဏမှာ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့်ကြည့်လျှင် နည်းပါးနိုင်သော်လည်း ဒေသအလိုက်ခွဲပြီးကြည့်လျှင် တောင်သူများမှာ တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် ထိခိုက်နစ်နာမှု များစွာရှိနေခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင်မူ အခြေခံစပါးဈေးနှုန်းကို တိုးမြှင့်သတ်မှတ်ပေးရန် စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ အဆိုပြုခဲ့သည်။ တောင်သူလယ်သမား အခွင့်အရေးကာကွယ်ရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားမြှင့်တင်ရေးဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနဲ့အညီ သင့်တင့်မျှတသော ဈေးကွက်နှင့် ဈေးနှုန်းဖြစ်ပေါ်စေဖို့ရန် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မည့် စပါးသီးနှံ အခြေခံရည်ညွှန်းဈေးနှုန်း သတ်မှတ်ထုတ်ပြန်ခြင်းကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ စတင်ခဲ့သည်။ နှစ်အလိုက် အခြေခံရည်ညွှန်း စပါးဈေးနှုန်းများမှာ အောက်ပါပုံအတိုင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီမှ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး

ဒုတိယကြိမ် အဆိုပြုထားသော အခြေခံရည်ညွှန်းစဉ်များ စည်းကမ်းချက်များမှာ ယခင်အစိုးရသက်တမ်းတွင် သတ်မှတ်ခဲ့သော အဆိုပြုပမာဏထက် ကျပ် ၄ သောင်းခန့် ပိုများလာသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ဇယား (၅) - ၂၀၁၈-၂၀၁၉မှ ၂၀၂၁-၂၀၂၂အထိ အခြေခံရည်ညွှန်းစဉ်များစည်းကမ်းချက်များ

၂၀၁၈ - ၂၀၁၉	အခြေခံရည်ညွှန်း စည်းကမ်းချက်များ တင်း (၁၀၀)	၅၀၀,၀၀၀ ကျပ်
၂၀၁၉ - ၂၀၂၀	အခြေခံရည်ညွှန်း စည်းကမ်းချက်များ တင်း (၁၀၀)	၅၀၀,၀၀၀ ကျပ်
၂၀၂၀ - ၂၀၂၁	အခြေခံရည်ညွှန်း စည်းကမ်းချက်များ တင်း (၁၀၀)	၅၂၀,၀၀၀ ကျပ်
၂၀၂၁ - ၂၀၂၂	အခြေခံရည်ညွှန်း စည်းကမ်းချက်များ တင်း (၁၀၀)	၅၆၀,၀၀၀ ကျပ်

ရင်းမြစ် - BETV Business, 2021

၂.၂.၆။ ပဲဈေးကွက် အခြေအနေ

ပြည်ပသို့ တင်ပို့သော မန္တလေးပဲဈေးကွက်အနေနှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက် (တရုတ်နှစ်သစ်ကူးနေ့)မှ စတင်ပြီး အရောင်းအဝယ်အေးကာ ဈေးနှုန်းကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ပဲဈေးကွက်အခြေအနေမှာ အကျ အနေအထားတွင်ရှိခဲ့ပေသည်။ နှမ်းမှာမူ အဝယ်မရှိသလောက် ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းစားသုံးကြသော မြေပဲမှာ ပုံမှန်ဈေးနှုန်းနှင့် အရောင်းအဝယ်ဖြစ်လျက်ရှိသော်လည်း မန္တလေးပဲဈေးကွက်တွင် ပြည်ပသို့တင်ပို့သော ပဲဈေးနှုန်းမှာ ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။

ဇယား (၆) - ဇူလိုင်လတွင် အိန္ဒိယဈေးကွက်၏ဝယ်လိုအားအများဆုံးရှိနေသော မတ်ပဲဈေးနှုန်းများ

ဇွန်လ ၂၉ ရက်	မတ်ပဲ FAQ/RC (2021 Crop) ၁ တန်	၁၀၉,၅၀၀၀ ကျပ်
ဇူလိုင် ၇ ရက်	မတ်ပဲ FAQ/RC (2021 Crop) ၁ တန်	၁၁၄,၀၀၀၀ ကျပ်
ဩဂုတ် ၁၈ ရက်	မတ်ပဲ FAQ/RC (2021 Crop) ၁ တန်	၁၃၂,၀၀၀၀ ကျပ်

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

အိန္ဒိယပဲဈေးကွက်တွင်မူ

အရောင်းအဝယ်မြှင့်တက်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင်း၌

ပဲစားသုံးမှုများသောကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ပဲမျိုးစုံ အဓိကတင်ပို့နေသည်။ မေလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ပဲမျိုးစုံအပါအဝင် ကောက်ပဲသီးနှံအမျိုးမျိုးကို အကန့်အသတ်မရှိ လွတ်လပ်စွာ တင်ပို့နိုင်သည့် ခွင့်ပြုချက်ရရှိခဲ့သောကြောင့် ပဲဈေးနှုန်းမှာ ပြန်လည်မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဧပြီလတွင် ဘုရင့်နောင်ကုန်စည်ဒိုင်အတွင်း မတ်ပဲ FAQ ၁ တန်လျှင် ၈၈၀,၀၀၀ ကျပ်မှ မေလတွင် ၁,၀၆၀,၀၀၀ ကျပ်အထိရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၁၈၀,၀၀၀ ကျပ်ခန့် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်နှင့်ယှဉ်လျှင် ပဲတင်ပို့မှုပမာဏ လျော့နည်းခဲ့သော်လည်း ဝင်ငွေမှာ ကန်ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ကျော်အထိ တိုးတက်ရရှိထားခဲ့ပါသည်။

မတ်ပဲဝယ်လိုအားမှာမူ ပြည်တွင်း ပဲခွဲစက်များကသာ အဝယ်ရှိနေသော အခြေအနေဖြစ်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယအစိုးရမှ မတ်ပဲတန်ချိန် ၄ သိန်း တင်သွင်းခွင့်ပြုထားသော်လည်း ဇွန်လတွင် ကျပ်ငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းနေခဲ့သောကြောင့် မတ်ပဲစိုက်တောင်သူများအနေဖြင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိမှု နည်းပါးခဲ့ပါသည်။

အိန္ဒိယဈေးကွက်မှ ဝယ်လိုအားအများဆုံးရှိသော မတ်ပဲဈေးနှုန်းမှာ ဇူလိုင်လတွင် အောက်ပါဇယား(၆)၌ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ စင်ကာပူကုန်သည်များ အဝယ်ပေါ်လာခြင်းကလည်း အကြောင်းအရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရမှလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ မတ်ပဲတန်ချိန် ၂ သိန်းနှင့် ပဲစင်းငုံတန်ချိန် ၁ သိန်းကို လာမည့်ဘဏ္ဍာနှစ်မှစတင်၍ ၅နှစ်တိတိ တင်သွင်းရန် နှစ်နိုင်ငံ နားလည်မှုစာချုပ်လွှာ (MOU) ရေးထိုးထားသည်ဟု သိရသည်။ မြန်မာပဲစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ် တင်ပို့သူများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများ များပြားလာနိုင်သော်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ၎င်း၏ပြည်တွင်းဈေးကွက်တွင် ပဲဈေးနှုန်း တစ်ဟုန်ထိုးမတက်လာစေရန် ထိန်းချုပ်မှုများ ရှိနေမည် ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာ့မတ်ပဲဝယ်လိုအားမှာ အတက်ဘက်တွင်ရှိသော်လည်း ဈေးနှုန်းမြင့်မားစွာ တိုးတက်လာနိုင်သည့် အခြေအနေမရှိပေ။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ပဲဈေးကွက်အခြေအနေကို သုံးသပ်ရလျှင်

အိန္ဒိယဝယ်လက်တစ်မျိုးသာ အခြေအနေကောင်းနေပြီး တရုတ်ဝယ်လက်မှာမူ ဈေးနှုန်းကျဆင်းကာ
ဆက်လက်၍ အရောင်းအဝယ်အေးမည့် အလားအလာတွင် ရှိနေသည်။

အခန်း(၃)

စက်မှုကဏ္ဍ

ဓာတ်ပုံ - Twitter (၂၀၁၅ ခုနှစ်)

၃.၁။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအခြေအနေ

၂၀၁၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လမ်းပွင့်လာခဲ့ရာ လက်ခစားအထည်ချုပ်စနစ် (CMP) အထည်ချုပ်စက်ရုံ လုပ်ငန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ပြည်တွင်းအလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာနာမည်ကြီး အဝတ်အထည်ကုမ္ပဏီကြီးများမှ အလုံးအရင်းနှင့် အလုပ်အပ်သောကြောင့် မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းမှာ တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းအသားတင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု စုစုပေါင်း၏ ၃% အထိ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကပို့ကုန်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်ပအထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများ လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် အဓိကဆွဲဆောင်မှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် တစ်ရက် အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာ ၄,၈၀၀ကျပ်ဖြင့် အာဆီယံနိုင်ငံများကြားတွင် အနည်းဆုံးရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဥရောပနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရာတွင် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိထားပေသည်။ ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာနှစ် အတွင်း အထည်ချုပ်တင်ပို့မှုမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄.၈ ဘီလီယံအထိ ဝင်ငွေရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀ ဘီလီယံအထိ ရရှိရန် မျှော်မှန်းထားကြသည်။

ဓာတ်ပုံ - အင်းလျားဘောဂဗေဒ (၂၀၂၀ ခုနှစ်)

ရန်ကုန်တိုင်းတွင် အထည်ချုပ်စက်ရုံ တစ်ထောင်ကျော်ရှိပြီး CMP အထည်ချုပ်ဝန်ထမ်းမှာ ငါးသိန်းကျော်ရှိသည် (ရဲစည်သူကာ, 2021)။ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါကြောင့် CMP အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများသည် ပြင်ပအပ်ထည်များ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရန် ခက်ခဲခဲ့သည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရလက်ထက်တွင် ကိုဗစ်ကာကွယ်ဆေးထိုးရန် ရောင်ခြည်သန်းမှုကြောင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများ ပြန်လည်လည်ပတ်နိုင်မည့် အလားအလာရှိခဲ့သော်လည်း ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပြင်ပအပ်ထည်များ ပြန်လည်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြန်သည်။ H&M၊ Primark၊ Bestseller စသည့် ဥရောပအခြေစိုက် အဝတ်အထည် ကုမ္ပဏီများသည် မတ်လမှစ၍ မြန်မာပြည်မှ အဝတ်အထည်မှာယူမှုကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြသော်လည်း အထည်ချုပ်အလုပ်သမားများကို ငဲ့ညှာသည့်အနေဖြင့် မေလနှောင်းပိုင်းတွင် ကုန်အမှာများ ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည် (DVB, 2021)။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို ကြီးမားစွာ ထိခိုက်မှု ရှိသကဲ့သို့ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းနှင့် အလုပ်သမားများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ ဘဏ်များပိတ်ခဲ့ခြင်း၊ ငွေထုတ်ရခက်ခဲခြင်းနှင့် ငွေထုတ်မှုပမာဏ လျှော့ချခြင်းတို့က အထည်ချုပ်ဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ခလစာပေးချေရာတွင် များစွာထိခိုက်ခဲ့သည်။ ပြည်ပကုန်အမှာများ ပြန်လည်ပေးအပ်သော်လည်း CDM လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် အစိုးရဌာနများတွင် ဝန်ထမ်းမလုံလောက်သဖြင့် သွင်းကုန်ပို့ကုန်လုပ်ငန်းများ ကြန့်ကြာ၍လည်းကောင်း၊ လုပ်သားများမှ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် အလုပ်မဆင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ်ထည်များအချိန်မီ ပြီးစီးနိုင်ခြင်းမရှိကြပါ (ရဲစည်သူကာ, 2021)။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ထပ်မံရရှိမည့် အပ်ထည်များအား ဆုံးရှုံးခဲ့ရကာ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား စသည့်နိုင်ငံများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာကာ ကမ္ဘောဒီးယားသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန် ခြေလှမ်းပြင်နေကြသည်ကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကြောင့် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်ကတည်းက ကုန်ကြမ်းရရှိမှု၊ အော်ဒါအမှာ ကျဆင်းမှုစသည့် အင်းလျားဘောဂဗေဒ

အခက်အခဲတို့နှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး စက်ရုံများ အခြေယိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့အခြေယိုင်နေသည့်ကာလတွင် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပေါ်လာပြီး ၄လခွဲကျော် ကြာမြင့်လာချိန်တွင် အပ်ကုန်၊ အော်ဒါများရရှိမှု ပိုမိုနည်းပါးလာခြင်း၊ ငွေသားလည်ပတ်ရန်ခက်ခဲခြင်း၊ ပိတ်သားကဲ့သို့ ကုန်ကြမ်း ဈေးတက်ခြင်းတို့ကြောင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကြီးများ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပိတ်သိမ်းလာကြသည်။ နိုင်ငံခြားသားလုပ်ငန်းရှင်များ အကုန်လုံးနီးပါးလည်း မေလကုန်တွင် စက်ရုံများပိတ်သိမ်းခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာရန်ပြင်ဆင်ကြသည် (DVB, 2021)။

တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ ဆုံးရှုံးလာသည်။ စီးပွားရေးကျဆင်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမား နှစ်ဖက်လုံး ထိခိုက်နစ်နာမှုရှိသော်လည်း အလုပ်သမားများမှာ ပိုမိုအထိနာခဲ့ရသည်။ အထည်ချုပ်စက်ရုံများ ပိတ်သိမ်းသည့်အခါ အလုပ်သမားများအား နစ်နာကြေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို ပေးအပ်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မင်္ဂလာဒုံစက်မှုဇုန်ရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံနှင့် နိုင်ငံခြားသားပိုင် အမျိုးသမီးလက်ကိုင်အိတ်ချုပ်စက်ရုံတို့သည် အလုပ်သမားများကို နစ်နာကြေးမပေးဘဲ ပိတ်သိမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ပြီလအတွင်း အငြင်းပွားတိုင်ကြားမှုများ ရှိခဲ့သည်။ အချို့စက်ရုံပိုင်ရှင်များသည် အလုပ်သမားများကို လုပ်ခလစာမပေးဘဲ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဆက်လက်ဖွင့်လှစ် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိနေသော စက်ရုံများတွင်လည်း အလုပ်သမားများကို ဖိနှိပ်မှုများ ရှိနေပေသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်နေ့မှစ၍ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း ၁၆ဖွဲ့အား တရားမဝင်ကြောင်း ကြေညာထားသဖြင့် ယခင်ကတည်ရှိခဲ့သည့် အလုပ်ရှင်၊ အလုပ်သမား၊ အစိုးရ ဟူသည့် သုံးပွင့်ဆိုင် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးယန္တရားမှာ ရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ အလုပ်သမားများ၏အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရလျှင် မတိုင်ကြားနိုင်သည့် အခြေအနေကို နိုင်ငံခြားသားအလုပ်ရှင်များက အခွင့်ကောင်းယူလာကြသည်။ ပြည်ပအမှာများ ကျဆင်းနေသေးသော်လည်း ရေကြောင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကို အသုံးပြု၍ ကုန်ကြမ်းများကို ရရှိနိုင်သောကြောင့်

အထည်ချုပ်စက်ရုံအချို့ ပြန်လည်လည်ပတ်နေသည်။ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်သော အထည်ချုပ်စက်ရုံ လုပ်ငန်းခွင်များသို့ အချိန်မီ ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းမရှိသည့် အလုပ်သမားများကို အလုပ်မှ ထုတ်ပယ်နေခြင်းများလည်း ရှိနေသည် (Industrial Workers' Federation Of Myanmar-IWFM, 2021)။

ကိုဗစ်ရောဂါ ပထမလှိုင်းနှင့် ဒုတိယလှိုင်းတို့တွင် လုပ်ငန်းခွင်အဝင်၌ ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးခြင်း၊ နေရာခွဲကာ ထမင်းစားစေခြင်း၊ ကြိုပို့ကားများစီစဉ်ပေးခြင်း၊ မျက်နှာကာနှင့် နှာခေါင်းစည်းတပ်ဆင် ပေးခြင်း၊ လက်သန့်ဆေးရည်များ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းတို့ကို အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကိုဗစ်တတိယလှိုင်း ဖြစ်ပွားချိန်တွင် ရန်ကုန်တိုင်းအတွင်းရှိ စက်မှုဇုန် စက်ရုံအများစုတွင် ကိုဗစ်လက္ခဏာများ မြင်တွေ့ခဲ့ရသော်လည်း ကာကွယ်ရန်အတွက် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုများ အားနည်းသည့်အပြင် ထုတ်လုပ်မှုကိုသာ ပိုမိုဦးစားပေးနေသည် (ငြိမ်းချမ်း၊ 2021)။ ထို့ကြောင့် အလုပ်သမားများသည် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ကိုဗစ်ရောဂါတို့အကြား စားဝတ်နေရေးအကျပ်အတည်းကြောင့် လုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအတွက် အာမခံချက်မရှိဘဲ ရုန်းကန်နေကြရသည်။

၃.၂။ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ အခြေအနေပြောင်းလဲလာပုံ

အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ဝန်ကြီးဌာနအချို့က အဆောက်အအုံဆောက်လုပ်ရန် တင်ဒါခေါ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှု၊ ငွေသားမလုံလောက်မှုနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများ ဈေးနှုန်းတက်မှုတို့ကြောင့် တင်ဒါဝင်ပြိုင်သူ မရှိသလောက်ဖြစ်ခဲ့သည် (BBC Burmese, 2021)။ ထိုသို့တင်ဒါဝင်ဆွဲမည့်သူမရှိသည့် လုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ တာဝန်ရှိသူများက ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများကို တိုက်ရိုက်လုပ်ငန်းပေးအပ်မှုများ ပြုလုပ်လာသည်။ ဤသည်မှာ ယခင်စစ်အစိုးရလက်ထက်ကကဲ့သို့ပင် အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေကို ပိုမိုမြင့်မားစေပြီး၊ ပြိုင်ဘက်

ဆောက်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် တရားဝင် တန်းတူရည်တူ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် လုပ်ငန်းရပ်တည်ရေးအတွက် ပိုမိုခက်ခဲစေပါသည်။ ထို့ကဲ့သို့ နီးစပ်ရာ လက်သင့်ရာ စီမံကိန်းများချပေးသည့် အစဉ်အလာမှာ တိုင်းပြည်၏ ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှုကို ပို၍ပင် ဆိုးဝါးထိခိုက်စေသည်။

ဓာတ်ပုံ - အင်းလျားဘောဂဗေဒ (၂၀၂၀ ခုနှစ်)

အစိုးရတင်ဒါအောင်ထားသည့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများသည်လည်း ပရောဂျက်အသစ်များ မစတင်နိုင်ကြသည့်အပြင် လက်ရှိပရောဂျက်အချို့ကိုပင် ရပ်နားထားရသည် (BBC Burmese, 2021)။

ထို့ပြင်တင်ဒါအောင်သူများကို ငွေသားထုတ်မပေးဘဲ ဘဏ်အကောင့်သို့ စာရင်းဖြင့်လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ချက်လက်မှတ်ဖြင့် ပေးချေသဖြင့် လမ်းတံတား၊ ဆေးရုံ၊ ကျောင်းအပါအဝင် ဆောက်လုပ်ရေးအတွက် ကုန်ကြမ်းနှင့်လုပ်အားခများ ပေးဆောင်ရာတွင် ငွေသားထုတ်ယူ၍ မရသောကြောင့် အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ ဈေးနှုန်းတက်သွားခြင်းကြောင့် သံနှင့် ဘီလပ်မြေကို အဓိကသုံးရသည့် တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် တွက်ခြေမကိုက်ဖြစ်လာသည်။

တင်ဒါအောင်မြင်ထားသူ အချို့သည် ပထမအရစ် ၂၅% ပြီးစီးအောင် ဆောက်ရွက်ပြီးနောက် လုပ်ငန်းရပ်နားထားရသည်။ အုတ်၊ သဲ၊ ကျောက်ကိုသာ အဓိက သုံးရသည့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများမှာမူ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်နေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။ လမ်းပြင်၊ လမ်းခင်းသည့် လုပ်ငန်းများနှင့် တပ်မတော်နှင့်ဆိုင်သည့် မြို့ပြ (သို့မဟုတ်) မြို့ပြနှင့်မဝေးသည့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများမှာ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိနေသေးသည်။

မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုးကျဆင်းလာကာ

ဆောက်လုပ်ရေးသုံးပစ္စည်းများမှာလည်း

ဈေးတက်လာသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ အဓိကတင်သွင်းနေသည့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံး သံရိုင်းဈေးသည် သံရိုင်းရှားပါးမှုနှင့် မြန်မာငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းသွားသည့်အတွက်ကြောင့်လည်း ဈေးနှုန်းသည် နှစ်ဆနီးပါး တက်သွားခဲ့သည်။ မတ်လဆန်းထိ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံးသံချောင်း သံတစ်တန်ကို ကျပ် ၈ သောင်းခွဲသာရှိခဲ့သော်လည်း မေလဆန်းမှာတွင် သံချောင်းတစ်တန်ကို ကျပ်တစ်သိန်းခွဲဝန်းကျင်ထိ ဈေးတက်လာခဲ့သည်။ ဘီလပ်မြေဈေးနှုန်းသည် ပုံမှန်အားဖြင့် တစ်အိတ်လျှင် ကျပ် ၄,၀၀၀ မှ ၅၀၀၀ ဝန်းကျင်သာရှိရာမှ ဇွန်လတွင် တစ်အိတ်လျှင် ကျပ် ၇,၀၀၀မှ ၈,၀၀၀ကျော်အထိ ဈေးနှုန်းတက်သွားခဲ့သည် (BBC Burmese, 2021)။ ဘဏ်များမှငွေထုတ်ရန် ခက်ခဲလာသလို ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံး ပစ္စည်းရောင်းချသူများသည်လည်း အကြွေးမရောင်းတော့သည့်အပြင် ငွေသားလက်ငင်းပေးချေမှသာ ပစ္စည်းများရောင်းချလာသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက်

ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသည်

စီးပွားရေးတိုးတက်စေရန်နှင့်

အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ပိုမိုရရှိရန် အရေးပါသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအတွက် ပြည်ပဝင်ငွေအများဆုံးရသည့် ကဏ္ဍမဟုတ်သော်လည်း အခြေခံပြည်သူများ၏ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းအတွက် အများဆုံးအကျိုးပြုသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် လုပ်သားပေါင်း ၁.၄ သန်း ရှိသည်။ (The Irrawaddy, 2021) သို့ရာတွင် ငွေကြေးအခက်အခဲနှင့် နိုင်ငံရေး မတည်မငြိမ်မှုများကြောင့် ပုဂ္ဂလိက

ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများသာမက နိုင်ငံခြားနှင့် ဖက်စပ် အကျိုးတူလုပ်ဆောင်သည့် စီမံကိန်းအချို့လည်း ရပ်နားလာကြသည်။ ဥပမာဆိုရသော် ရန်ကုန်မြို့လယ်တွင် တည်ဆောက်နေသည့် ပင်နီဆူလာဟိုတယ်စီမံကိန်း၊ အကြီးဆုံးဈေးဝယ်စင်တာ စီမံကိန်း၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပါဝင်သည့် ဟိုတယ်နှင့် အိမ်ရာစီမံကိန်းကြီး စသည့်တို့ပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ရပ်ဆိုင်းလိုက်ခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံများ တိုးတက်မှုကို နှေးကွေးစေနိုင်ပြီး အခြေခံလူတန်းစား အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်မှုကို တိုးလာစေသည်။ ယခုကာလတွင် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း အများအပြား ရပ်နားခဲ့သောကြောင့် အလုပ်သမား ၅ သိန်းခန့် အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ရသည် (Myanmar Now, 2021)။ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း နှလံထူနိုင်ရန်အတွက် အနည်းဆုံး ၃နှစ် အချိန်ယူရမည်ဟု မြန်မာ့ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းရှင်အသင်းမှ တာဝန်ရှိသူက ပြောကြားထားပါသည် (BBC Burmese, 2021)။ ထို့ကြောင့် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ် ရှည်ကြာလေ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှာ ကျဆုံးမှုအဆင့်ဆီသို့ အလျင်အမြန် ရောက်ရှိလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

၃.၃။ စက်မှုကဏ္ဍတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခက်အခဲများ

၂၀၂၀ပြည့်နှစ်တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ စက်ရုံအလုပ်ရုံများသည် ကိုဗစ်ထိန်းချုပ်ရေး စည်းကမ်းချက်များဖြင့် လည်ပတ်ခဲ့ကြသည်။ ကိုဗစ်ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံမည့် အစီအစဉ်များနှင့် ကပ်ရောဂါကူးစက်မှု ကျဆင်းလာမည့် ၂၀၂၀-၂၀၂၁ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ၎င်းတို့သည် လုပ်ငန်းများ အင်တိုက်အားတိုက် လည်ပတ်ရန် ပြင်ဆင်ထားကြသည်။ သို့သော် ၂၀၂၁ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တပ်မတော်က အာဏာသိမ်းယူခြင်းကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ရပ်တန့်လုနီးပါးဖြစ်ခဲ့သည်။

ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ နိုင်ငံအနှံ့ဆန္ဒပြပွဲများ နေ့စဉ်ပေါ်ပေါက်လာပြီး အလုပ်သမားများလည်း ပါဝင်လာကြရာ စက်ရုံအလုပ်ရုံ လုပ်ငန်းများအားလုံးနီးပါး ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စက်မှုဇုန်များတွင် တရုတ်၊ ဟောင်ကောင်၊ ဂျပန်နှင့် ထိုင်ဝမ်နိုင်ငံတို့မှ လုပ်ငန်းရှင်များက အများဆုံး လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလေ့ရှိကြသည်။ သို့သော် အာဏာသိမ်းမှု၏ နောက်ဆက်တွဲ

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ကမ္ဘောဒီးယား၊ ဗီယက်နမ်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့တွင် ပြောင်းရွှေ့လုပ်ကိုင်ရန် ပြင်ဆင်လာကြသည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏လက်အောက်တွင် အစိုးရ၏ စီးပွားရေးယန္တရား ပျက်စီးခြင်း၊ နိုင်ငံတကာမှ ကုန်မှာယူမှုရပ်ဆိုင်းခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတို့ကြောင့် လုပ်ငန်းရှင်များသည် မြန်မာပြည်တွင်းမှ ထွက်ခွာရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ပြည်တွင်းမှ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစက်ရုံများသည်လည်း လက်ထဲတွင် ငွေသားမရှိသောကြောင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရန် အခက်အခဲကြုံနေရပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံဘက်မှ ကုန်ကြမ်းဝယ်ရန် ယွမ်ငွေဈေးတက်နေပြီး မြန်မာငွေကို လက်မခံသည့်အတွက် အလုပ်လုပ်ရာတွင် အခက်အခဲရှိခဲ့သည်။

အခန်း(၄)
ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ

၄.၁။ အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှုများ

၄.၁.၁။ အင်တာနက်အပေါ် ပြည်သူများ လက်လှမ်းမီမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်တာနက်အသုံးပြုသူ လူဦးရေသည် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ်

ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံလူဦးရေ ၅၄.၆၁ သန်း အနက် Datareportal ၏ အချက်အလက်များအရ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအထိ အင်တာနက်အသုံးပြုသူဦးရေမှာ စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၄၃.၃ % (၂၃.၆၅ သန်း) အထိလည်းကောင်း၊ လူမှုကွန်ရက် အသုံးပြုသူများမှာ ၅၃.၁ % (၂၉ သန်း) အထိလည်းကောင်း အသီးသီး ရှိကြသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အဆိုအရ ကုမ္ပဏီများ၏ ၃၈% ခန့်သည် အင်တာနက် ပလက်ဖောင်းများကို အသုံးပြုလာကြပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ရိုက်ခတ်မှုနှင့်အတူ ၇၃%သော လူဦးရေမှာ အင်တာနက်ပလက်ဖောင်းကို အသုံးပြု၍ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်လာကြသည် (BBC Burmese, 2021)။ သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေရေးအတွက် အဓိကဖြစ်သည့် အင်တာနက်ကို အာဏာသိမ်းမှု စတင်ကတည်းက ရပ်တန့်စေခြင်း၊ သုံးစွဲသူများ၏အချက်အလက်များ ရယူခြင်းနှင့် အင်တာနက်သုံးစွဲမှု ကန့်သတ်ခြင်းတို့ကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တယ်လီဖုန်းမြန်မာကုမ္ပဏီသည် ၎င်းလုပ်ငန်းကို M1 group သို့ရောင်းချကာ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် အော်ပရေတာအားလုံး၏ မိုဘိုင်းဒေတာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး သုံးစွဲသူများ၏ ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်ကို များစွာအကန့်အသတ်ဖြစ်စေခြင်းက သုံးစွဲသူများကို ပိုမိုထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီသည် ၎င်းတို့၏တပ်ပိုင် MyTel အော်ပရေတာကို ဈေးကွက် လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုရရှိစေရန်အတွက် အခြားသော တယ်လီအော်ပရေတာများကို ဝန်ဆောင်မှုဈေးနှုန်းများ အတင်းအကျပ်တိုးမြှင့်ရန် ခိုင်းစေခြင်းကဲ့သို့သော စားသုံးသူများသာ ထိခိုက်စေသည့် အမူအကျင့်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

အင်တာနက်ပိတ်ဆို့မှုများကြောင့် အင်တာနက်အခြေပြုလုပ်ငန်းများမှာ အခက်တွေ့လာရသည်။ ^{၆၈}

ဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်ကာ ညဿနာရီမှ မနက်၉နာရီအထိ အင်တာနက်လိုင်းများကို ဖြတ်တောက်လာခဲ့သည်။ အိမ်သုံး ဖိုင်ဘာအင်တာနက်လိုင်းများကို အချိန်အပိုင်းအခြားအလိုက် ဆက်လက်ပိတ်ပင်ခဲ့သော်လည်း မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မိုလ်ဘိုင်းဖုန်း အင်တာနက်နှင့် ကြိုးမဲ့အင်တာနက် အသုံးပြုမှုများကို လုံးဝပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ ဧပြီလနှောင်းပိုင်း၌ အကန့်အသတ်မရှိ ပြန်လည်ဖွင့်ပေးခဲ့သော်လည်း အင်တာနက်စာမျက်နှာများကို VPN ဖြင့်သာ အသုံးပြုနိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် အဓိကကျသော အင်တာနက်ဆက်သွယ်ရေးကို ထိန်းချုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ကုန်ပစ္စည်းအရောင်းအဝယ်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ အခက်အခဲများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပဏီများ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် တိုးချဲ့ရေးလုပ်ငန်းများလည်း ရပ်ဆိုင်းကာ အချို့မှာလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာသွားခဲ့ကြပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် စီးပွားရေး တစ်ခုလုံး ပြုလဲသွားခဲ့ပြီး Netblocks၏ အဆိုအရ မြန်မာပြည် စီးပွားရေးမှာ တစ်နေ့လျှင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂၄ သန်းကျော် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ရသည်။ (BBC Burmese, 2021)။

၄.၁.၂။ အစားအသောက်ပို့ဆောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ အခြေအနေ

စမတ်ဖုန်းအသုံးပြုမှုနှင့် အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှု ကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့်အတူ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ စတင်ကာ အစားအသောက်ပို့ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ တွင်ကျယ်လာခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၌ ကိုဗစ်ရောဂါပျံ့နှံ့မှု ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် လူစုလူဝေးနေရာများ ရှောင်ရှားရန်အတွက် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် အစားအသောက် မှာယူကြသဖြင့် ယင်းလုပ်ငန်းများမှာ ပိုမိုနေရာရလာပြီး ရန်ကုန်မြို့နှင့် အခြားမြို့ကြီးများရှိ ထောင်နှင့်ချီသော လူငယ်များကို အလုပ်အကိုင်ရရှိစေခဲ့သည်။ ဖေဖော်ဝါရီလမှစတင်သည့် အင်တာနက် ထိန်းချုပ်ပိတ်ပင်မှုကြောင့် အစားအသောက် ပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများမှာ အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရလျက်ရှိသည်။ အစားအသောက်ပို့ဆောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုသည်လည်း အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ၈၀% အထိ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နိုင်မှု ကျဆင်းခဲ့သည် (The Irrawaddy, 2021)။

ဓာတ်ပုံ - Mar Naw/The Myanmar Times (၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်)

အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှုမရှိခင်က စက်ဘီးဖြင့် ပစ္စည်းလိုက်လံပို့ဆောင်သူတို့သည် တစ်ပတ်လျှင် ၈၀,၀၀၀ကျပ်မှ ကျပ်၁၅၀,၀၀၀အထိ ဝင်ငွေရှိနေခဲ့ပြီး ယင်းနောက်ပိုင်းတွင် ဝင်ငွေ လုံးဝမရရှိသူများ ရှိလာခဲ့သည်။ ငွေရေးကြေးရေးသာမက ၎င်းတို့၏အလုပ်တွင်လည်း အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့သည်။ GPS စနစ်ကို အသုံးပြု၍ စားသုံးသူများ၏လိပ်စာကို ရှာဖွေပို့ဆောင်ပေးကြသည်ဖြစ်ရာ မိုဘိုင်းအင်တာနက်ပိတ်ဆို့မှုကြောင့် မိမိလက်လှမ်းမီရာ နေရာများကိုသာ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်ကြတော့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ မြို့များအတွင်း တင်းကျပ်စွာ လုံခြုံရေးချ၍ စစ်ဆေးရှာဖွေမှုများ လုပ်ဆောင်တတ်ရာ အစားအသောက်ပို့ဆောင်သူများသည်လည်း အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့သူများဖြစ်သဖြင့် ၎င်းတို့ကို စက်ဘီးများရပ်ခိုင်း၍ ပစ္စည်းများစစ်ဆေးခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ စက်ဘီးဖြင့် အစားအသောက်ပို့ဆောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများထံမှ အစားအသောက်နှင့် ငွေကြေးများကို လုံခြုံရေးယူထားသည့်စစ်သားများက လုယူသည့်သတင်းများ

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

ထွက်ပေါ်ခဲ့ပြီး ဧရာဝတီသတင်းဌာန၏အဆိုအရ ဧပြီလအတွင်း ရန်ကုန်မြို့ လှည်းတန်းစင်တာအနီး၌ အစားအသောက်ပို့ဆောင်သူတစ်ဦးထံမှ အစားအသောက်နှင့် ငွေကျပ် ၅ သိန်းကို ၎င်းတို့လုယူခဲ့သည် (The Irrawaddy, 2021)။

၄.၂။ ငွေရေးကြေးရေးကဏ္ဍ

၄.၂.၁။ ပြောင်းလဲလာသောဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုကိုသုံးသပ်ခြင်း

အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ငွေရေးကြေးရေးအကျပ်အတည်းသည် အဆိုးရွားဆုံး ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်သူလူထု၏ အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် ဆန္ဒပြမှုများတွင် ဘဏ်ဝန်ထမ်းများ ပါဝင်လာခဲ့ကြရာ အစိုးရဘဏ်များနှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်များကို လနှင့်ချီကာ ပိတ်ထားခဲ့ရသည်။ ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုသည် သုံးလကျော်ကြာမြင့်စွာ ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှု ရပ်တန့်ခဲ့ရပြီး ဘဏ်နှင့်ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ ကုန်သွယ်ရေးများ ရပ်ဆိုင်းလုနီးပါးဖြစ်ခဲ့ရကာ ဆုံးရှုံးမှုလည်းများသည်။ ဘဏ်များကို အတင်းအကျပ် ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်စေခြင်း၊ မဖွင့်လှစ်ပါက ဘဏ်ငွေစာရင်းများကို နိုင်ငံတော်နှင့် တပ်မတော်ပိုင်ဘဏ်များသို့ လွှဲပြောင်းရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ငွေထုတ်ယူနိုင်သည့် ပမာဏ ကန့်သတ်ခြင်း၊ အထူးငွေ စာရင်းအသစ်များ ဖွင့်လှစ်စေခြင်းများကြောင့် ပုဂ္ဂလိက ဘဏ်လုပ်ငန်းများ အကျပ်အတည်း ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်ဟု လွတ်လပ်သည့် မြန်မာစီးပွားရေး ပညာရှင်အဖွဲ့ (Independent Economists for Myanmar-IEM) က ဆိုထားသည် (The Irrawaddy, 2021)။

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုပေးသောစနစ်များမှာ ပုံမှန်လည်ပတ်မှု မရှိတော့ပေ။ အထူးသဖြင့် ငွေသားထုတ်ပေးမှု ဝန်ဆောင်မှုမှာ ယခင်ကနှင့် လုံးဝခြားနားသွားခဲ့သည်။ ပြည်သူများမှာလည်း စိုးရိမ်စိတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အယုံအကြည်မရှိ၍လည်းကောင်း မိမိတို့ အပ်နှံငွေများထုတ်ယူကြရာ ဖေဖော်ဝါရီလလယ်ခန့်တွင် ဘဏ်များနှင့် ATM များ၌ လုံလုံလောက်လောက်

ငွေမဖြည့်ပေးနိုင်တော့ပေ။ မတ်လ ၁ ရက်နေ့တွင် ငွေသားသုံးစွဲမှု လျှော့ချရန် ဘဏ်များနှင့် ATM များမှ ငွေထုတ်ယူနိုင်သည့်ပမာဏနှင့် ငွေထုတ်ယူဦးရေကို ကန့်သတ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်မှ လူတစ်ဦးလျှင် တစ်ရက် ကျပ် ၅ သိန်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် တစ်ပတ်လျှင် ကျပ်သိန်း ၂၀၀ နှင့် ဘဏ်တွင်ငွေထုတ်ယူသူဦးရေကို တစ်နေ့လျှင် တိုက် ၅၀ ထိ ကန့်သတ်ခဲ့သည် (Eleven News, 2021)။ ဘဏ်များနှင့် ATM များ၏ရှေ့တွင် ငွေထုတ်ယူသူအများအပြား တန်းစီနေသည့်မြင်ကွင်းမှာ နေ့စဉ်မြင်နေကျ မြင်ကွင်းကဲ့သို့ဖြစ်လာသည်။

ငွေထုတ်ယူမှုကို ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ပြည်သူများအကြား မကြာခင် ဘဏ်များ ပိတ်သိမ်းတော့မည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဘဏ်များတွင် ငွေသားပြတ်လပ်နေသည်ဟူ၍လည်းကောင်း ကောလာဟလများ ပေါ်ပေါက်လာပြီး စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများဖြစ်ကာ ဘဏ်အပ်ငွေများကို ရနိုင်သလောက် အမြောက်အမြား ထုတ်ယူလာကြသည်။ ဗဟိုဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်များသည် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ထုတ်ယူငွေပမာဏ ပြောင်းလဲမှုများအပေါ် အတိအလင်း အသိပေးကြောညာခြင်း၊ တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းခြင်းများ မရှိသဖြင့် ဘဏ်များအပေါ် ပြည်သူများ၏ယုံကြည်မှု ပျောက်ဆုံးလာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တန်းစီစောင့်ဆိုင်း၍ မိမိတို့ထုတ်ယူရမည့် အလှည့်ရောက်သောအခါမှ ပိုက်ဆံကုန်နေသည့်အခြေအနေမျိုး ကြုံတွေ့ရခြင်း၊ ငွေထုတ်ယူသည့်ပမာဏကို သိရှိထားသည်မှာ တစ်မျိုး ဘဏ်ရောက်မှ တစ်မျိုးဖြစ်ခြင်းတို့က ဘဏ်နှင့် ပြည်သူအကြား တင်းမာမှုများ တိုးလာစေသည့်အပြင် ဘဏ်များအပေါ် ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်မှုမှာလည်း ကြာလေနည်းလာလေဖြစ်နေရသည်။ တိုင်းပြည်စီးပွားရေး၏ ပင်မကျောရိုးဟုဆိုနိုင်သည့် ဘဏ်များအပေါ်တွင် ပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်မှု လျော့ကျလာခြင်းမှာ ဘဏ်များ၏ ရေရှည်ရပ်တည်နိုင်မှုကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း မိမိတို့၏ဘဏ်အပ်ငွေများ ဆုံးရှုံးမည်စိုးသဖြင့် မရမကထုတ်ယူကြသည့် ပြည်သူများ၏လုပ်ရပ်ကို မှားသည်ဟုလည်း ပြော၍မရနိုင်ပေ။

ဓာတ်ပုံ - Myat Thu Kyaw/Getty Images (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့မှစ၍ အင်တာနက်များ ဖြတ်တောက်မှုကြောင့် ကဒ်ဖြင့်ငွေရှင်းမရသကဲ့သို့ မိုဘိုင်း ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှု၊ အင်တာနက် ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုများလည်း အသုံးပြု၍မရခဲ့ပေ။ အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုစနစ်သည် အွန်လိုင်းရောင်းဝယ်ရေးကဏ္ဍတွင် မပါမဖြစ် နေရာယူထားသော်လည်း အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ငွေပေးချေမှုမှာ တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာသည်။ ငွေထုတ်ရန်ခက်ခဲခြင်း၊ ငွေကို တစ်ဆင့်ခံအခကြေးငွေ ရာခိုင်နှုန်းပေး လဲလှယ်မှ ထုတ်ယူရရှိနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် အွန်လိုင်းအရောင်းအဝယ် အချို့သည် ငွေသားနှင့်ပေးချေမှသာ လက်ခံခြင်း၊ ဘဏ်လွှဲငွေတစ်ဝက်နှင့် ငွေသားတစ်ဝက်ပေးချေမှသာ လက်ခံခြင်းနှင့် အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုကို ဝယ်ယူသည့်ပမာဏအပေါ်မူတည်၍ရာခိုင်နှုန်းပိုပေးမှသာ လက်ခံခြင်းတို့ကို ကျင့်သုံးလာကြသည်။

အင်တာနက် ပြန်လည်ဖွင့်ပေးသောကြောင့် အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုများ ပြန်လည် အသက်ဝင်ခဲ့သော်လည်း ဘဏ်နှင့် ATM များတွင် ငွေထုတ်ယူသည့်ပမာဏနှင့် ငွေထုတ်သူဦးရေ

ကန့်သတ်လာမှုများက အွန်လိုင်းဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုစနစ်ကို ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ငွေထုတ်ယူမှုအတွက် ဖုန်းခေါ်ဆို၍လည်းကောင်း၊ အွန်လိုင်းတွင်ကြိုတင်ချိန်းဆိုမှု ရယူ၍လည်းကောင်း ဘိုကင်ယူသည့်စနစ်ကို ဘဏ်များမှ စတင်ကျင့်သုံးလာကြသည်။ ဘိုကင်စနစ်ကြောင့် ငွေထုတ်ယူရန် အချိန်ကြာမြင့်စွာ မစောင့်ရသော်ငြား ကြိုတင်ဘိုကင်ယူရာတွင် အကြိမ်ကြိမ် ခေါ်ဆိုသော်လည်း ဖုန်းမကိုင်ခြင်း၊ ကန့်သတ်ထားသည့် လူပမာဏမပြည့်ခင် လှူတင်ရခြင်း၊ အင်တာနက်လိုင်း မကောင်းခြင်း စသည့်အခက်အခဲများစွာ ကြုံကြရသည်။ မေလ(၃)ရက်နေ့မှစ၍ ဘဏ်စာရင်းအသစ် ဖွင့်လှစ်ကာ ငွေသားအပ်နှံသူများကိုမူ မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်မှ အပ်နှံထားသည့် ငွေပမာဏအတွင်း ကန့်သတ်ချက်မရှိ ထုတ်ယူနိုင်ကြောင်း သိရပါသည် (Ministry of Planning and Finance, 2021)။

ပုဂ္ဂလိကဘဏ်တစ်ခုဖြစ်သည့် CB ဘဏ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဩဂုတ်လမှစ၍ မြန်မာကျပ်ငွေ ဘဏ်အကောင့်မှ VISA ကတ်များသို့ အွန်လိုင်းဘဏ်ဝန်ဆောင်မှုဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ပြောင်းလဲထည့်သွင်းခြင်းကို လုပ်ဆောင်ခွင့်မပြုတော့ဘဲ လူကိုယ်တိုင် ကျပ်ငွေလာရောက်ပေးသွင်းမှသာ ပြောင်းလဲနိုင်မည်ဟု ကန့်သတ်လိုက်သည်။ အာဏာသိမ်းကာလတွင် ငွေသားနှင့်ဘဏ်စာရင်းကြား နှုန်းထားတစ်ခု အပြောင်းအလဲဖြစ်လာ၍ ငွေသားဖြင့်သာ လက်ခံရန် ဘဏ်များမှ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးလာသည် (The Irrawaddy, 2021)။

မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်မှ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အများပြည်သူတို့၏ ငွေသားသုံးစွဲမှုကို လျှော့ချပြီး အစိုးရဌာနများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီတို့အကြား ငွေပေးချေမှု၌ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းလမ်းကို အများဆုံးအသုံးပြုရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတော်တိုးတက်ရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ခြင်းလား လတ်တလော ငွေထုတ်ယူမှုအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းလားဟူသည့် မေးခွန်းမှာ စဉ်းစားစရာပင်ဖြစ်သည်။ ဇွန်လဝန်းကျင်၌ အီလက်ထရောနစ် ငွေပေးငွေချေစနစ်ဖြင့် ငွေပေးချေနိုင်မှုအား ဘဏ်များမှ ဝန်ဆောင်မှုပေးလာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လျှပ်စစ်မီတာခွန်ဆောင်ရာတွင် လည်းကောင်း၊

အခွန်ပေးဆောင်ရာတွင်လည်းကောင်း မိုဘိုင်းလ်ဘဏ်ဝန်ဆောင်မှု၊ အင်တာနက်ဘဏ် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် MPU မြီစားကတ် (Debit Credit) ဖြင့် ပေးဆောင်ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ငွေစုဘဏ်စာရင်း (Saving Account)မှ စာရင်းရှင်အပ်ငွေ (Current Account) သို့ ချက်ချင်း ငွေထုတ်ယူခွင့်မပြုဘဲ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သတ်မှတ်ကာ စာရင်းရှင်အပ်ငွေထဲသို့ ပြောင်းထည့်ပြီး တစ်ပတ်လျှင်တစ်ကြိမ် ATM ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားသော Pay၊ Wallet များနှင့်ချိတ်၍ဖြစ်စေ ထုတ်ယူခွင့်ပေးထားသည်။ သို့သော် အီလက်ထရောနစ် ငွေပေးငွေချေစနစ်သည် ငွေသားဖြင့်သာ လက်ခံသောနေရာများအတွက်မူ အဆင်မပြေနိုင်ချေ။

၄.၂.၂။ ငွေကြေးလည်ပတ်မှုအခြေအနေကို သုံးသပ်ခြင်း

ငွေစက္ကူပြတ်လပ်သည့်ပြဿနာ ပေါ်ပေါက်ကြီးမားလာခြင်းကြောင့် ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ထိခိုက်နစ်နာမှုများရှိခဲ့သည်။ ပြေလကုန်ပိုင်းတွင် ဗဟိုဘဏ်၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဘဏ်များ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော်လည်း ငွေအပ်မည့်သူမရှိဘဲ အပ်နှံထားသည့်ငွေများ ထုတ်ယူမှုသာ အရှိန်အဟုန်မြင့်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ငွေစက္ကူပြတ်လပ်သည့် ပြဿနာမှာ ပိုမိုကြီးမားလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးနှင့် သွင်းကုန်ပို့ကုန် ငွေပေးချေမှုများ၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးအတွက် ငွေပေးချေမှုများ၊ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် အခွန်ပေးချေမှုများ၊ နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်ရေး ဈေးကွက်များ ရပ်တန့်လျက်ရှိပြီး စက်ရုံအလုပ်ရုံများ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် လုပ်ငလစာရှင်းမပေးနိုင်သည့် အခက်အခဲများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ နိုင်ငံခြားငွေ အဓိကရှာဖွေပေးသည့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းများ ရပ်ဆိုင်းသွားပြီး နိုင်ငံခြားငွေစီးဆင်းမှု ပြတ်တောက်သွားသည်။

ဩဂုတ်လ ၁၆ ရက်မှ ၂၀ ရက်နေ့အထိ အများပြည်သူ ရုံးပိတ်ရက်များအဖြစ် နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ အစိုးရရုံးများ၊ အခြေခံပညာသင်ကျောင်းများအပါအဝင် ဘဏ်များကို ပိတ်စေခဲ့ပြီး ဤသည်မှာ ငွေစက္ကူအသစ်များ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေရန် အချိန်ယူလိုက်ခြင်းဟူ၍ ပြည်သူများအကြား သတင်းပျံ့နှံ့လာခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်မှ ဒုဥက္ကဋ္ဌ ဦးဝင်းသော်ကမူ

၎င်းသည် ကောလာဟလဖြစ်ပြီး ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ဘဏ်များပိတ်ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း သြဂုတ်လ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခဲ့သည်။ အကယ်၍ ဤနည်းလမ်းဖြင့် ငွေစက္ကူပြတ်လပ်သည့် ပြဿနာကို ဖြေရှင်းခဲ့ပါက ဘဏ်စနစ်မပြိုလဲသော်လည်း မြန်မာငွေကျပ်တန်ဖိုး လျော့ကျသထက် လျော့ကျနိုင်ပြီး ပြည်သူများအနေနှင့် ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုဒဏ်ကို ပိုမိုခံစားရနိုင်ပေသည်။

ဗဟိုဘဏ်မှ ကိုဗစ်-၁၉နှင့် သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များအတွက် ကန့်သတ်ပမာဏအထက် ကျော်လွန်၍ ငွေထုတ်ယူနိုင်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုဗစ်တတိယလှိုင်း ကူးစက်ပျံ့နှံ့လာချိန်တွင် ကုသရေး၌ အသုံးပြုသည့် ဆေးဝါးများ၊ အောက်ဆီဂျင်အိုး၊ Oxygen Plant နှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းများဝယ်ယူရန်ဖြစ်စေ၊ ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းနှင့် ကွာရန်တင်းစင်တာများအတွက် သုံးစွဲရန်ဖြစ်စေ ခိုင်လုံသည့် အထောက်အထားများ တင်ပြနိုင်ပါက ဘဏ်ငွေစာရင်းအသီးသီးမှ ငွေသားထုတ်ယူခြင်းကို လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီအတွက် တစ်ပတ်လျှင် အများဆုံး ကျပ်သိန်း ၂၀ နှင့် ကုမ္ပဏီနှင့်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် တစ်ပတ်လျှင်အများဆုံး ကျပ်သိန်း ၂၀၀ အထိ မိမိဘဏ်၏ မူဝါဒအတိုင်း ငွေသားလက်ကျန်ပေါ်မူတည်၍ ငွေထုတ်ယူနိုင်ကြောင်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည် (မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်၊ 2021)။

၄.၂.၃။ ငွေလွှဲငွေပို့ဈေးကွက်အခြေအနေကိုသုံးသပ်ခြင်း

အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ဘဏ်များမှ လိုချင်သည့်ပမာဏ ထုတ်ယူ၍မရခြင်း၊ လိုချင်သည့်အချိန်တွင် ထုတ်ယူ၍မရခြင်းစသည့် အခက်အခဲများကြောင့် ပြင်ပတွင် ငွေကြေးထုတ်ယူ လွှဲပြောင်းသည့်စနစ်မှာ ယခုကာလတွင် အသုံးများလာတော့သည်။ သို့သော် ဟွန်ဒီစနစ်သည် တရားဝင်မဟုတ်သဖြင့် ငွေလွှဲသူ၊ ကြားခံဝန်ဆောင်မှုပေးသူနှင့် ငွေလက်ခံသူတို့ကြား အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထို့ပြင် ဘဏ်များကဲ့သို့ လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိခြင်း၊ ဘဏ်များနှင့်ယှဉ်လျှင် ဝန်ဆောင်ခ ပိုပေးရခြင်းတို့ကြောင့် ဟွန်ဒီစနစ်မှာ အဆင်ပြေလှသည်မဟုတ်ပေ။

ငွေကြေးလည်ပတ်မှုများမှ အများဆုံး အသုံးပြုသောနည်းလမ်းမှာ ထုတ်ယူသည့်ငွေပမာအပေါ် ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုအခကြေးငွေ ပေးဆောင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဘဏ်နှင့် ATM များတွင် အချိန်ကြာတန်းစီပြီး ငွေနည်းနည်းသာ ထုတ်ယူ၍ရမည့်အစား ပြင်ပအေးဂျင့်များ၊ ပွဲစားများအား ဝန်ဆောင်ခကဲ့သို့ မိမိထုတ်ယူလိုသော စုစုပေါင်းငွေပမာဏပေါ်တွင်ရာခိုင်နှုန်းပေးကာ ငွေပမာဏအများအပြား ထုတ်ယူခြင်း များသထက်များလာသည်။ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၄% မှ ၈% အထိ ဝန်ဆောင်ခယူလေ့ရှိကြပြီး အချို့က ၁၅% အထိ အများဆုံးယူကြသည်။ Wave Money၊ Kpay စသည့် အွန်လိုင်းငွေလွှဲစနစ်များအတွက်လည်း ငွေလွှဲလက်ခံသော အေးဂျင့်များသာရှိ၍ ငွေသားထုတ်ပေးသော အေးဂျင့်များ နည်းလာပြီး ငွေထုတ်ယူနိုင်ပါကလည်း ဝန်ဆောင်ခကို ပိုမိုတောင်းယူနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

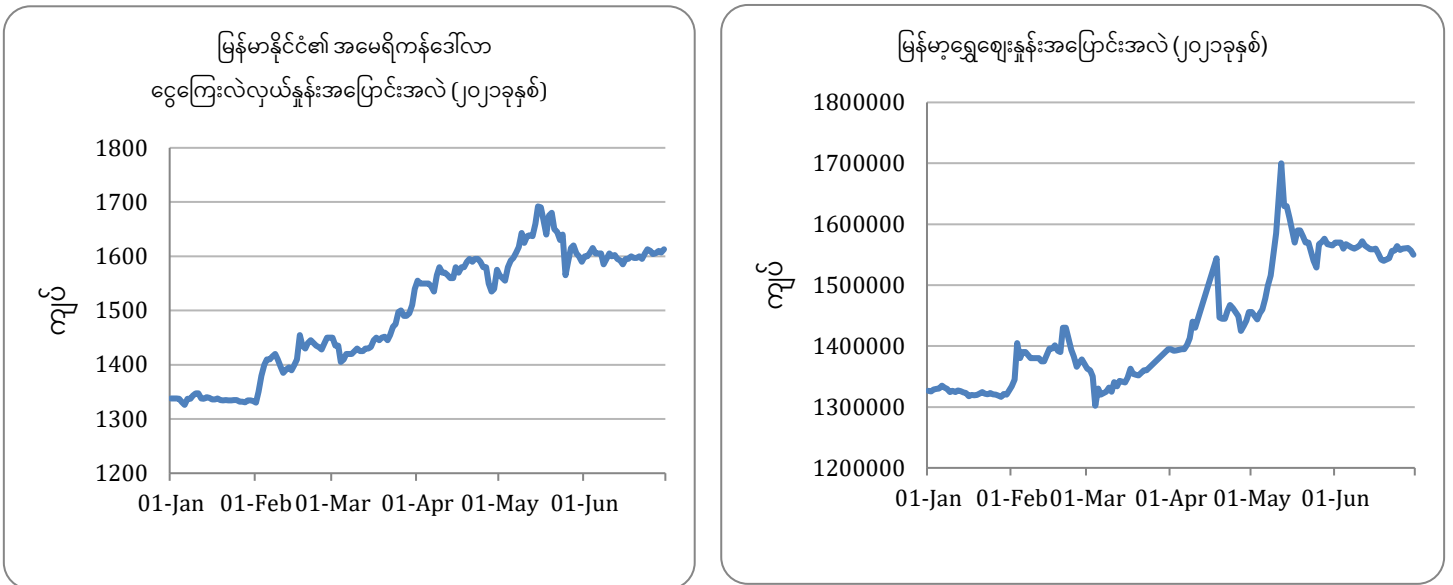
နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ သွားရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်သူများမှာလည်း မိမိတို့အိမ်သို့ ငွေလွှဲချင်သည့်အခါ အခက်အခဲများ ဖြစ်ကြရသည်။ နိုင်ငံခြားဘဏ်များမှ ငွေလွှဲရာတွင် အခက်အခဲမရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ မိသားစုသည် အလွယ်တကူ ငွေထုတ်ယူ၍မရပေ။ ထို့ကြောင့် ပြင်ပမှ ငွေထုတ်ပေးသော ကိုယ်စားလှယ်များ၊ လုပ်ငန်းများသို့ ငွေလွှဲကြရသည့် အခြေအနေဖြစ်လာသည်။ ကုန်သည်များသည်လည်း အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ရာတွင် ဟွန်ဒီစနစ်ကို အသုံးပြုနေကြရသည်။ ယခင်ကဲ့သို့ အဝေးပြေးကားများနှင့် ၂% ပေးကာ ပိုက်ဆံပို့ခြင်းများ ပြန်လည်ခေတ်စားလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၄.၂.၄။ မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းခြင်းနှင့် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု အခြေအနေ

မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး ကျဆင်းလာခြင်းသည် ဒေါ်လာငွေကြေးဈေးကွက်အပေါ် ရိုက်ခတ်မှု ဖြစ်လာသည်။ ဇန်နဝါရီလ ၂၉ ရက်နေ့က ပြည်တွင်းငွေကြေးဈေးကွက်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၁,၃၃၇ ကျပ်ဝန်းကျင်ရှိရာမှ ဩဂုတ်လတွင်မူ တစ်ဒေါ်လာလျှင် ၁,၈၀၀ ကျပ်ကျော်အထိ အမြင့်ဆုံး ထိုးတက်သွားခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်နေ့၌ မှောင်ခိုဈေးကွက်တွင် တစ်ဒေါ်လာလျှင်

၂,၃၀၀ ကျပ်အထိ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ဒေါ်လာဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာမှုက သွင်းကုန်များ၊ စက်သုံးဆီ၊ ဆေးဝါးနှင့် စားသောက်ကုန်များ၏ ဈေးနှုန်းများကို လိုက်ပါမြင့်တက်စေသည်။

ပုံ (၇) - မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်းနှင့် ရွှေဈေးနှုန်း မြင့်တက်လာပုံ (၂၀၂၁ခုနှစ်)

ရင်းမြစ်၊ Aung Thamadi Academy Gold, Sunflower Exchange rate Centre (၂၀၂၁ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံသည် သွင်းကုန်ဦးစားပေးနိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် ပြည်ပတင်သွင်းကုန်များအတွက် ဒေါ်လာလိုအပ်ချက် အမြဲရှိနေသဖြင့် ဒေါ်လာဈေးဆက်လက်မြင့်တက်နေမည်ဟု စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် တစ်ဦးမှ ဆိုပါသည်။ ကာလတိုအတွင်း နိုင်ငံခြားငွေလဲလှယ်နှုန်း အတက်အကျကြီးမားခြင်းကို လျော့နည်းစေရန်နှင့် နိုင်ငံခြားသုံး သီးသန့်အရန်ငွေ ဖြည့်တင်းရန် နိုင်ငံခြားငွေဈေးပြိုင် လေလံဖွင့်လှစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်မှ ရောင်းချနေရသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလမှ ဇူလိုင်လအထိ ၆ လအတွင်း ဗဟိုဘဏ်မှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၉၀ နီးပါး ထုတ်ရောင်းထားပြီး ထိုသို့ထုတ်ရောင်းနေသော်လည်း အမေရိကန်ဒေါ်လာဈေးနှုန်းသည် ဆက်တိုက် မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် စက်တင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီမှ ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် ဗဟိုဘဏ်၏

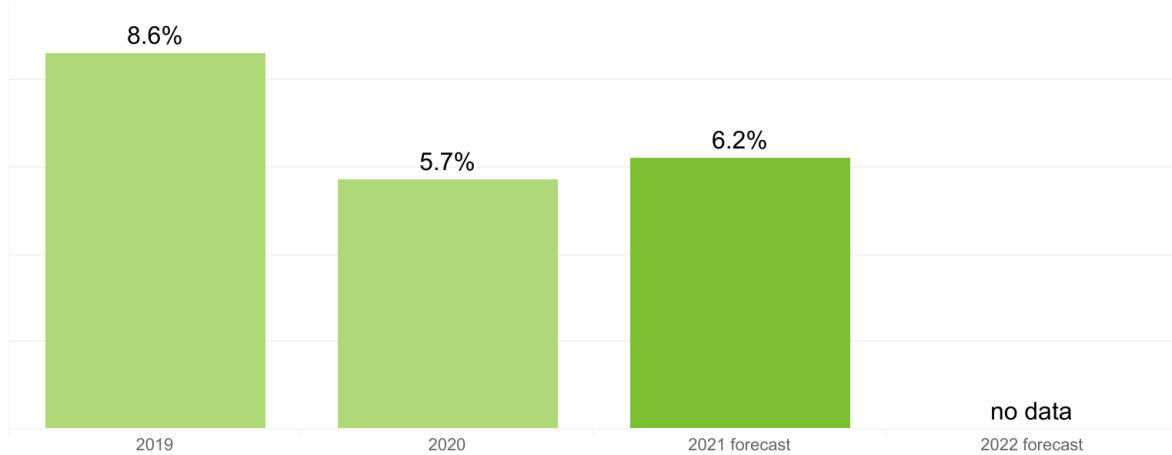
သတ်မှတ်နှုန်းထားအတိုင်း ပိုလျှံနေသည့် ဒေါ်လာများကို ဘဏ်များတွင် ပြန်လည်ရောင်းချရမည်ဟု ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်အထိ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်က နိုင်ငံခြားငွေရောင်းချမှုကို လေ့လာရလျှင် ဈေးပြိုင်လေလံဖြင့် ဒေါ်လာ ၃၆၈ ဒသမ ၈ သန်းအထိ ရောင်းချထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည် (၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၅ ရက်အထိ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်, 2021)။

ဇယား (၇) - မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် လအလိုက် အမေရိကန်ဒေါ်လာရောင်းချမှုပမာဏ

လ	ရောင်းချမှုပမာဏ
ဖေဖော်ဝါရီလ	ဒေါ်လာ ၆.၈ သန်း
မတ်လ	ရောင်းချမှုမရှိ
ဧပြီလ	ဒေါ်လာ ၁၂ သန်း
မေလ	ဒေါ်လာ ၂၄ သန်း
ဇွန်လ	ဒေါ်လာ ၁၂ သန်း
ဇူလိုင်လ	ဒေါ်လာ ၃၉ သန်း
ဩဂုတ်လ	ဒေါ်လာ ၂၈ သန်း
စက်တင်ဘာလ	ဒေါ်လာ ၆၃ သန်း
အောက်တိုဘာလ	ဒေါ်လာ သန်း ၁၁၀
နိုဝင်ဘာလ	ဒေါ်လာ ၃၁ သန်း
ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့အထိ	ဒေါ်လာ ၄၃ သန်း

ရင်းမြစ် - မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ် (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ပုံ (၈) - မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်း ပြပုံ

1

ရင်းမြစ် - Asian Development Bank (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

အာဏာသိမ်းသည့်နေ့မှစ၍ မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး ၂၄%ခန့် ကျဆင်းလာခဲ့ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်းသည် ၆.၂%(ခန့်မှန်းခြေ) ဖြင့် အဆီယံနိုင်ငံများအတွင်း ထိပ်ဆုံး၌ ရပ်တည်နေသည် (Asian Development Bank, 2021)။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ပျမ်းမျှ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ၅.၉၉% ဖြင့် ပထမအမြင့်ဆုံးမှာ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ၄.၃၇% ဖြင့် ဒုတိယအမြင့်ဆုံးမှာ ကရင်ပြည်နယ်၊ ၄.၂၉% ဖြင့် တတိယအမြင့်ဆုံးမှာ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတို့ အသီးသီးဖြစ်ခဲ့သည်။ ကာလကြာရှည်စွာ ကုန်စည်ဈေးနှုန်းတက်ခြင်းသည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှု ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ထင်ရှားသော အကြောင်းအရင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၂၀ပြည့်နှစ် မတ်လမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လအတွင်း တစ်နှစ်တာကုန်ဈေးနှုန်းများကို လေ့လာလျှင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအုပ်စု၏ ဈေးနှုန်းမှာ ၁၀% ခန့်၊ အထွေထွေကုန်ပစ္စည်းများ၏ ဈေးနှုန်းမှာ ၆% ခန့် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

¹ မြန်မာနိုင်ငံရေးအခြေအနေကြောင့် ၂၀၂၂ ဘဏ္ဍာရေးနှစ် အတွက် ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက် မပြုလုပ်နိုင်ပါ။
အင်းလျားဘောဂဗေဒ

ဇယား (၈) - မတ်လအတွင်း စားသုံးသူဈေးဆနှုန်းကိန်း

အမျိုးအမည်	စားသုံးသူ ဈေးဆနှုန်းကိန်း
အစားအစာအုပ်စု	၂.၀၆%
ဆေးလိပ်နှင့် ဖျော်ရည်ယမကာအုပ်စု	၀.၃၁%
အဝတ်အထည်အုပ်စု	၀.၆၇%
အိမ်လခနှင့် အိမ်ပြင်ခအုပ်စု	၁.၉၅%
ကျန်းမာရေးအုပ်စု	၁.၉၇%
အိမ်အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းနှင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးအုပ်စု	၁.၂၅%
သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအုပ်စု	၉.၈၉%

ရင်းမြစ် - ELEVEN Media, 2021

ပြည်သူများသည် ဘဏ်တွင်ငွေအပ်နှံမည့်အစား အမေရိကန်ဒေါ်လာနှင့်ရွှေများ ဝယ်ယူစုဆောင်းကြသည်။ မြန်မာငွေကျပ်တန်ဖိုး ဆက်တိုက်ကျဆင်းခြင်းနှင့် ဘဏ်များတွင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ငွေသားထုတ်ယူနိုင်မှုတို့ကြောင့် ပြည်သူများက ကျပ်ငွေအပေါ် ယုံကြည်မှု ကျဆင်းလာပြီး ဘဏ်တွင် ငွေအပ်နှံမည့်အစား ရွှေနှင့်ဒေါ်လာများကို ဝယ်ယူစုဆောင်းမှု မြင့်တက်သွားခဲ့ရာ ဒေါ်လာဈေးနည်းတူ ရွှေဈေးလည်း မြင့်တက်လာခဲ့ပေသည်။ မြန်မာ့ရွှေဈေးမှာ တပ်မတော်အာဏာမသိမ်းမီ အကယ်ဒမီ မီးလင်းရွှေတစ်ကျပ်သားလျှင် ၁၃ သိန်းဝန်းကျင်ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ၁၅ သိန်းကျော်နှင့် စက်တင်ဘာလအစတွင် အခေါက်ရွှေ တစ်ကျပ်သားလျှင် ကျပ် ၁၇ သိန်း ၈ သောင်းကျော်အထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

၄.၃။ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးကဏ္ဍ

၄.၃.၁။ ဖေဖော်ဝါရီလမတိုင်မီ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းများ အခြေအနေ

ပြည်ပဧည့်သည်ဝင်ရောက်မှုအနေဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် မြန်မာ့ခရီးသွားလုပ်ငန်း၏ စီးပွားရေးကဏ္ဍများအပေါ်သက်ရောက်မှု စစ်တမ်းတွင် ဖော်ပြချက်အရ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာလေကြောင်းလိုင်းများ၏ဝင်ငွေမှာ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် (ဇန်နဝါရီမှ ဒီဇင်ဘာအထိ ခန့်မှန်း) တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၇၃.၀၉ သန်း ရရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၈၁%အထိ ကျဆင်းသွားကြောင်း ခန့်မှန်းပြောဆိုထားပါသည် (Eleven Media Group, 2021)။ ထို့ပြင် ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ တရားဝင်ခွင့်ပြုထားသည့် ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုရိပ်သာ အရေအတွက်စုစုပေါင်း၏ ထက်ဝက်ကျော်မှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ဒုတိယပတ်အထိ ယာယီပိတ်ထားခဲ့ရသည် (DVB, 2021)။ ပြည်တွင်းပြည်ပ ဧည့်သည်ဝင်ရောက်မှု မရှိခြင်း၊ ဝင်ငွေမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဟိုတယ်အချို့ ဝန်ထမ်းလျှော့ချလာခြင်း၊ ကွာရန်တင်းစင်တာအဖြစ် ပြောင်းလဲဖွင့်လှစ်ခြင်းမျိုး ရှိလာခဲ့သည်။

ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးကဏ္ဍ တစ်ဖန်ဦးမော့လာနိုင်စေရေးအတွက် ကမ္ဘာ့ခရီးသွားလုပ်ငန်း အဖွဲ့ချုပ်၏ “ခရီးသွားလုပ်ငန်း ပြန်လည်စတင်ရေး ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ” နှင့်အညီ ရေးဆွဲထားသော “ခရီးသွားကဏ္ဍ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး မဟာဗျူဟာလမ်းပြမြေပုံ”ကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည် (Myanmar Tourism Strategic Recovery Roadmap 2021 – 2025 (MTSRR), 2021)။ အဆိုပါ မဟာဗျူဟာ လမ်းပြမြေပုံတွင် လတ်တလောဦးစားပေးပန်းတိုင်မှာ ပြည်တွင်းခရီးသွားကဏ္ဍ ပြန်လည်စတင်နိုင်ရန် ယုံကြည်စိတ်ချမှု ရှိလာစေရန်နှင့် ရေရှည်တွင် ပို၍တည်တံ့ခိုင်ရည်ရှိသော တည်တံ့သော ခရီးသွားလုပ်ငန်းကဏ္ဍ

ဖြစ်လာစေရန် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ကနဦးကြိုးပမ်းမှုအနေဖြင့် အပျော်စီး လေယာဉ်ခရီးစဉ်၊ မြစ်တွင်းသွားခရီးစဉ်၊ ကုန်းတွင်းယာဉ်တန်း ခရီးသွားလုပ်ငန်းများကို ရှေ့ပြေးစီမံကိန်း အဖြစ် စတင်ရန်စီစဉ်ခဲ့ပြီး ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါ ကာကွယ်ထိန်းချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဟိုတယ်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များကိုလည်း ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်စေခဲ့သည်။ ဝင်ငွေနှင့် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်းခွန်များ နောက်ဆုံးပေးသွင်းရမည့်ရက်ကိုလည်း ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလအထိ တိုးမြှင့်ရွှေ့ဆိုင်းပေးခဲ့သည် (Eleven Media Group, 2021)။ မြန်မာ့ခရီးသွားဘဏ်မှ ကပ်ရောဂါကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုများခဲ့ရသော လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် ချေးငွေထုတ်ပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံ ခရီးသွားလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းနှင့် MOU တွင် သဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။

၄.၃.၂။ ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွား လုပ်ငန်းများ အခြေအနေ

နိုင်ငံရေးမငြိမ်သက်မှုသည်	ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်း	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို
----------------------------------	------------------------------------	-------------------------------

များစွာထိခိုက်စေသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ လူထုမငြိမ်သက်မှု၊ လုံခြုံမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖေဖော်ဝါရီလမှစကာ မြန်မာနိုင်ငံကို အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့် အခြားသောအနောက်နိုင်ငံတို့မှ ခရီးသွားဝင်ရောက်ခွင့်ဆိုင်ရာ အနီရောင်အဆင့် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည် (DVB, 2021)။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လေဆိပ်အားလုံးသို့ စီးပွားဖြစ်လေယာဉ်ခရီးစဉ်များ ပြေးဆွဲမှုများ ရပ်ဆိုင်းခဲ့ပြီး ကယ်ဆယ်ရေးလေယာဉ်များကိုသာ ဆက်လက်ပြေးဆွဲခွင့်ပေးခဲ့သည်။ ပြည်သူများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြမှုကို တပ်မတော်၏ အကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲမှုများကြောင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များ (PDF) နိုင်ငံတစ်ဝန်း ပေါ်ပေါက်လာပြီး မြို့ကြီးများတွင် ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးများ ဆင်နွှဲသည့်အပြင် ဒေသအချို့၌ တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ချင်းပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ် နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းရှိ မြို့အချို့တွင် တပ်မတော်နှင့် တိုက်ပွဲများ ပြင်းထန်လာခြင်းကြောင့် လုံခြုံရေး တင်းကြပ်ခြင်း၊ အဝင်အထွက် ကန့်သတ်ခြင်း၊ စစ်ဘေးရှောင်ရခြင်းတို့က နိုင်ငံ၏ခရီးသွားလုပ်ငန်းအပေါ် များစွာသက်ရောက်မှု ရှိခဲ့သည်။ PDF တပ်ဖွဲ့များမှလည်း ယင်းဒေသများသို့ ခရီးသွားလာခြင်း၊ ဖြတ်သန်းခြင်း

မပြုကြရန် ကြိုတင်သတိပေးထားကြသည်။ ကိုဗစ်တဝိယလှိုင်း ပြင်းထန်လာမှုကြောင့် Stay At home မြို့နယ်များ သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြည်သူများ၏ စီးပွားရေးအဆင်မပြေမှုတို့ကြောင့် အလည်အပတ်ခရီးသွားလာမှုများ ပို၍ လျော့နည်းလာခဲ့သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၂၁ ရက်နေ့ထုတ် ကြေးမုံသတင်းစာ၌ ပြည်သူများကို အားလပ်ရက်များတွင် အပန်းဖြေခရီးထွက်ရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားပြီး မတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုံးမှ ခရီးသွားကဏ္ဍ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်သည့် အခမ်းအနား ကြီးမှူးကျင်းပခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည် (Myanmar Now, 2021)။ ဦးမောင်မောင်အုံးမှ ချောင်းသာကမ်းခြေ၊ တောင်ကြီးနှင့် အင်းလေးဒေသရှိ ဟိုတယ်တစ်ချို့အား ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်စေခဲ့သည်။ မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့မတိုင်မီအထိ ဟိုတယ်နှင့် ခရီးသွားလာရေး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် တစ်နှစ်စာ လိုင်စင်ကြေး ပေးသွင်းစရာမလိုဘဲ ဖြေလျော့ပေးမှုများ ရှိခဲ့သည်။

အခန်း (၅)

စီးပွားရေးအဆောက်အအုံရှိ ကဏ္ဍအလိုက်ထိခိုက်မှုများ

ဓာတ်ပုံ - ရော့ဘတ်သတင်းဌာန (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

၅.၁။ လုပ်သားဈေးကွက်အခြေအနေ

၅.၁.၁။ ပြည်ပမှ ရွှေ့ပြောင်းမြန်မာလုပ်သားများ၏ အခြေအနေ

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုသည် ပြည်ပနိုင်ငံများ၌ အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအပေါ် သက်ရောက်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အထင်ရှားဆုံး သက်ရောက်မှုမှာ နေရပ်ပြန်ခွင့်ပင်ဖြစ်သည်။ အရပ်သားအစိုးရ လက်ထက်တွင် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကာလအတွင်း မလေးရှားနိုင်ငံရောက် မြန်မာနိုင်ငံသားများ နေရပ်ပြန်နိုင်ရန် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ရက်နေ့အတွက် ကယ်ဆယ်ရေးလေယာဉ်များ စီစဉ်ပေးထားသော်လည်း တပ်မတော်၏ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ထိုနေ့တွင် ခရီးစဉ်ပျက်ခဲ့ရသည်။ စုစုပေါင်း လူဦးရေတစ်သောင်းကျော်ခန့် နေရပ်ပြန်ရန် စာရင်းပေးခဲ့သော်လည်း ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့မှသာ မြန်မာနိုင်ငံသား ၁၈၀ ဦးနီးပါးကို ကယ်ဆယ်ရေးလေယာဉ်ဖြင့် ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်နိုင်ခဲ့သဖြင့် ကြန့်ကြာမှုများရှိခဲ့သည်။

ပြည်ပရောက်မြန်မာလုပ်သားများသည် ကိုဗစ်ရောဂါကူးစက်နှုန်း မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကပ်ရောဂါရှိကတ်ခတ်မှုကြောင့် အလုပ်အကိုင်များရပ်နားထားရသဖြင့် စားဝတ်နေရေး ထိခိုက်မှုများကြောင့်လည်းကောင်း နေရပ်ပြန်မှု များပြားခဲ့သည်။ မတ်လဆန်းမှ ပြီလကုန်အထိ ရွှေ့လီ-ကျယ်ဂေါင် နယ်စပ်မြို့များ၌ ကိုဗစ်ကူးစက်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ရာ စက်ရုံအလုပ်ရုံများပိတ်ထားရပြီး နေရပ်သို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်သူများရှိခဲ့ပါသည်။ မေလအတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံ၊ စမုတ်ပရာကန်ပြည်နယ်ရှိ စက်ရုံတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသည့် မြန်မာလုပ်သားဦးရေ ၉၀ ကျော်နှင့် မယ်ဆိုင်မြို့ကြက်သွန်စက်ရုံမှ ၃၇ ဦး၊ ဇွန်လအတွင်း စမုတ်ပရာကန်ပြည်နယ် ဘန်ဖီမြို့ ရေခဲစက်ရုံမှ ၇၆ ဦးနှင့် ဆုန်ခလာပြည်နယ် ငါးသေတ္တာစက်ရုံနှင့် တာခံပြည်နယ် မဲဆောက်မြို့ရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံမှ မြန်မာလုပ်သားအများစုမှာ ရောဂါကူးစက်ခံခဲ့ရသည်။ ရောဂါကူးစက်ခံရသော မြန်မာလုပ်သားများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရခြင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လစ်ဟာခက်ခဲခြင်း စသည့် အခက်အခဲများသာမက စိတ်ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ကြသည်။ မေလ ၃ ရက်နေ့တွင် ရောဂါပိုးတွေ့ရှိမှုကြောင့် အလုပ်သမား ၂၀၀ ကို

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

အပြင်ထွက်ခွင့်ပိတ်ပင်ထားခဲ့ရာ မြန်မာလုပ်သားတစ်ဦး တိုက်ပေါ်မှခုန်ချသည့် အဆုံးစီရင်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ရောဂါပိုးကူးစက်မှု မြင့်တက်လာမည်ကို ကာကွယ်ရန် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ပြည်ဝင်ခွင့် ပိတ်ထားခဲ့ရာမှ မေလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် မြဝတီ-မဲဆောက် ချစ်ကြည်ရေးတံတားအမှတ်(၂)၌ နေရပ်ပြန်မြန်မာလုပ်သား ၄၀၀ ခန့် ပိတ်မိနေခဲ့ပြီး ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင်မှ တံတားပြန်ဖွင့်ပေးခဲ့၍ နေရပ်ပြန်လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ လာအိုနိုင်ငံအပိုင်း ရွှေတြိဂံဒေသတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေကြသော မြန်မာလုပ်သားများသည်လည်း ကိုဗစ်ရောဂါကာကွယ်ရေး ကန့်သတ်မှုများကြောင့် သွားရေးလာရေးနှင့် စားဝတ်နေရေး အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသဖြင့် ဇူလိုင်လ ၃၀ ရက်နေ့မှ ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက်နေ့အထိ လာအိုနိုင်ငံ မိုင်းမော့ဆိပ်ကမ်းမှ တာချီလိတ်မြို့သို့ ၂,၁၃၂ ဦး ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာခဲ့သည် (Eleven Media Group, 2021)။ အလားတူပင် ဩဂုတ်လနောက်ဆုံးအပတ်တွင် ကိုဗစ်ရောဂါပြန့်ပွားမှုတားဆီးရန် ကျယ်ဂေါင်မြို့နှင့် ရွှေလီမြို့တို့၌ စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံနှင့် ဈေးဆိုင်များ ပိတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် စားဝတ်နေရေးခက်ခဲကာ နေရပ်သို့ပြန်လာသူ မြန်မာလုပ်သားအရေအတွက် များပြားခဲ့သည်။

အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းတွင် နယ်စပ်ဒေသများသို့ တရားဝင်နည်းလမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ တရားမဝင်နည်းလမ်းဖြင့်လည်းကောင်း သွားရောက်လုပ်ကိုင်သူ အရေအတွက် ပိုမိုများလာခဲ့သည်။ ယင်းအနက်မှ တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှု များပြားလာသည့်အပေါ် တားဆီးရန် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ နယ်စပ်လုံခြုံရေးကို တင်းကြပ်ခဲ့ပါသည်။ တရုတ်အာဏာပိုင်များကလည်း ရွှေလီမြို့နှင့် ကျယ်ဂေါင်မြို့သို့ တရားမဝင် ဝင်ရောက်လာသည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများကို သတင်းပေးလျှင် ဆုငွေ ယွမ် ၂ သောင်းအထိ ချီးမြှင့်မည်ဟု ဇွန်လ ၁၇ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာလုပ်သား ပြောင်းရွှေ့မှု အများဆုံးဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ထိုင်းနိုင်ငံမှလည်း မေလတွင်စတင်ကျင့်သုံးမည့် ဥပဒေအသစ်များ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းမှာ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ဒေသများမှ ထိုင်းနိုင်ငံဘက်ခြမ်း ၁၀ ကီလိုမီတာအတွင်း ဖမ်းမိပါက နေရပ်သို့ချက်ချင်းပြန်ပို့ရန်နှင့် ၁၀ ကီလိုမီတာထက် ကျော်လွန်ပြီး ဝင်ရောက်လာသူများကို နယ်စပ်ရဲစခန်းများတွင် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းကာ ကိုဗစ်ရောဂါပိုး ရှိမရှိ စစ်ဆေး၍ ဆက်လက်

အရေးယူဆောင်ရွက်မည့် ဥပဒေအသစ်ဖြစ်သည် (VOA Burmese, 2021)။ **တရားမဝင်**

ရွှေပြောင်းမှုများနှင့်အတူ လူကုန်ကူးမှု ဖြစ်စဉ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

ကန်ခနာဘူရီနယ်စပ်လမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများကို အစုဝေးလိုက် လူကုန်ကူးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဧပြီလ ၁၂-၁၃ ရက်အတွင်း လူကုန်ကူးခံရသူ မြန်မာ ၃၀ ကျော်ကို ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့မှာ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အလုပ်လုပ်ရန်အတွက် ထားဝယ်မှ ၃ရက်ခရီးကို ခြေလျင်လျှောက်လာသူများဖြစ်သည်ဟု ထိုင်းနယ်ခြားစောင့်တပ်က ဆိုပါသည်။

ဓာတ်ပုံ - လွတ်လပ်တဲ့ အာရှအသံ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

ဇယား (၉) - လအလိုက် ဖမ်းဆီးခံရသော မြန်မာနိုင်ငံမှ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ

ကာလ	အရေအတွက်	ဖမ်းဆီးခံရသည့်နိုင်ငံ	ဖမ်းဆီးခံရသည့် အကြောင်းအရင်း
ဧပြီလ ၂၀ရက်နေ့မှ ၂၉ရက်နေ့အထိ	၂၀၀ခန့်	ထိုင်းနိုင်ငံ	တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှု
မေလအတွင်း	၄၀၀ကျော်ခန့်	ထိုင်းမြန်မာနယ်စပ်မှ	တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှု
ဇွန်လ ၁၁ရက်နေ့မှ ၁၃ရက်အတွင်း	၁၀၀ကျော်	ထိုင်းနိုင်ငံ	တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှု
ဇွန်လ ၂၂ရက်နေ့	၇၀ကျော်	ထိုင်းနိုင်ငံ၊ စမုတ်ဆာခွန်းပြည်နယ်ရှိ ရေထွက်ပစ္စည်းထုတ်စက်ရုံ	အလုပ်လုပ်ခွင့် စာရွက်စာတမ်းအတုလုပ်မှု
ဇွန်လ ၂၃ရက်နေ့	၁၅ဦး	ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘန်ကောက်မြို့	တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှု

ရင်းမြစ် - အင်းလျားဘောဂဗေဒ အချက်အလက်။

ပြည်တွင်းရှိ နိုင်ငံတော်ထမ်းအချို့မှာလည်း ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြသည်။

အချို့သော စစ်သားနှင့်ရဲဝန်ထမ်းများသည် CDM တွင် ပါဝင်လာခဲ့ကြပြီး ပြည်တွင်း၌ လုံခြုံစိတ်ချရမှု မရှိသဖြင့် မိသားစုလိုက် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်မှုများ ပြုလုပ်လာကြသည်။ မတ်လ ၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစု စုစုပေါင်း ၃၀ ခန့်သည် ချင်းပြည်နယ်မှတစ်ဆင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မီဇိုရမ်ပြည်နယ်သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။ ဖလမ်းခရိုင် ရဲအရာရှိတစ်ဦးမှ ခိုလှုံလာသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များကိုပြန်အပ်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ပြီးနောက် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံသားများ ထပ်မံဝင်ရောက်လာမှုကို တားဆီးရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလမှ မေလအထိ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံထဲသို့ ခိုလှုံသူ မြန်မာနိုင်ငံသား တစ်သောင်းခွဲကျော်ခန့် ရှိခဲ့သည်။

၅.၁.၂။ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအခြေအနေ

ရန်ကုန်မြို့ရှိ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားအများစုသည် လက်ရှိနိုင်ငံရေး အခြေအနေကြောင့် ရန်ကုန်တွင် ဆက်လက်နေထိုင်စားသောက်ရန် ခက်ခဲသဖြင့် နေရပ်သို့ပြန်သွားရေး များပြားခဲ့ပါသည်။

၎င်းတို့အများစု လုပ်ကိုင်နေထိုင်ရာ ရန်ကုန်မြို့၏ လှိုင်သာယာ၊ ရွှေပြည်သာ၊ တောင်ဒဂုံ၊ မြောက်ဒဂုံ၊ မြောက်ဥက္ကလာပနှင့် ဒဂုံဆပ်ကမ်းမြို့နယ်များကို မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကြေညာခဲ့သည်မှာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအပေါ် ကြီးမားသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားအများဆုံး လုပ်ကိုင်သည့် အထည်ချုပ်စက်ရုံပိတ်သိမ်းမှုများလည်း မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ လစာမဲ့ခွင့်နှင့် စက်ရုံပိတ်ခြင်း၊ တရုတ်စက်ရုံများမှ အလုပ်သမားများကို အတင်းအကျပ် အလုပ်တက်စေခြင်း၊ စားဝတ်နေရေးသာမက အသက်အိုးအိမ်ပါ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်ခြင်းများကြောင့် နေရပ်ဒေသသို့ ပြန်လည်ရွှေ့ပြောင်းမှု မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ဆန္ဒပြပွဲများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ပါက စက်ရုံအလုပ်သမားများကို အလုပ်ဖြုတ်မည်ဟူ၍ တရုတ်လုပ်ငန်းရှင်များမှ ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည် (VOA Myanmar, 2021)။ အချုပ်ဆိုရလျှင် အာဏာသိမ်းပြီးအချိန်မှစ၍ အလုပ်သမား ၆၀၀,၀၀၀ ဝန်းကျင် အလုပ်အကိုင်ဆုံးရှုံးနေရသည်ဟု မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားသမဂ္ဂမှ ပြောကြားထားသည်။

၅.၁.၃။ CDM ဝန်ထမ်းများ၏ အခြေအနေ

CDM တွင် နယ်ပယ်မျိုးစုံမှ အစိုးရဝန်ထမ်းများ ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများ၊ ပညာရေးဝန်ထမ်းများ၊ မီးရထားဝန်ထမ်းများ၊ စည်ပင်ဝန်ထမ်းများ၊ ဘဏ်ဝန်ထမ်းများ၊ အကောက်ခွန်ဝန်ထမ်းများ၊ ရဲဝန်ထမ်းများ၊ လေကြောင်းထိန်းသိမ်းရေးဝန်ထမ်းများ စသည်ဖြင့် ပါဝင်လာကြသည်။ အာဏာပိုင်များက နယ်ပယ်အသီးအသီးမှ CDM ဝန်ထမ်းများကို အလုပ်ပြန်ဆင်းရန် အကြပ်ကိုင်ခြင်း၊ ရာထူးမှရပ်စဲမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ပြန်ဆပ်ရန်မလိုသေးသည့် ၂လစာ အစိုးရချေးငွေများကို ပြန်လည်ပေးဆပ်ခိုင်းခြင်း စသည်တို့နှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဧပြီလ ၁၅ရက်နေ့တွင်

CDM ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း ဆရာဝန်အယောက် ၂၀ကို ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅(က)ဖြင့် အမှုဖွင့်အရေးယူမှုများရှိခဲ့ပြီး ပြင်ပဆေးခန်းများတွင် ဆေးကုသခွင့်မပြုကြောင်း၊ ဆေးကုသမှု ပြုလုပ်ရင် အရေးယူမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ဇွန်လနောက်ပိုင်းတွင်မူ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ကို တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။

မီးရထားဝန်ထမ်းများသည် CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် အင်တိုက်အားတိုက် ပါဝင်ခဲ့ပြီး အာဏာပိုင်များ၏ ခြိမ်းခြောက်ဖိအားပေးမှုများစွာ ခံစားခဲ့ရပါသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်နေ့၌ ရန်ကုန်မြို့ မလွကုန်းမီးရထားဝင်းမှ ဝန်ထမ်း ၈၀၀ နီးပါးခန့်သည် CDM လှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် ဝန်ကြီးဌာနမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် တပ်မတော်သားများ လာရောက်တားဆီးခဲ့ပြီး မတ်လ ၁၀ ရက်နေ့ မနက်ပိုင်းတွင်မူ ယင်း CDM မီးရထားဝန်ထမ်းများကို လက်နက်အင်အားအပြည့်ဖြင့် ဝင်ရောက်ဖမ်းဆီးခဲ့သောကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့ရသည် (ကိုဇျေ၊ 2021)။ မတ်လ ၂၂ ရက်နေ့တွင် အလုပ်ပြန်ဆင်းရန် ဖိအားပေးခဲ့ပြီး အလုပ်ပြန်မဆင်းဘဲ လိုင်းခန်းတွင် နေထိုင်ပါက အင်အားသုံးဖယ်ရှားမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်အကြပ်ကိုင်ခဲ့သဖြင့် ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးအပါအဝင် နယ်အသီးသီးရှိ အစိုးရလိုင်းခန်းများမှ မီးရထားဝန်ထမ်းများ မိသားစုလိုက် ထွက်ခွာခဲ့ကြသည်။

ပညာရေးဝန်ထမ်းများ၏ CDM လှုပ်ရှားမှုမှာလည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အောင်မြင်ခဲ့ပါသည်။ CDM လှုပ်ရှားမှုတွင်အစိုးရဝန်ကြီးဌာနအများစုမှ ဝန်ထမ်းများစွာ ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ကြပြီး အခြေခံနှင့်အဆင့်မြင့်မှ ပညာရေးဝန်ထမ်းများနှင့် ဆရာ၊ဆရာမများ အများဆုံးပါဝင်ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည် (BBC Burmese, 2021)။ ဖိအားများကြားထဲမှ မေလအထိ အဆင့်မြင့်ပညာရေးလောကမှ ဆရာ၊ဆရာမ ၈၀%ခန့် CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်နေသေးဟု မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဆရာ၊ဆရာမများအဖွဲ့ချုပ်မှ ပြောကြားထားပါသည်။

ဓာတ်ပုံ - သျှမ်းသံတော်ဆင့် (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် ရဲဝန်ထမ်းများလည်း ပါဝင်ကြသည်။ မတ်လ ၇ ရက်နေ့အထိ စာရင်းပြုစုချက်အရ CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် ရဲဝန်ထမ်း စုစုပေါင်း ၄၀၀ ကျော် ရှိလာသည်ဟု သိရပါသည်။ ရဲတပ်သား၊ ဒုတပ်ကြပ်၊ တပ်ကြပ်ကြီး၊ ဒုရဲမှူး၊ ရဲအုပ်၊ ယာယီရဲမှူး အဆင့်ရှိသူများ ပါဝင်လာကြသည်။ မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် မန္တလေးတိုင်း ချမ်းအေးသာဇံမြို့နယ် ရဲစခန်းမှ ဒုရဲအုပ်တစ်ဦး CDM လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖမ်းဆီးကာ ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ် ချမှတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ဘဏ်များ ခေတ္တခဏ ပိတ်ခဲ့ရသည်အထိ ပြည်သူများနှင့်အတူ ဘဏ်ဝန်ထမ်းအများစု CDM တွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ကြသည်။ ရန်ကုန်မြို့ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်မှ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးရာထူးမှ သန့်ရှင်းရေးသမားအထိ ဝန်ထမ်း ၂၀၀ကျော် အာဏာရှင်ဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်သောကြောင့် တာဝန်မှ ရပ်ဆိုင်းခံခဲ့ရပါသည် (The Irrawaddy, 2021)။ အစိုးရဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိကဘဏ်အချို့သည် ၎င်းတို့၏ဝန်ထမ်းများအား မတ်လ ၁၅

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

ရက်မှ ၁၇ ရက်အထိ အလုပ်တက်ရန်မလိုအပ်ဘဲ ထိုသုံးရက်ပြီးနောက် အလုပ်ပြန်ဆင်းလျှင် ထိုသုံးရက်အတွက် လစာရမည်ဖြစ်ပြီး အလုပ်ပြန်မဆင်းပါက ကျန်ရှိသည့်လစာကို မရရှိမည့်အပြင် အလုပ်ထုတ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့ပါသည်။

CDM တွင် ပါဝင်မှုကြောင့် အလုပ်ထုတ်ခံရပြီး ဝန်ထမ်းများ သောင်းနှင့်ချီကာ အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ကြရသည် (တင်အောင်နိုင်, 2021)။ အာဏာသိမ်းမှုအပြင် ကိုဗစ်တတ်ယလှိုင်း ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် CDM ဝန်ထမ်းများ၏ အကျပ်အတည်းမှာ ပို၍ပင် ဆိုးရွားကြီးမားလာခဲ့သည်။ CDMများကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးမှုများမှာလည်း အားလုံးလွှမ်းခြုံမှု မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရေရှည်အတွက် အဆင်မပြေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကူအညီမယူရဲသောကြောင့်လည်းကောင်း မိမိတို့ဘာသာပင် နည်းလမ်းရှာဖွေကာ စားဝတ်နေရေးအတွက် ဖြေရှင်းကြရဆဲဖြစ်သည်။ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ကာ စားဝတ်နေရေးကျပ်တည်းလျက်ရှိသော ဝန်ထမ်းအချို့မှာ Facebook အသုံးပြု၍ အစားအသောက်နှင့် အသီးအနှံများ ရောင်းချလာကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း လစ်လပ်သွားသော အလုပ်နေရာများကို တပ်မတော်သားများ၊ ၎င်းတို့အားထောက်ခံသူများနှင့် အစားထိုးရန် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီ၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှုများကို တွေ့ရသည်။

၅.၂။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုအခြေအနေ

၅.၂.၁။ အလုပ်လက်မဲ့အခြေအနေ

အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများထွက်ခွာခြင်း၊ ကျပ်ငွေတန်ဖိုးကျဆင်း၍ ကုန်ကြမ်းဈေးနှုန်းမြင့်တက်ကာ ဆက်လက်လည်ပတ်ရန် အခက်အခဲရှိခြင်း၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု၊ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုနှောင့်နှေးခြင်း၊ နိုင်ငံခြားအော်ဒါများ မရရှိခြင်းနှင့် ဘဏ်အပ်ငွေထုတ်ယူရာတွင် အခက်အခဲတို့ကြောင့် စက်ရုံအလုပ်ရုံများ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ရပ်ဆိုင်းခြင်း၊ CDM တွင်

ပါဝင်လှုပ်ရှားသဖြင့် အလုပ်တာဝန် ရပ်ဆိုင်းခံရခြင်းများကြောင့် အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေမှာ များပြားလျက်ရှိသည်။

အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ဒီမိုကရေစီထွန်းကားသောနိုင်ငံများနှင့် အနောက်နိုင်ငံအင်အားစုများက နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီကို ဦးတည်ကာ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုလာလျှပ်စစ်စွမ်းအင်များကို အသုံးပြု၍ ဆက်သွယ်ရေးတာဝါတိုင် ၁၇၁ တိုင်ကို ဓါတ်အားပေးရန် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည့် ပြင်သစ်နိုင်ငံအခြေစိုက် Volitalia ကုမ္ပဏီသည် နိုင်ငံရေး မငြိမ်သက်မှုများ၊ လူသားချင်းစာနာမှုမရှိသော အပြုအမူများကြောင့် မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာရန် ကြေညာခဲ့ရာ ထိုကုမ္ပဏီတွင် အလုပ်လုပ်နေသော မြန်မာနိုင်ငံသား ၄၃ ဦး မှာ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ရှုလွတ်နဲ့ ရိုးရာဟင်းခေါက်ဆွဲတို့ ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိရောင်းချသည့် ACECOOK Myanmar Co., Ltd သည်လည်း ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိမှုများ ယာယီ ရပ်ဆိုင်းထားမည်ဟု ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ ဂျပန်နိုင်ငံပိုင် BRIDGESTONE တာယာလုပ်ငန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်ငန်းများကို ဇူလိုင်လအတွင်း ရပ်နားမည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကုမ္ပဏီအချို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုယာယီရပ်ဆိုင်းခြင်းများနှင့် ဆက်လက်လည်ပတ်ရန် အခက်အခဲများကြောင့် အလုပ်အကိုင် ၁.၂ သန်း ဆုံးရှုံးခဲ့သည်ဟု ဇူလိုင်လနှောင်းပိုင်းတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့မှ ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ နိုင်ငံတကာ၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ဖိအားပေးမှုသည် တပ်မတော်အဖွဲ့ဝင်များထက် အခြေခံလုပ်သားများအပေါ်တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအဖွဲ့မှလည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် စစ်အာဏာသိမ်းမှု နောက်ပိုင်းကာလများတွင် အငတ်ဘေးကြုံနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားသည် (ဇော်ဝင်းလှိုင်, 2021)။

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါသည် နိုင်ငံတကာ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေကို တိုးပွားစေခဲ့သည်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါအပြင် အာဏာသိမ်းမှုကပ်ဘေးကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထည်ချုပ်ကဏ္ဍတွင် အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေမှာ အဆမတန် တိုးပွားလျက်ရှိသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀

ရက်နေ့တွင် အလုပ်သမား ၁၀၀ နီးပါးရှိသည့် အထည်ချုပ်စက်ရုံ၊ ဧပြီလတွင် လုပ်သား ၈,၀၀၀ ရှိသည့် စက်ရုံများ၊ ဇွန်လအတွင်း လုပ်သား ၁,၀၀၀ မှ ၁,၅၀၀ ကြားရှိသည့် အထည်ချုပ်စက်ရုံတို့ အသီးသီး ပိတ်သိမ်းခဲ့ကြသည် (ရန်နိုင်, 2021)။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှ ဇွန်လအထိ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အထည်ချုပ်လုပ်သားပေါင်း ၁၀ သိန်းခန့်မှာ အလုပ်အကိုင်များ ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး အလုပ်လက်မဲ့ဦးရေမှာလည်း ဆက်လက် မြင့်တက်လာမည့် သဘောရှိသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမဖြစ်ပွားမီက အထည်ချုပ်ကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီး ၇ သိန်းခန့် အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပြီး ထိုပမာဏသည် တိုင်းပြည်အတွင်း အမျိုးသမီးလုပ်သား စုစုပေါင်း၏ ၁၀% ရှိကြောင်း ILO က ဖော်ပြထားပါသည်။ ILO ၏ အချက်အလက်များအရ ၈၆ ရာခိုင်နှုန်းသော အထည်ချုပ်အမျိုးသမီးလုပ်သားများသည် ၎င်းတို့လစာ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကို နေရပ်ရှိ မိသားစုများကို ထောက်ပံ့ကြကြောင်း သိရှိရသည်။ သို့သော် အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် အလုပ်အကိုင်များဆုံးရှုံးခဲ့ရသည့်အတွက် မိသားစုကိုဆက်လက်ထောက်ပံ့ရန် အခက်အခဲကြုံလာကြပြီး အမျိုးသမီးအထည်ချုပ်လုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုများ၏ စားဝတ်နေရေးမှာ ခက်ခဲလာပေသည်။

၅.၂.၂။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆုံးရှုံးမှုနှင့်ဝင်ငွေဆုံးရှုံးမှုများ

နိုင်ငံတကာမှ စီးပွားရေးအရ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ စီမံကိန်းများနှင့် ထောက်ပံ့မှုများ ရပ်ဆိုင်းသွားပြီး နိုင်ငံခြားငွေဝင်ရောက်မှုကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂ ဘီလီယံ အကုန်အကျခံ ဆောက်လုပ်မည့် ဟံသာဝတီ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်စီမံကိန်းအတွက် ချေးငွေများကို ဂျပန်အစိုးရမှ ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး ဥရောပသမဂ္ဂမှလည်း မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပေးအပ်နေသည့် အကူအညီများကို ပြန်လည်သုံးသပ်မည်ဟု ဆိုပါသည်။ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်မှ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ရန်ပုံငွေပေးအပ်ခြင်းနှင့် စာချုပ်သစ်များချုပ်ဆိုခြင်းကို ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထားသကဲ့သို့ ကိုဗစ်ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ထိခိုက်မှုကို တုံ့ပြန်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့နေသည့် နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၏ Special drawing rights (SDRs) အစီအစဉ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ပါဝင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနောက်ကျသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက်

ယခုကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့များ မရရှိပါက နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပိုမိုကြန့်ကြာနိုင်ပြီး စီးပွားရေးပြန်လည်နုလှန်ထူနိုင်ရေးအတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြေရှင်းရဖွယ် ရှိသည်။

နိုင်ငံအတွင်း စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ကျဆင်းသွားနိုင်လေသည်။ နိုင်ငံတော်ခေါင်းဆောင်များကို ထိန်းသိမ်းလိုက်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်အနောက်နိုင်ငံများမှ အရေးယူပိတ်ဆို့မှုကို စိုးရိမ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့တွင် ထိုင်းနိုင်ငံအခြေစိုက် AMATA Corporation PCL က မြန်မာပြည်၌ ၎င်းတို့၏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဘီလီယံ စီမံကိန်းကို ရပ်နားကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ လာရောက်မြှုပ်နှံမည့် hangon A`ATASmart & ecoCity စီမံကိန်းကို ယာယီရပ်ဆိုင်းထားသကဲ့သို့ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နွေရာသီတွင် စတင်တည်ဆောက်ရန်စီစဉ်ထားသည့် AEON ကုန်တိုက်စီမံကိန်းမှာလည်း နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ခေတ္တဆိုင်းငံ့ထားရသည်။ ဇွန်လ (၂၄) ရက်သတင်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံကို အမေရိကန်အစိုးရမှ ပိတ်ဆို့မှုပြုလုပ်ပါက Adani မှ ၎င်း၏ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းကို ရပ်တန့်မည်ဟု ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ယင်းကုမ္ပဏီမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စီစဉ်ထားသော ကွန်တိန်နာဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်း ရုပ်လုံးပေါ်လာမည်ဆိုပါက တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ခံ ကန်ထရိုက်များမှ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းပေါင်း ၃၀၀ မှ ၃၅၀ ကြား ပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဒေါ်လာဘီလျှံပေါင်းများစွာ တန်ဖိုးရှိသည့် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် မသေချာမရေရာ ဖြစ်လာသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဝင်ရောက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအနက် စင်ကာပူနိုင်ငံက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စုစုပေါင်း၏ ၃၄% ဖြင့် ပထမနေရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဟောင်ကောင်က ၂၆% ဖြင့် ဒုတိယနေရာတွင်လည်းကောင်း ရပ်တည်နေပါသည်။ နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရန် ကတိပြုထားသည့် လုပ်ငန်းများ၏ တန်ဖိုးပမာဏမှာ ၂၀၂၀ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅.၅ ဘီလျှံ တန်ဖိုးရှိပါသည် (BBC Burmese, 2021)။ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုများကြောင့် ဆုံးရှုံးရသည့်

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် တိုင်းပြည်၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုတိုးတက်ရေးအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။
နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အလွန်နည်းပါးလာခြင်းမှာလည်း မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုး ပိုမိုကျဆင်းစေနိုင်သည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ မဖြစ်ပွားခင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး (GDP) သည် ပျမ်းမျှ ၆.၇% ဖြင့် တိုးတက်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ GDP သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၁.၂၆ ဘီလီယံရှိခဲ့သည် (O'Neill, 2021)။
ကပ်ရောဂါကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာဏာသိမ်းခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ နိုင်ငံတကာ၏ စီးပွားရေးပိတ်ပင်တားဆီးမှု၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကျဆင်းခြင်း၊ ကုန်သွယ်ရေးကျဆင်းခြင်း၊ အလုပ်လက်မဲ့များလာခြင်း စသည်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း ယခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် ၁၈% ကျုံ့သွားမည်ဖြစ်ပြီး ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှုမရှိခဲ့ပါက ဖြစ်လာနိုင်သော ခန့်မှန်းစီးပွားရေး အခြေအနေ၏ ၃၀% လျော့နည်းသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အစီရင်ခံစာတွင် တွေ့ရှိရပါသည် (The World Bank, 2021)။ ကိုဗစ်-၁၉နှင့် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းတို့ကြောင့် ယခင်ကဖြစ်ပွားခဲ့သော ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၏သုံးဆ သက်ရောက်မှုရှိသည်ဟု WFP က ခန့်မှန်းထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း သိသိသာသာ မြင့်တက်နေသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။

အခန်း (၆)

မြန်မာ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

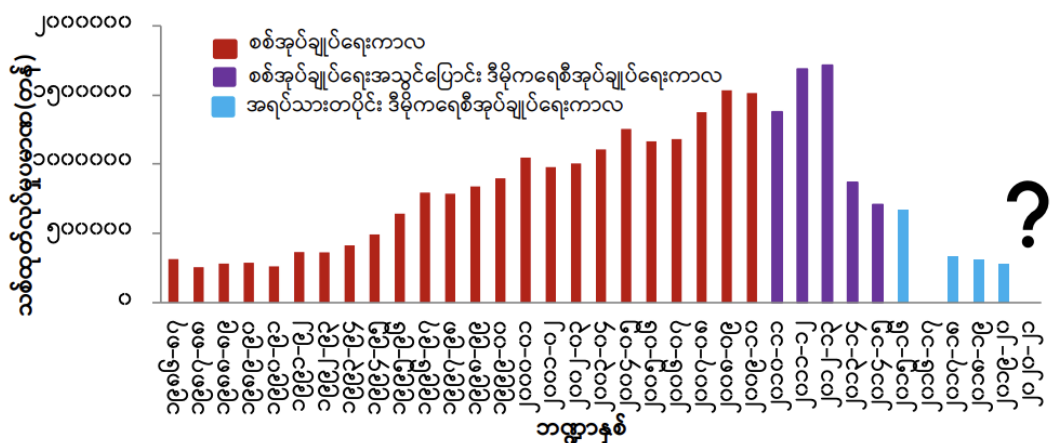
ဓာတ်ပုံ - အင်းလျားဘောဂဗေဒ (၂၀၂၀ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံသည် သဘာဝသယံဇာတများနှင့် ဇီဝမျိုးကွဲများ ပေါကြွယ်ဝသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ကုလသမဂ္ဂ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု ညီလာခံအဖွဲ့၊ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့မှ ထုတ်ပြန်ထားသော အစီရင်ခံစာများအရ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အဆင်းရဲဆုံးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အနှောင့်အယှက်ဆုံး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပါဝင်နေပါသည်။

နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် နိုင်ငံသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်အတွက် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို အလွန်အကျွံ မှီခိုအားထားနေရပါသည်။ သစ်တော၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေး ကဲ့သို့သော သဘာဝသယံဇာတ ကဏ္ဍများသည် တိုင်းပြည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စီးပွားရေး အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ကြရာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာလာသောအခါ ယင်းလုပ်ငန်းများသည် ပိုမိုအရှိန်မြှင့်တင်လာခဲ့သည်။

အကျိုးဆက်အနေဖြင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှု၊ ဇီဝမျိုးကွဲများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှု တိုးလာခြင်း စသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်လာသည် (NCEA and UNEP, 2007)။

ပုံ (၉) - ဘဏ္ဍာနှစ်အလိုက် သစ်ထုတ်လုပ်မှု အခြေပြဇယားပုံ

ရင်းမြစ် - သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန - အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအနက် သစ်တောနယ်မြေအများအပြား မပျက်မဆီးကျန်ရှိနေသေးသော သစ်တောပြုန်းတီးမှုနှုန်းမှာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမြင့်ဆုံး စာရင်းဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှစ၍ ယနေ့အထိ မြန်မာ့ သစ်တော၏ လေးပုံတစ်ပုံ ပြုန်းတီးသွားခဲ့ပြီဖြစ်သဖြင့် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုများကို အဆိုးဆုံး ခံစားရသည့် ကမ္ဘာနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည် ။ ကောက်ပဲသီးနှံများ အထူးသဖြင့် ရာဘာ၊ ဆီအုန်း၊ ဆန်စပါးနှင့် ပြောင်း စိုက်ပျိုးရန်သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်များကို ဆက်သွယ်ရန်အလို့ငှာ လမ်းများဖောက်လုပ်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ ရေနံ ဓာတ်ငွေ့၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြားနှင့် ကျောက်စိမ်း စသည့် သဘာဝသယံဇာတများ ကြွယ်ဝများ တူးဖော်ရန်သော်လည်းကောင်း (WWF Myanmar, n.d.)၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ အိမ်ထောင်စုပေါင်း ၁၁ သန်းတွင် ၆ သန်းခန့်သည် ထင်းသုံးစွဲလျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း (သစ်တောများပြုန်းတီးမှု ရေအရင်းအမြစ်ရရှိခြင်းကို ထိခိုက်စေနိုင်ပြီး ၅နှစ်အတွင်း သစ်ပြုန်းတီးမှု ကမ္ဘာပေါ်မှာ တတိယအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်နေ၊ 2021) သစ်တောအများစု ရှင်းလင်းခံခဲ့ရပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် သတ္တုတွင်းပေါင်း ၅၈၅ ခုကြောင့် သစ်တောမြေ အတော်များများ ပျက်စီးပျောက်ဆုံးခဲ့ရပြီဖြစ်သည် (WWF Myanmar, n.d.)။ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း နိုင်ငံအလိုက် သစ်တောပြုန်းတီးမှုအခြေပြဇယားအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် ၇ တွင် ရှိနေပါသည် (သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ 2021)။ တစ်နှစ်လျှင် သစ်တောမြေဧကပေါင်း ၁.၁၅ သန်းကျော် ဆုံးရှုံးလျက်ရှိပြီး ၎င်းသစ်တောများမှာ အရှေ့တောင်အာရှတွင် နောက်ဆုံးကျန်ရှိသည့် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်မှု ကြီးမားစွာလိုအပ်ပြီး တန်ဖိုးများစွာနှင့်ပြည့်စုံသည့် အပူလျော့ပိုင်းဒေသတွင်းရှိ သစ်တော (High Conservation Value Forests) များဖြစ်သည်။

ပုံ (၁၀) - နှစ်ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု

သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု အခြေအနေသတ်မှတ်ချက်များ	ဧရိယာ (၁၀၀၀ ဟက်တာ)					
	FRA1990	FRA2000	FRA2005	FRA2010	FRA2015	FRA2020
ရွက်အုပ်ပိတ်တော	၃၀၈၈၃	၂၃၅၀၅	၁၈၄၇၅	၁၃၄၄၅	၁၄၅၈၅	၁၂၂၆၀
ရွက်အုပ်ပွင့်တော	၈၃၃၅	၁၁၃၆၄	၁၄၈၄၆	၁၈၃၂၉	၁၄၄၅၆	၁၆၂၈၄
သစ်တောဖုံးလွှမ်းနေသည့်ဧရိယာစုစုပေါင်း	၃၉၂၁၈	၃၄၈၆၈	၃၃၃၂၁	၃၁၇၇၃	၂၉၀၄၁	၂၈၅၄၄
တောနိမ့်	၁၉၄၉၈	၁၉၇၀၃	၁၉၉၀၈	၂၀၁၁၃	၁၅၀၈၀	၁၈၇၅၆
အခြားမြေများ	၇၀၃၉	၁၁၁၈၄	၁၂၂၂၆	၁၃၈၆၉	၂၁၆၃၄	၁၈၀၀၈
ရေပြင်	၁၉၀၃	၁၉၀၃	၁၉၀၃	၁၉၀၃	၁၉၀၃	၁၉၀၃
စုစုပေါင်း	၆၇၆၅၈	၆၇၆၅၈	၆၇၆၅၈	၆၇၆၅၈	၆၇၆၅၈	၆၇၆၅၈
နိုင်ငံစုစုပေါင်းဧရိယာ၏ သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု%	၅၇.၉၇	၅၁.၅၄	၄၉.၂၅	၄၆.၉၆	၄၂.၉၂	၄၂.၁၉

ရင်းမြစ် - သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန - အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (၂၀၂၁ ခုနှစ်)

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီလက်ထက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သစ်တောပြုန်းတီးမှုသည် ယခင်အရပ်သားအစိုးရနှင့်ယှဉ်လျှင် ၅ဆနီးပါး ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းမှုနှင့် ကိုဗစ်တတိယလှိုင်းတို့ကြောင့် ဖရိုဖရဲအခြေအနေများ၏တစ်ဖက်တွင် သစ်ခိုးထုတ်ခြင်းသည် မတ်လမှ မေလအထိ လွန်စွာများပြားခဲ့ကြောင်း ကသာ၊ ခန္တီးနှင့် စစ်ကိုင်းမြို့နယ်များမှ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သူ ၄ ဦးက ရောဝတီသတင်းဌာနသို့ ပြောခဲ့ပါသည်။ အရပ်သားအစိုးရလက်ထက်၌ တရားမဝင် သစ်တန်ချိန် ၂ သိန်းကျော် ဖမ်းဆီးနိုင်ခဲ့သော်လည်း အာဏာသိမ်းပြီးနောက် သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းချခြင်းကို ဦးစီးသည့် မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်း (MTE)ကို စစ်ကောင်စီမှ ထိန်းချုပ်ကာ ယခင်တိုးတက်မှုများကို ဖျက်စီးလျက်ရှိသည်။ မြစ်ကြီးနား၊ ပူတာအို၊ ခေါင်လန်ဖူး၊ ချီဗွေနှင့် ဗန်းမော်မြို့နယ်များတွင် သစ်တောပြုန်းမှုနှင့် သစ်ခိုးထုတ်မှုများ အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့အပြင် အာဆီယံသဘာဝအမွေအနှစ်ပန်းခြံများမှ တစ်ခုဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏

သက်တမ်းအရင့်ဆုံးနှင့် အမွေအနှစ်တစ်ခုဖြစ်သည့် အလောင်းတော်ကဿပ အမျိုးသားဥယျာဉ်အတွင်းရှိ သစ်ပင်ကြီးများ ခိုးထုတ်လာသည်ကို အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် တွေ့လာရကြောင်း ဒေသခံသဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များမှ ရော့ဘတ်သတင်းဌာနကို ပြောကြားထားသည် (The Irrawaddy, 2021)။ ဗြိတိန်ပဋိပက္ခနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် လေ့လာရေးအဖွဲ့ (CEOBS) ၏ ပြောကြားချက်အရ အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့မှ မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းကို အရေးယူပိတ်ဆို့ထားသော်လည်း တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ မြန်မာ့သစ်များရောက်ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြထားသည် (Darbyshire, 2021)။ ထို့အပြင် ဥရောပသမဂ္ဂမှ မြန်မာနိုင်ငံကို ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ ချမှတ်ထားသော်လည်း ၃ လတာအတွင်း ယူရို တစ်သန်းခွဲဖိုး ဝန်းကျင် အထိ မြန်မာ့သစ်များသည် အီတလီနိုင်ငံမှတစ်ဆင့် ကျန်ဥရောပနိုင်ငံများသို့ ဝင်ရောက်နေမြဲ ဖြစ်သည်ဟု အထောက်အထားများနှင့် EIA အဖွဲ့မှ အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။ အီတလီ သစ်ကုန်သည် ၂၇ ယောက် ကိုလည်း EIA မှ ထုတ်ပြန်ထားသော်လည်း အီးယူသည် ၎င်းတို့ချမှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်နေသည်ဟု ဝေဖန်ထားပါသည် (BBC Burmese, 2021)။

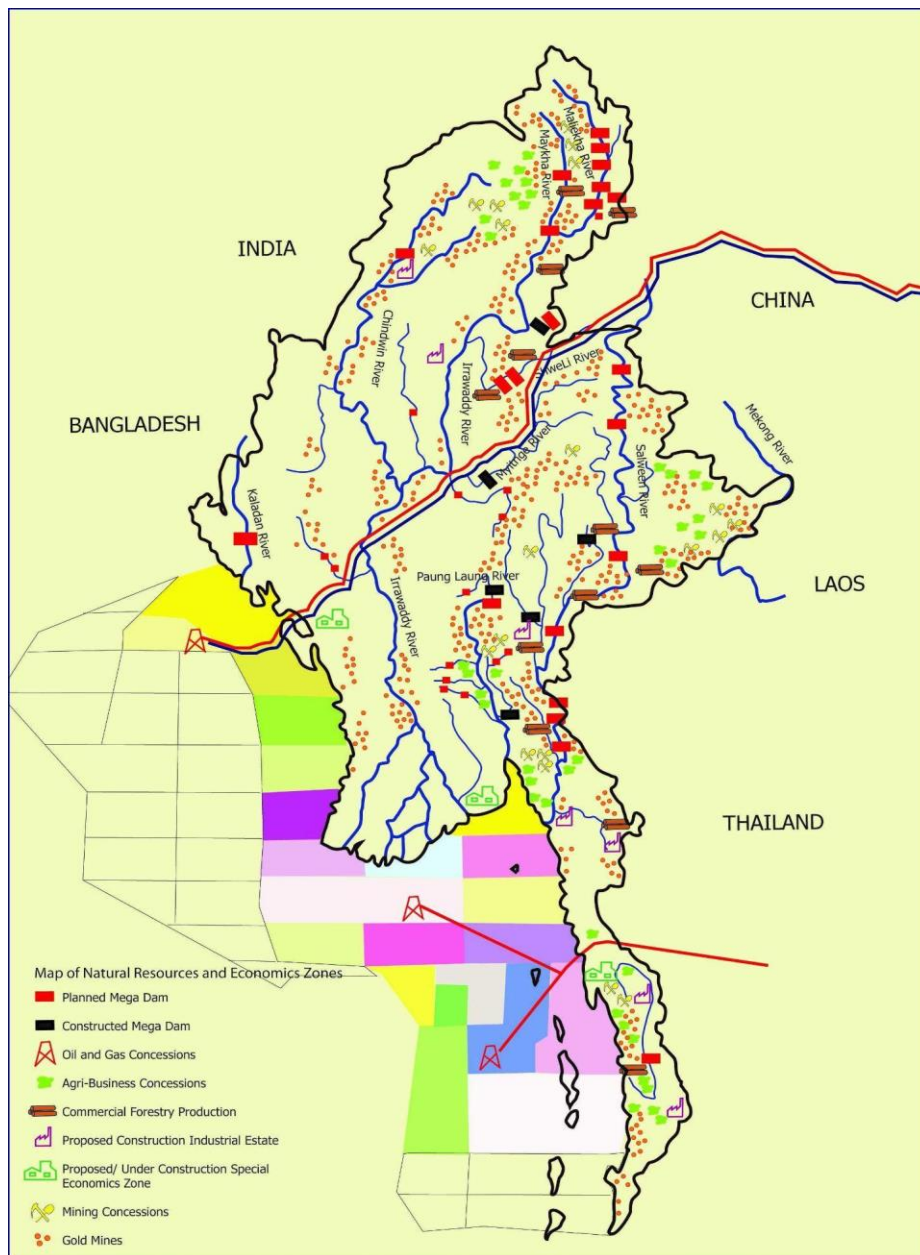
ဓာတ်ပုံ - ရော့ဘတ်သတင်းဌာန (၂၀၁၅ ခုနှစ်)

အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွင်း မြန်မာ့သဘာဝသယံဇာတများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း ဇူလိုင်လ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာအရ အမေရိကန်အစိုးရ၏ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုများအလွန်တွင် မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းမှာ ပြည်ပဝင်ငွေများ ဆက်လက်စီးဆင်းနိုင်ရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလ ၁၉ ရက်နှင့် ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပြည်တွင်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် သစ်စက်ဌာနမှ ကျွန်း၊ သစ်မာ၊ သစ်လုံး၊သစ်ခွဲသား တန်ချိန် ၁၈၇၆၆ တန်ချိန်ခန့်ကို အိတ်ဖွင့်တင်ဒါခေါ်ယူရောင်းချခဲ့ရာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃သန်းကျော်ဖိုး (၈၁၆၅ တန်ခန့်)ကို လည်းကောင်း၊ မေလ ၂၈ရက်နေ့တွင် ပြည်ပသစ်တင်ဒါပွဲ၌ မြန်မာသစ်လုပ်ငန်း၊ ပြည်ပရောင်းဝယ်ရေးနှင့် သစ်စက်ဌာနများမှ ကျွန်းသစ်လုံး ၃၉၀ တန်၊ ကျွန်းသားခွဲ ၂၅၀ ကုဗမီတာနှင့် ၂၀၁၉-၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ထုတ် သစ်မာသစ်လုံးပျဉ်ကတိုး၊ ကညင်း ၄၀၃၀ တန်နှင့် ကျွန်းသစ်ခွဲသား ၁၄၇ ကုဗမီတာတို့ကို အိတ်ဖွင့်တင်ဒါခေါ်ယူခဲ့ရာ စုစုပေါင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၈ သန်းကျော်ဖိုးကို လည်းကောင်း ရောင်းချခဲ့ပါသည်။ ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေရန်အတွက် မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းမှ သစ်လေလံပွဲများ ပြုလုပ်ရောင်းချသော်လည်း ဝယ်လိုအားနည်းပါးခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ငြိမ်နေမှုများကြောင့် ယခုကာလတွင် လေလံဈေးများကိုလျှော့၍ ရောင်းချနေရသည့် အခြေအနေရှိနေကြောင်း သိရပါသည် (The Irrawaddy, 2021)။

မြန်မာ့သစ်တောများအပြင် အခြားသဘာဝသယံဇာတများသည်လည်း နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီ၏ ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေရာတွင် ပစ်မှတ်ဖြစ်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုနှင့်တင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ရေနံ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ကြေးနီ၊ ကျောက်မျက် ရတနာများ၊ ခဲမဖြူ (ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအများဆုံးထုတ်လုပ်သူ)၊ အဖြိုက်နက်၊ ခနောက်စိမ်း (ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆဋ္ဌမ အများဆုံးထုတ်လုပ်သူ) နှင့် ဇင့် အပါအဝင် ဓာတ်သတ္တုကုန်စည်အမျိုးမျိုးကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ထုတ်လုပ်လျက်ရှိသည် (World Mining Congress, 2016) ။ မြန်မာအပါအဝင် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုထုတ်လုပ်သည့်နိုင်ငံပါင်း ၈၅ နိုင်ငံကို National

Resource Governance Institute (NRGI) ၏ သယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အညွှန်းကိန်းဖြင့် တိုင်းတာစစ်ဆေးရာ မြန်မာသည် အဆင့် ၅၈ သို့မဟုတ် နောက်ဆုံးအဆင့်အဖြစ် သတ်မှတ်ခံရသည်။ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့သည် ပြည်ပဝင်ငွေစီးဆင်းရာ အဓိကရင်းမြစ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ကျောက်စိမ်းသည် အကျိုးအမြတ်များများရရှိရန် လုပ်ဆောင်ပေးနေသည့်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်နေသည်။

ပုံ (၁၁) - သဘာဝသယံဇာတများနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များပြ မြေပုံ

ရင်းမြစ် - BNI Myanmar Peace Monitor

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် တချို့သော ရေနံကုမ္ပဏီကြီးများက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေနံတူးဖော်မှု စီမံကိန်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး အမြတ်ဝင်ငွေအချို့ ပေးရန်လည်း ဆိုင်းငံ့လိုက်ကြသည်။ ရဲတံခွန် ကမ်းလွန်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တူးဖော်မှုစီမံကိန်းတွင် Total က ၃၁.၂၄%၊ Chevron က ၂၈% နှင့် PTT က ၂၅.၅% စသည်ဖြင့် အသီးသီး ပိုင်ဆိုင်ထားကြသည် (Justice For Myanmar, 2021)။ မလေးရှားအစိုးရပိုင် စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီကြီးဖြစ်သည့် ပက်ထရိုနပ်စ်မှ ရဲတံခွန် ကမ်းလွန်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ တူးဖော်မှုစီမံကိန်းကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့သည်ဟု ဧပြီလ ၃ ရက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဘီဘီစီသတင်းဌာနမှ ဖော်ပြခဲ့ပြီး နှစ်စဉ်အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၅ ဘီလျှံဝန်းကျင် ရှာပေးနေသည့် အဓိကရေနံကုမ္ပဏီကြီးဖြစ်သော Total နှင့် Chevron တို့မှ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီကို အမြတ်ဝင်ငွေတချို့ပေးရန် ဆိုင်းငံ့ခဲ့ကြောင်း ဗွီအိုအေမြန်မာမှ မေလ ၂၈ ရက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသို့ ရပ်ဆိုင်းလိုက်ခြင်းက မုတ္တမကမ်းလွန်ပင်လယ်ရှိ ရတနာသဘာဝ ဓာတ်ငွေ့စီမံကိန်းတွင် ၁၅% ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် မြန်မာ့ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းအနေဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် အမြတ်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း၄၀ ခန့် ဆုံးရှုံးလာနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ဓာတ်ပုံ - စိုးသူအောင် (၂၀၁၇ ခုနှစ်)

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကကျောက်စိမ်းထွက်ရာ ဖားကန့်ဒေသတွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုသည် အတော်အတန် ကျဆင်းသွားသည်။ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများ ရှိသော်လည်း ဖားကန့်ဒေသတွင် ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုများကို မရပ်မနားလုပ်ကိုင်ကြပြီး အချို့သောလုပ်ငန်းများမှာ လိုင်စင်သက်တမ်း ကုန်ဆုံးနေပြီး မှောင်ခိုတူးနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ Eleven သတင်းဌာန၏ ဖော်ပြချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရွှေပြောင်းလုပ်သား သုံးသိန်းဝန်းကျင်ရှိသည့်အနက် နှစ်သိန်းခန့်မှာ ကျောက်ရှာဖွေသည့်လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနေပြီး အများစုမှာ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် ကိုဗစ်ရောဂါကြောင့် ကျောက်စိမ်းဈေးကွက် ပျောက်နေမှုခြင်းမှ အကျပ်အတည်းကြုံတွေ့နေရပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကိုဗစ်ရောဂါကြောင့် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလမှစ၍ ကျောက်မျက်ရတနာပြပွဲများ မကျင်းပနိုင်ခဲ့သလို နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ လက်ထက်၌ ကျောက်မျက်ရတနာပြပွဲ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ကုန်သည်များက ကျောက်ဈေးကို ထက်ဝက်လျှော့ကာ ရောင်းချခဲ့ရသည်။

အနောက်နိုင်ငံအစိုးရများမှ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စီးပွားရေးအရ ဒဏ်ခတ်အရေးယူမှုများသည် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ထိရောက်နေသည်။ ဗြိတိန်နှင့်အမေရိကန်အစိုးရတို့မှ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်း အပါအဝင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီနှင့်ဆက်စပ်လုပ်ငန်းများကို ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသော်လည်း နိုင်ငံ၏ ၉၀%သော ကျောက်စိမ်းများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ မှောင်ခိုကူးကာ ရောင်းချနေကြသည်။ ထို့ပြင် အမေရိကန်အစိုးရ၏ မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာလုပ်ငန်းအပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုကြောင့် မြန်မာ့ကျောက်မျက်ရတနာများကို ထိုင်းနိုင်ငံထွက်ကုန်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲစာရင်းပြကာ တင်ပို့ရောင်းချရန် ပြင်ဆင်နေသည် (Regencia, 2021)။

ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့နောက်ပိုင်းမှစ၍ တရုတ်-မြန်မာနယ်စပ် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ ပန်ဝါနှင့်ချီဗွေမြို့နယ်များတွင် တရုတ် အလုပ်သမားများ ရုတ်တရက်တိုးလာပြီး အဆင့်မြင့် မြေရှားသတ္တုဦးယူ တူးဖော်မှု အနည်းဆုံး ၅ ဆ ခန့်တိုးလာကြောင်း သိရသည်။ တရုတ်အကောက်ခွန် စာရင်းများအရ တရုတ်သည် အလယ်အလတ်နှင့် အဆင့်မြင့် မြေရှားသတ္တုအတွက် မြန်မာနိုင်ငံကို

မှီခိုနေရပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်သို့ မြေရှားသတ္တုတင်ပို့မှု အများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ မြေရှားသတ္တုတင်ပို့မှုသည် ယခင်နှစ်ကထက် ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းတိုးလာပြီး တန်ချိန် ၃၅၅၀၀ သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံ၏တင်သွင်းမှု စုစုပေါင်း၏ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း တရုတ်အစိုးရအဘော် ဂလိုဘယ်တိုင်းမ်သတင်းစာ၏ အဆိုအရ သိရသည်။ NLD အစိုးရလက်ထက်၌ တရားမဝင် သတ္တုဦးတူးမှုကို တိုင်ကြားလျှင် တာဝန်ရှိသူများမှ ချက်ချင်းစစ်ဆေးသဖြင့် ထိုတရားမဝင်ဦးတူးသူများ ရှောင်ထွက်သွားတတ်ကြောင်း၊ သို့သော် ယခု အာဏာသိမ်းကာလတွင်မူ မြေရှားသတ္တုကူးများ နေ့ရောညပါ ဝင်ထွက်နေကြောင်း ကချင်ပြည်နယ် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကွန်ရက် (TANK) မှ ဂျာခေါလူက ဧရာဝတီသတင်းဌာနသို့ပြောသည်။ TANK ၏ အဆိုအရ ဒီမိုကရေစီသစ်တပ်မတော် (ကချင်) ထိန်းချုပ်သည့် ဇန်နဝါရီ နယ်စပ်တွင် မြေရှားသတ္တုမိုင်း ၁၀ ခုခန့်ဖွင့်ထားကြောင်း သိရသည်။ မြေရှားသတ္တုတူးဖော်ခြင်းကြောင့် မြေနှင့်ရေညစ်ညမ်းကာ ရွာပေါင်း ၂၀ ကျော် ဒုက္ခရောက်နေပါသည်။ ၂၀၂၀ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်များအတွင်း မိုင်းတူးဖော်မှုများကြောင့် ချီဗွေမြစ်သည် အနီရောင်နှစ်ကြိမ်ပြောင်းသွားကြောင်း ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များ၏ အဆိုအရ သိရသည် (The Irrawaddy, 2021) ။

ဓာတ်ပုံ - ဖရုန်းတီးယားမြန်မာ (n.d.)

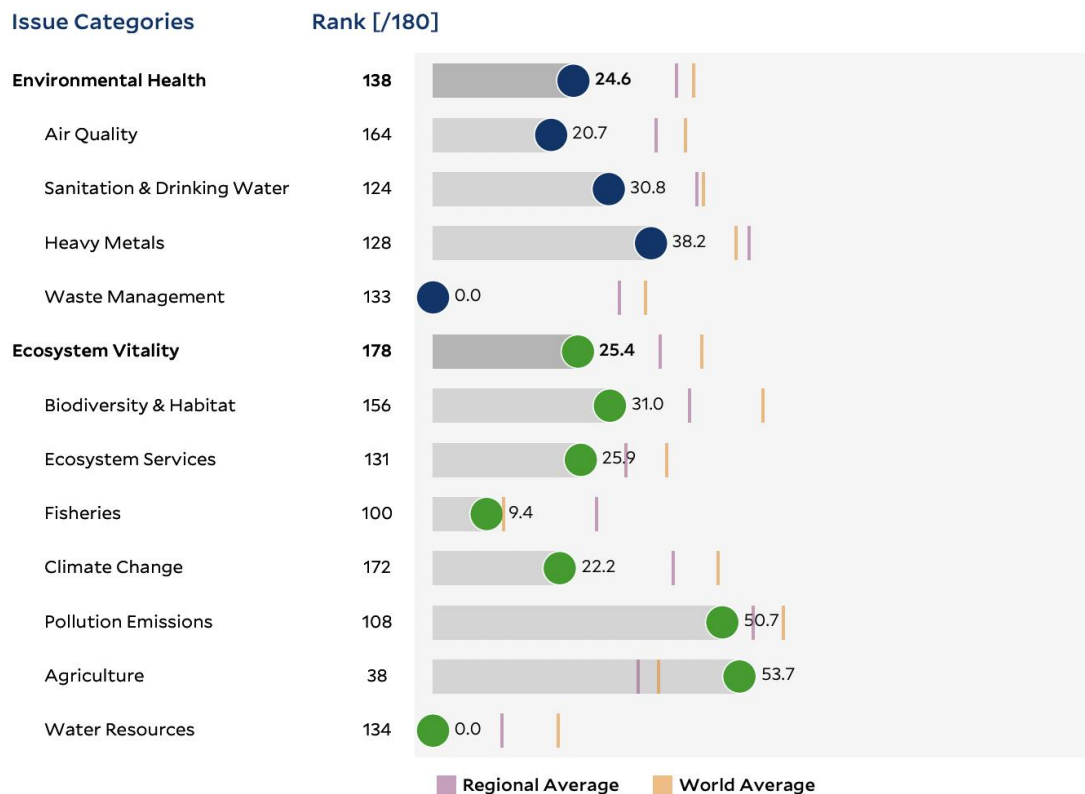
အရပ်သားတစ်ပိုင်းအစိုးရလက်ထက် ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကူးစက်မှုခံရသည့် ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်တွင်ပင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်လုပ်ဆောင်ချက်ဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်း (EPI) ၌ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၀ တွင် အဆင့် ၁၇၉ ရှိသဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်သာမက တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် လိုက်ဘေးရီးယားနိုင်ငံပြီးလျှင် ဒုတိယအဆိုးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ EPI တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆိုးရွားဆုံး လုပ်ဆောင်ချက်ရှိသည့် နယ်ပယ်များမှာ လေထုအရည်အသွေး အဆင့် (၁၆၄)၊ သောက်ရေနှင့် မိလ္လာကိစ္စရပ်များအတွက် အဆင့် (၁၂၄)၊ ခဲသတ္တုနှင့်ထိတွေ့ခြင်းအဆင့် (၁၂၈)၊ စွန့်ပစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုအဆင့် (၁၃၃) စသည်တို့ကြောင့် ကျန်းမာရေး သက်ရောက်မှု အဆင့် (၁၃၈) နှင့် ဇီဝမျိုးကွဲများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း အဆင့် (၁၅၆)၊ ဂေဟစနစ်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ (၁၃၁)၊ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှု အဆင့် (၁၇၂)၊ ရေအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှု အဆင့် (၁၃၄) တို့ကြောင့်

ဂေဟစနစ်ကိုသက်ရောက်မှု အဆင့် (၁၇၈) ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် တရုတ်နှင့်ထိုင်းနိုင်ငံ၏ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုမှုရရှိရန် သစ်တောနှင့်သယံဇာတများ ထုတ်ရောင်းနေသော နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီလက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်လုပ်ဆောင်မှုများသည် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာပင်ဖြစ်သည်။

ပုံ (၁၂) - ၂၀၂၀ ခုနှစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်လုပ်ဆောင်ချက်ဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်း၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏

အဆင့်ကတ်ပြား

Country Scorecard

ရင်းမြစ် - Environmental Performance Index (၂၀၂၀ ခုနှစ်)

နိဂုံး

၂၀၂၁ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေသည် မိုက်ကရိုဘောဂဗေဒ အခြေအနေရသော်လည်းကောင်း၊ မက်ကရိုဘောဂဗေဒ အခြေအနေအရသော်လည်းကောင်း အရပ်ကြိုးပြတ် ပျက်စီး၊ ဖျက်ဆီးခံနေရပေသည်။ သို့သော် မြန်မာ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသာမက တိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင်စွမ်းမှာ အံ့မခန်းပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကြံ့ကြံ့ခိုင်ခိုင်စွမ်း မိမိတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ရုန်းကန်၊ ကြိုးစားမှုများကြောင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးသာမက မြန်မာ့နိုင်ငံရေးကိုပါ ကျွဲကူးရေပါ သက်ရောက်မှုများ ရှိလာတော့မည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားပြည်သူများသည် လွတ်လပ်ရေးရကတည်းကပင် စီးပွားရေးအရ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အကျိုးရလဒ်များကို ကောင်းစွာ မကြုံတွေ့ မခံစားဖူးခဲ့ကြပေ။ စီးပွားရေးကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်မည်ကြံတိုင်း၊ နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုများက တိုင်းပြည်ကို ချောက်ထဲသို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆွဲခေါ်သွားခဲ့သည်ချည်းသာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၁ ရာစုတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော နည်းပညာ၊ ခေတ်အပြောင်းအလဲများနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများကို အာရုံစိုက်ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း မရှိသေးရုံသာမက၊ ၁၉ ရာစု ပြဿနာများကိုပင် ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့် သတိချပ်ရမည်မှာ ၂၁ ရာစု နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း ရလဒ်များမည်သို့ပင် ထွက်လာစေကာမူ ၁၉ ရာစုမှ ပေးပြီးခဲ့သော ပင်လုံနိုင်ငံရေးကတိကဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် လမ်းကြောင်းမှန်အပေါ် ဆွဲတင်နိုင်ရန်အတွက် ၁၉ရာစုမှ ပြဿနာများကို ၂၁ ရာစုတွင် ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဟု ယုံကြည် မျှော်လင့်ပါသည်။

ကိုးကားများ

Asian Development Bank. (2021). *Asian Development Outlook: Financing a Green and Inclusive Recovery*.

<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/692111/ado2021.pdf>

ATM နှင့် ဘဏ်များမှ ငွေသားထုတ်ယူမှု ကန့်သတ်ချက်များ စက်တင်ဘာလအတွင်း ဖြေလျှော့ရန် ဆောင်ရွက်နေပြီး သတ်မှတ်ထားသည့် ပမာဏထက်ကျော်လွန် ထုတ်ပေးနိုင်ရေး အဆင့်ဆင့် စိစစ်ဆောင်ရွက်ပေးရန် စီစဉ်နေကြောင်း သိရ. (2021, August 31). *ELeven News*. <https://news-eleven.com/article/214858>

Aung, T. (n.d.). စပါးပေါ်ပေမယ့် တောင်သူမပျော်ရ [Photograph]. BBC News Myanmar. <https://www.bbc.com/burmese/burma-57187072.amp>

BNI Myanmar Peace Monitor. (n.d.). *Economic and Political stakes*. <https://www.mmpeacemonitor.org/1428/economic-and-political-stakes/>

Domestic rice price increases despite sluggish market. (2021, June 21). *The Global New Light of Myanmar*. https://www.gnlm.com.mm/domestic-rice-price-increases-despite-sluggish-market/?_cf_chl_jschl_tk__=pmd_4a0e4716638119d320faf944dec8ffcf4dd2f4b8-1626882861-0-gqNtZGzNAg2jcnBszQe6

BETV Business. (2021, April 23). မြန်မာ့လယ်ယာဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်မှ ချေးယူထားသည့် အရင်းအတိုးများကို ပြန်လည်ပေးဆပ်ကြရန် အသိပေး၊ သတ်မှတ်ချိန် ပြန်လည်ပေးဆပ်မှသာလျှင် ချေးငွေသစ်များ ဆက်လက်ထုတ်ပေးမည်ဟုဆို. <https://betvbusiness.com/mm/cheaangp/1133>

Birsel, R. (2021, April 15). Myanmar's trade plunges because of virus and 'political changes' - paper. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/myanmars-trade-plunges-because-virus-political-changes-paper-2021-04-15/>

COVID-19 ကြောင့် စီးပွားရေး ထိခိုက်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သဖြင့် ပို့ကုန်တင်ပို့မှုအပေါ် ကြိုတင်ကောက်ခံသည့် ဝင်ငွေခွန် နှစ်ရာခိုင်နှုန်းကို ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဧပြီ ၃၀ ရက်အထိ တိုးမြှင့်ကင်းလွတ်ခွင့်ပြု. (2021, April 27). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/207383>

Darbyshire, E. (2021). *Deforestation in conflict areas in 2020*. Conflict and Environment Observatory. <https://ceobs.org/assessment-of-recent-forest-loss-in-conflict-areas/https://ceobs.org/assessment-of-recent-forest-loss-in-conflict-areas/>

Domestic rice price increases despite sluggish market. (2021, June 21). *The Global New Light of Myanmar*. <https://www.gnlm.com.mm/domestic-rice-price-increases-despite-sluggish-market/>

Environmental Impact Assessment. (2015). *Teak logs at a timber yard in Myanmar in 2015* [Photograph]. The Irrawaddy. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-juntas-coup-gives-greenlight-to-timber-traffickers.html>

Environmental Performance Index. (2020). *Country Scorecard*. https://epi.yale.edu/sites/default/files/files/MMR_EPI2020_CP.pdf

Finance Uncovered & Myanmar Now. (2021, June 9). မြန်မာစစ်တပ် ရေနံနှင့် သဘာဝဓါတ်ငွေ့မှ ဘဏ္ဍာငွေဘယ်လောက်ရနေလဲ. *Myanmar Now*. <https://www.myanmar-now.org/mm/news/7049>

Finance Uncovered & Myanmar Now. (2021, May 29). စစ်ကောင်စီထံ စီးဆင်းမည့်ငွေကို ကန့်သတ်မည်ဟု စစ်ကောင်စီပြော. *Myanmar Now*. <https://www.myanmar-now.org/mm/news/6928>

Global Witness, (2021, June 29). *Myanmar's military tightened its grip on the country's corrupt jade trade under the NLD* [Press Release]. <https://www.globalwitness.org/my/myanmars-military-tightened-its-grip-on-the-countrys-corrupt-jade-trade-under-the-nld-my/>

Hundreds of government staff from various ministries in Naypyitaw join the CDM last week [Photograph]. (2021). *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/despite-pressure-myanmar-govt-employees-refuse-to-work-under-military-rule.html/amp>

Industrial Workers' Federation Of Myanmar-IWFM. (2021, July 7). *YES (1) စက်ရုံက လုပ်သက်ရှိ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင်များကို ထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့် CBA စာချုပ်ပါ သဘောတူညီချက်များကို ချိုးဖောက်မှုများ လုပ်ဆောင်နေ*. [Status update]. Facebook. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=514480243227282&id=109901467018497

Industrial Workers' Federation Of Myanmar-IWFM. (2021, September 2). သွားလာရေးအခက်အခဲကြောင့် လုပ်ငန်းခွင်အချိန်မှီမဝင်နိုင်သည့် Myanmar Solamoda (Myanmar Sun View) စက်ရုံအလုပ်သမားများ အလုပ်ထုတ်ခံရ. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/109901467018497/posts/550148429660463/>

Industrial Workers' Federation Of Myanmar-IWFM. (2021, September 15). IWFM အဖွဲ့ချုပ်၏ ညှိနှိုင်းပေးမှုကြောင့် Yoo Win အထည်ချုပ်စက်ရုံမှ အလုပ်ထုတ်ခံရသည့် အလုပ်သမားများ ဥပဒေနှင့်အညီ နှစ်နာကြေးရရှိ. [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/109901467018497/posts/558333412175298/>

Justice for Myanmar. (2021, February 8). *How Oil and Gas Majors Bankroll The Myanmar Military Regime*. <https://www.justiceformyanmar.org/stories/how-oil-and-gas-majors-bankroll-the-myanmar-military-regime>

Kyaw, M. T., (2021). *People queue at the CB Bank in the downtown area in Yangon on April 30* [Photograph]. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-05-07/myanmar-s-central-bank-says-deposits-are-safe-amid-cash-crunch>

Li, K. (2021, March 16). *Rising food and fuel prices a looming threat to the poorest and most vulnerable in Myanmar, warns WFP* [Press Release]. World Food Programme. <https://myanmar.un.org/en/116443-rising-food-and-fuel-prices-looming-threat-poorest-and-most-vulnerable-myanmar-warns-wfp>

Lwin, Soe, S., Edwards & Kim, A. (2021). *Myanmar Economic Monitor July 2021: Progress Threatened; Resilience Tested*. The World Bank.

<https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/publication/myanmar-economic-monitor-july-2021-progress-threatened-resilience-tested>

Myanmar Junta's Coup Gives Greenlight to Timber Traffickers. (2021, August 17). *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-juntas-coup-gives-greenlight-to-timber-traffickers.html>

Mar Naw. (2020). *A delivery worker from Food Panda food delivery services seen taking a break in Yangon* [Photograph]. The Myanmar Times. <https://www.mmtimes.com/news/dont-be-afraid-delivery-workers-health-ministry-says.html>

Myanmar Coup Leaves more than 500,000 Construction Workers Redundant. (2021, June 2). *The Irrawaddy*. https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-coup-leaves-more-than-500000-construction-workers-redundant.html?_cf_chl_jschl_tk__=pmd_IPW.cESyRHR7fXhfZE52HeaGoAAIs8ySYGzFil280TE-1635927235-0-gqNtZGzNAnujcnBszQjR

Myanmar Junta's Internet Blackout Leaves Food Delivery Riders Struggling to Survive. (2021, April 19). *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-juntas-internet-blackout-leaves-food-delivery-riders-struggling-survive.html>

Myanmar Junta Suspends 212 Central Bank Staff on Strike. (2021, March 17). *The Irrawaddy*. <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-suspends-212-central-bank-staff-strike.html>

Myanmar. Ministry of Planning and Finance. (2021). မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်မှ အများပြည်သူသို့ အသိပေးကြေညာချက်. <https://www.mopfi.gov.mm/en/node/12091>

Myanmar tightens grip on forex rates to combat kyat slippage. (2021, August 19). *Nikkei Asia*. <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Myanmar-Crisis/Myanmar-tightens-grip-on-forex-rates-to-combat-kyat-slippage>

Myanmar Tourism Strategic Recovery Roadmap 2021 – 2025 (MTSRR). (2021, January 23). *MYANMORE*. <https://www.myanmar.com/2021/01/myanmar-tourism-strategic-recovery-roadmap/>

National Commission for Environmental Affairs (NCEA) & United Nations Environment Programme (UNEP) Regional Resource Center for Asia and the Pacific. (2007). *Myanmar National Environmental Performance Assessment Report*. Bangkok, Thailand: GMS Environment Operations Center. <https://www.gms-eoc.org/uploads/resources/22/attachment/Myanmar%20EPA%20Report.pdf>

Natural Resource Governance Institute. (2013). *The 2013 Resource Governance Index*. <https://data.opendevelopmentmekong.net/dataset/2fe21561-dbe5-4d6b-80de-0203dc67695f/resource/8382841a-ad0c-486a-b17d-25cf8001d9af/download/rgi2013-compscores.pdf>

O'Neill, A. (2021). *Myanmar: Gross domestic product (GDP) in current prices from 2006 to 2026*. <https://www.statista.com/statistics/525760/gross-domestic-product-gdp-in-myanmar/>

Pagodas and beaches: The junta's answer to a self-made crisis. (2021, March 27).

Myanmar Now. <https://www.myanmar-now.org/en/news/pagodas-and-beaches-the-juntas-answer-to-a-self-made-crisis>

Regencia, T. (2021, June 29) Myanmar army 'tightens grip' on multibillion dollar jade trade: Report. *Aljazeera*. <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/29/global-witness-report-jade-in-myanmar>

RSCCI. (n.d.). စစ်တွေနယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းမှ နှစ်ပတ်အတွင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃၆ သန်းအထိ ကုန်သွယ်နိုင်ခဲ့ [Photograph]. Development Media Group. <https://www.dmgburmese.com/%E1%80%9E%E1%80%90%E1%80%84%E1%80%B9%E1%80%B8/tru-sit-bder.html>

The World Bank. (2021, July 26). *Economy Expected to Contract by 18 Percent in FY2021: Report* [Press Release]. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/07/23/myanmar-economy-expected-to-contract-by-18-percent-in-fy2021-report#:~:text=The%20economy%20is%20expected%20to,Myanmar%20Economic%20Monitor%2C%20released%20today>

Thu, Y. A. (2021). *Residents across Yangon defy curfew in search of oxygen at a filling station* [Photograph]. ABC News. <https://www.abc.net.au/news/2021-07-18/myanmar-doctors-military-junta-hoarding-oxygen-coronavirus/100297282>

Tianjin Fashion အထည်ချုပ်စက်ရုံပိုင်ရှင် စက်ရုံပိတ်ပြီးထွက်ပြေး. (2021, May 6). ဒီမိုကရက်တစ် မြန်မာ့အသံ. <http://burmese.dvb.no/archives/462486>

UMFCCI-Union of Myanmar Federation of Chambers of Commerce and Industry. (2021, September 11). ကိုဗစ်-၁၉ သက်ရောက်မှုကြောင့်ထိခိုက်မှုရှိနေသော ငါး၊ ပုစွန် မွေးမြူရေး အပါအဝင် မွေးမြူရေးကဏ္ဍသို့ ကိုဗစ်-၁၉ ရန်ပုံငွေမှ ထုတ်ပေးမည့် ချေးငွေလျှောက်ထားနိုင်ကြောင်း အသိပေးကြေညာခြင်း [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/UMFCCI/posts/2250166825124145%20/>

United Nations Development Programme. (2021, April 30). *Pandemic and political crisis could result in half of Myanmar's population living in poverty by 2022, UNDP says* [Press Release]. <https://www.undp.org/press-releases/pandemic-and-political-crisis-could-result-half-myanmars-population-living-poverty>

Win, S. T. (2014). *A Buddhist monk asks a question at a mobile phone shop in Yangon in August 2014* [Photograph]. Fortune. <https://fortune.com/2014/09/18/asia-myanmar-burma-telecommunications-market/>

Wiriyapong, N. (2021, June 21). Taking a Stand on Myanmar. *The Bangkok Post*. <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2135631/taking-a-stand-on-myanmar>

World Mining Congress. (2016). *Data Resource Review - Mineral Production Quantity and Value 2016*. <https://data.opendevelopmentmyanmar.net/my/dataset/mineral-production-and-value-2014>

Workers at the Thilawa Special Economic Zone in Yangon, Myanmar [Photograph].

(2015). Twitter. <https://asiatimes.com/2019/08/a-distant-vision-for-myanmars-industrial-future/>

WWF Myanmar. သစ်တောများ. https://www.wwf.org.mm/forests_burmese/

ကိုဇေ. (2021, March 10). မလွကုန်းမီးရထားဝင်းက CDM ဝန်ထမ်းတွေ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရ. လွတ်လပ်တဲ့အရှအသံ. <https://www.rfa.org/burmese/news/mahlagone-train-staff-flee-03102021073402.html>

ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ဟိုတယ်နှင့် တည်းခိုရိပ်သာ အလုံးပေါင်း ၁၂၀၀ ကျော် ယာယီပိတ်ထားရ. (2021, January 16). ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ. <http://burmese.dvb.no/archives/434757>

ကန်ချနဘူရီခရိုင် ဆိုင်ယောမြို့နယ် တောလမ်းမှ တရားမဝင် ဝင်လာသည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများကို ထိုင်းလုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့က ၂၀၂၁ အောက်တိုဘာ ၂၄ ရက်နေ့က ဖမ်းဆီးထားစဉ်။ [Photograph]. (2021) လွတ်လပ်တဲ့ အရှအသံ. <https://www.rfa.org/burmese/news/260-myanmar-citizens-were-arrested-in-thailand-10252021230345.html>

ခိုးဝင်မြန်မာလုပ်သားတွေကို ထိုင်းဆက်လက်ဖမ်းဆီး. (2021, June 24). ဗွီအိုအေမြန်မာ. <https://burmese.voanews.com/a/burmese-illegal-immigrants-worker-with-fake-document-in-thailand/5939988.html>

ခင်မောင်စိုး. (2021, May 13). CDM ဝင်တဲ့ အခြေခံပညာ ဆရာ၊ ဆရာမတွေကို စစ်ကောင်စီက ယာယီရပ်ဆိုင်းစာထုတ်. လွတ်လပ်တဲ့အရှအသံ. https://www.rfa.org/burmese/news/cdm-teachers-military-coup-05132021171953.html?fbclid=IwAR2Q8PVS5F_Q5mptKb_rZr44cNlzcram6Mo7G-EebQv-fhBIa96mvAqFCA

ချမ်းမြေ့ထွေး. (2021, february 19). ကုန်သွယ်မှုပမာဏ ဆက်တိုက်ကျဆင်းလာနေမှု ကာလတူထက် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၃ ဘီလီယံခန့်ရှိလာ. *မြန်မာတိုင်းမ်*.

<https://myanmar.mmtimes.com/news/151506.html>

ငြိမ်းချမ်း. (2021, July 27). ရန်ကုန်စက်မှုဇုန် ကိုဗစ်ကူးစက်မှု စိုးရိမ်ဖွယ်ရှိ. *ဗီအိုအေ မြန်မာ*.

<https://burmese.voanews.com/a/hlaingtharyar-industrial-zone-covid-cases-rises-up-/5980542.html>

ငြိမ်းငြိမ်းသူ & သီဂီဝင်းထွန်း. (2021, May 18). အခြေခံစားသောက်ကုန်အချို့၏ ဈေးနှုန်းများ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာ. *Eleven Media*. <https://news-eleven.com/article/208442>

စိုးသူအောင်. (2017). သေနတ်ဖြင့် ခြောက်လှန့် ပစ်ခတ်ရာမှ ရေမဆေးကျောက်ရှာဖွေသူတစ်ဦး သေဆုံး.

[Photograph]. BNI Multimedia Group. <https://www.bnionline.net/mm/news-9804.html>

စစ်ကောင်စီကို နာမည်ကြီး ကျောက်မျက်လုပ်ငန်းရှင်များ ကူညီနေ. (2021, July 5). *Myanmar Now*.

<https://www.myanmar-now.org/mm/news/7361>

စစ်ကောင်စီ သစ်လေလံဈေး နှိမ်ခံပြီး ရောင်းချနေရ. (2021, May 31). *ရှာဝတီသတင်းဌာန*.

<https://burma.irrawaddy.com/news/2021/05/31/242360.html>

စစ်တပ်ထုတ်ကုန် မြန်မာဘီယာ ရောင်းအား အကြီးအကျယ် ကျဆင်း. (2021, May 13).

လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ. [https://www.rfa.org/burmese/news/military-products-boycott-](https://www.rfa.org/burmese/news/military-products-boycott-kirin-05132021142842.html)

[kirin-05132021142842.html](https://www.rfa.org/burmese/news/military-products-boycott-kirin-05132021142842.html)

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဆန့်ဆီ အပါအဝင်ကုန်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်. (2021, February 4). *ဒီမိုကရက်တစ် မြန်မာ့အသံ*. <http://burmese.dvb.no/archives/439225>

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် တရုတ်နယ်စပ်တွင် မြေရှားသတ္တု တရားမဝင်တူးဖော်မှုများ တိုးလာ. (2021, April 28). *ရှေ့ဝတီသတင်းဌာန*. <https://burma.irrawaddy.com/business/2021/04/28/241220.html>

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ရပ်တန့်သွားသော ဆောက်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ. (2021, May 26). *BBC News မြန်မာ*. <https://www.bbc.com/burmese/burma-57253192>

စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် မြန်မာ့စီးပွားရေး ထိခိုက်နိုင်သလား. (2021, February 03). *BBC News မြန်မာ*. <https://www.bbc.com/burmese/burma-55922710>

စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြောင့် ရန်ကုန် စက်ရုံလုပ်သားတွေ အခက်ကြုံ. (2021, March 20). *ဗွီအိုအေ မြန်မာ*. <https://burmese.voanews.com/a/myanmar-factory-workers-return-home-5821494.html>

စိုက်ပျိုးစရိတ်မိုးချေးငွေ နောက်ဆုံးပေးဆပ်ရမည့်ရက် CRPH က သက်တမ်း ၁ နှစ်တိုးပေး. (2021, March 12). *ဒီမိုကရက်တစ် မြန်မာ့အသံ*. <http://burmese.dvb.no/archives/451146>

ဆရာ၊ ဆရာမ တစ်သိန်းခွဲနီးပါး အလုပ်ကနေ ရပ်ဆိုင်းခံခဲ့ရ. (2021, May 25). *BBC News မြန်မာ*. <https://www.bbc.com/burmese/burma-57239830?fbclid=IwAR3kDwYuda5NvmKZZ5rQS0sMM4PfUKh4FQcMfvAFsyy5-udnzvsUNpOfqlU>

ဇွန်လ နောက်ဆုံးပတ်တွင် ပြည်တွင်းဈေးကွက်၌ မတ်ပဲ FAQ တစ်တန်လျှင် ကျပ် ၁၁ သိန်းနီးပါးရှိပြီး မေလ နောက်ဆုံးပတ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်ဈေးထက် ကျပ် ၃၅၀၀၀ ခန့်မြင့်တက်. (2021, June 29). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/210671>

ဇော်ဝင်းလှိုင်. (2021, March 17). စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြောင့် စားဝတ်နေရေးထိခိုက်ပြီး ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းမှုဖြစ်လာနိုင်. *ဗီအိုအေ မြန်မာ*. <https://burmese.voanews.com/a/myanmar-military-coup-and-business/5818073.html>

တရုတ်နယ်စပ်မှာ အလုပ်လက်မဲ့ မြန်မာအလုပ်သမားတွေ အခက်တွေ့နေ. (2021, July 22). *လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ*. <https://www.rfa.org/burmese/news/jobless-myanmar-difficult-in-china-border-07222021053231.html>

တရုတ်-မြန်မာနယ်စပ်ကုန်တင်ကားများ [Photograph]. (n.d.). *ဗီအိုအေမြန်မာ*. <https://burmese.voanews.com/amp/china-myanmar-border-trade/6217998.html>

တင်အောင်ခိုင်. (2021, May 8). တက္ကသိုလ်တွေက ဝန်ထမ်းတသောင်းကျော် တာဝန်ကနေ ယာယီရပ်ဆိုင်း. *လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ*. https://www.rfa.org/burmese/interview/interview-with-cdm-university-professor-05112021211800.html?fbclid=IwAR3YDF4Yhjxpiz0wCb8zeRYjHicWWfiHUJZIUVYQ8sc_cRqq7kKaPzWIT4u8

တစ်နှစ်အတွင်း တစ်ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးအထိ တရိပ်ရိပ်မြင့်တက်လာသော အထွေထွေစရိတ်စကဗျေးနှုန်းများ. (2021, June 13). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/209830>

ထိုင်းနိုင်ငံထဲသို့ တရားမဝင်လာရောက်သည့် ရွှေ့ပြောင်း မြန်မာ ၁၅ ဦး ဖမ်းဆီးခံရ. (2021, June 24). *ဒီမိုကရက်တစ် မြန်မာ့အသံ*. <http://burmese.dvb.no/archives/471623>

နီလာ. (2021, April 25). ဒေါ်လာဈေးဂယက်၊ ကုန်ဈေးနှုန်းအတက်နှင့် အကျပ်အတည်းများကြားမှ ပြည်သူများ. *Eleven Media*. <https://news-eleven.com/article/207270>

နိုင်ငံခြားသားလုပ်ငန်းရှင်များက စက်ရုံပိတ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာရန်ပြင်ဆင်၊ အလုပ်လက်မဲ့ ပြဿနာ ပိုဆိုးလာနိုင်. (2021, May 5). *ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ*.

<http://burmese.dvb.no/archives/462061>

ပြည်တွင်း ငရုတ်သီး၊ ကြက်သွန်ဈေးနှုန်း မြင့်တက်. (2021, June 23). *ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ*.

<http://burmese.dvb.no/archives/471514>

ပြည်တွင်းဈေးကွက်၌ ဒေသအစုံမှထွက်ရှိသော ဆန်ချောဈေး သုံးလအတွင်း တစ်အိတ်လျှင် ကျပ် ၂၀၀၀ မှ ကျပ် ၃၅၀၀ အထိ မြင့်တက်. (2021, May 25). *ELEVEN Media*. [https://news-](https://news-eleven.com/article/208845)

[eleven.com/article/208845](https://news-eleven.com/article/208845)

ဖရွန်းတီးယားမြန်မာ. (n.d.). ကချင်ပြည်နယ်၊ တရုတ်နယ်စပ်တစ်နေက မြေရှားသတ္တုတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသော ဓာတုရေကန်များကို မြင်တွေ့ရစဉ်။ [Photograph].

<https://www.frontiermyanmar.net/mm/71185/>

ဖားကန့်က CDM ပညာရေးဝန်ထမ်း ၉၆ ဦး အလုပ်ထုတ်ခံရ. (2021, May 28). *လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ*.

[https://www.rfa.org/burmese/news/hpakant-education-staffs-dismissed-](https://www.rfa.org/burmese/news/hpakant-education-staffs-dismissed-05282021072520.html?fbclid=IwAR1K4tF9p0qInwIsZnuKykuSwlccSlaumV02p9VjUD2)

[05282021072520.html?fbclid=IwAR1K4tF9p0qInwIsZnuKykuSwlccSlaumV02p9VjUD2](https://www.rfa.org/burmese/news/hpakant-education-staffs-dismissed-05282021072520.html?fbclid=IwAR1K4tF9p0qInwIsZnuKykuSwlccSlaumV02p9VjUD2)

[OiFzXCxRv73qji9g](https://www.rfa.org/burmese/news/hpakant-education-staffs-dismissed-05282021072520.html?fbclid=IwAR1K4tF9p0qInwIsZnuKykuSwlccSlaumV02p9VjUD2)

မန္တလေးတွင် ကြက်ဥနှင့်အခြေခံ စားသုံးကုန်ဈေးနှုန်းများမြင့်တက်. (2021, July 17).

ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ. <http://burmese.dvb.no/archives/475727>

မြန်မာတရားမဝင် ဝင်ရောက်သူများလာလို့ ထိုင်းနယ်စပ် လုံခြုံရေးတင်းကြပ်. (2021, May 3). *စီအိုအေ*

မြန်မာ. [https://burmese.voanews.com/a/illegal-burmese-will-be-driven-back-by-](https://burmese.voanews.com/a/illegal-burmese-will-be-driven-back-by-thai/5875891.html)

[thai/5875891.html](https://burmese.voanews.com/a/illegal-burmese-will-be-driven-back-by-thai/5875891.html)

မြန်မာနိုင်ငံတော်ဗဟိုဘဏ်. (2021, July 28). *Covid-19 ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် ကန့်သတ်ပမာဏထက်ကျော်လွန်၍ ငွေထုတ်ခွင့်ပြုနိုင်ရေးကိစ္စ*.

https://www.cbm.gov.mm/sites/default/files/covid_19_29.7.2021.pdf

မြန်မာနိုင်ငံ. သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန - အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ. (2021). *စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများအတွင်း မြန်မာ့သဘာဝသယံဇာတများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း (သစ်တောနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကဏ္ဍ)*. [https://assets-](https://assets-monrec.nugmyanmar.org/images/2021/07/Status-of-Natural-Resources-Depletion-During-the-Military-Regime-Version-7.0.pdf)

[monrec.nugmyanmar.org/images/2021/07/Status-of-Natural-Resources-Depletion-During-the-Military-Regime-Version-7.0.pdf](https://assets-monrec.nugmyanmar.org/images/2021/07/Status-of-Natural-Resources-Depletion-During-the-Military-Regime-Version-7.0.pdf)

မြန်မာပြည် ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍ နှလံထူဖို့ အနည်းဆုံး ၃ နှစ် အချိန်ယူရနိုင်. (2021, July 30). *BBC News မြန်မာ*. <https://www.bbc.com/burmese/topics/c404v08p1wxt/page/29>

မြန်မာရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားများအား ထိုင်းနိုင်ငံ မဲဆောက်မြို့ကျန်းမာရေးဌာနက COVID-19 ကာကွယ်ဆေး ထိုးနှံပေး. (2021, August 17). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/213881>

မြန်မာအပါအဝင် ၄ နိုင်ငံကို ဗြိတိန်က ခရီးသွားဝင်ရောက်ခွင့်ဆိုင်ရာ အနီရောင်အဆင့်သတ်မှတ်. (2021, July 15). *ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ*. <http://burmese.dvb.no/archives/475265>

ရဲစည်သူက. (2021, February 25). လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေကြောင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းတွေ အခက်အခဲတွေ့နေရ. *လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ*.

https://www.rfa.org/burmese/program_2/garment-industry-difficulties-02252021070624.html

ရန်ကုန်ဈေးကွက်အတွင်း၌ လေးလအတွင်း သားငါးပုစွန်ဈေး အတက်အကျရှိခဲ့ပြီး စားဖိုဆောင်ပစ္စည်းများ ဈေးနှုန်းအကျဘက်သို့ ရောက်ရှိနေသော်လည်း စားသုံးဆီဈေး တစ်ပိဿာ ကျပ် ၁၀၀၀ ဝန်းကျင် မြင့်တက်. (2021, June 15). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/209943>

ရန်ကုန်ရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံ ၂၀၀ ပိတ်ရန် အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနထံ တင်ပြထား. (2021, June 18). *ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ*. <http://burmese.dvb.no/archives/470523>

ရန်နိုင်. (2021, April 3). *ရန်ကုန်စက်မှုဇုန်ထဲက စက်ရုံတွေ ပြန်ဖွင့်နေ. ဗီအိုအေ မြန်မာ*. <https://burmese.voanews.com/a/myanmar-factory-reopen-during-military-coup-/5838754.html>

ရေနံနှင့်သဘာဝဓါတ်ငွေ့လုပ်ငန်း၊ ထိုင်းကိုပို့တဲ့ ဓါတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းကနေ တိုတယ်အတွက် အမြတ် ၉၇ % အထိ ရှိနေ. (2021, May 5). *BBC News မြန်မာ*. <https://www.bbc.com/burmese/topics/c95y3565pn8t>

ရွှေမန်း. (2021). *စပါးစိုက်ပျိုးရာတွင် အများဆုံးသုံးသည့် ပုလဲဓာတ်မြေဩဇာဈေး တစ်အိတ် ကျပ် ၁၀,၀၀၀ ကျော် မြင့်တက်. မြန်မာတောင်သူကြီးဂျာနယ်, 30(438)* <https://www.thefarmermedia.com/news/16199>

ရွှန်းလဲ့ဝင်း. (2021, February 28). ပြည်တွင်းခရီးသွားများနှင့် ပြန်လည်စတင်ရန်ရည်မှန်းခဲ့သည့် မြန်မာ့ခရီးသွားလုပ်ငန်း ၂၀၂၁ ပွင့်လင်းရာသီတွင် ဖြစ်လာနိုင်ပါ့မလား. *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/205342>

လာအိုနိုင်ငံမှ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာသည့် မြန်မာရွှေ့ပြောင်းလုပ်သား ၂၀၀၀ ကျော်တွင် ၁၉၆ ဦး COVID ပိုးတွေ့ရှိ. (2021, August 25). *ELEVEN Media*. <https://news-eleven.com/article/213881>

လုဆိုင်. (2021, April 29). တပတ်အတွင်း ထိုင်းနိုင်ငံထဲခိုးဝင်သူ မြန်မာနိုင်ငံသား ၂၀၀ ကျော် ဖမ်းမိ.
လွတ်လပ်တဲ့ အာရှအသံ. <https://www.rfa.org/burmese/news/myanmar-citizens-got-arrested-in-thailand-04292021125420.html>

လုဆိုင်. (2021, May 12). ထိုင်းကို ခိုးဝင်တဲ့ မြန်မာနိုင်ငံသား တလအတွင်း လေးရာကျော် ဖမ်းဆီးခံရ.
လွတ်လပ်တဲ့ အာရှအသံ. <https://www.rfa.org/burmese/news/myanmar-migrants-got-detained-in-thai-border-05122021134857.html>

ပိုက်လစ်စာရင်းနဲ့ အင်တာနက်ကန့်သတ်ဖို့ ခြေလှမ်းလာတဲ့ စစ်ကောင်စီ. (2021, May 26). BBC News
မြန်မာ. <https://www.bbc.com/burmese/topics/cvjp2jk7x65t>

သစ်တောများပြုန်းတီးမှု ရေအရင်းအမြစ်ရရှိခြင်းကို ထိခိုက်စေနိုင်ပြီး ဂျန်စီအတွင်း သစ်ပြုန်းတီးမှု
ကမ္ဘာပေါ်မှာ တတိယအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်နေ. (2021, September 17). *Myanmar Golden Phoenix*.
<https://www.mmgpmedia.com/static/content/MFN/2021-09-17/888520761172963328.html>

သျှမ်းသံတော်ဆင့်. (2021). *CDM ပြုလုပ်သည့် ပညာရေးဝန်ထမ်းများ လုပ်ငန်းခွင်သို့ပြန်မဝင်ပါက ၅၀၅*
(က) ဖြင့် ဖမ်းဆီးမည်ဟု ခြိမ်းခြောက် [Photograph]. BNI Multimedia Group.
<https://www.bnionline.net/mm/news-80907>

အလုပ်သမား တစ်ထောင်ကျော်သည့် တရုတ်အထည်ချုပ်စက်ရုံ ပိတ်သိမ်း. (2021, June 20). *Myanmar Now*. <https://www.myanmar-now.org/mm/news/7177>

အီးယူစည်းမျဉ်းတွေကို ချိုးဖောက်ပြီး မြန်မာသစ်တွေ ဥရောပထဲ အိတ်လီကနေတဆင့် အမိကဝင်နေ. (2021,
September 1). *BBC News* မြန်မာ. <https://www.bbc.com/burmese/topics/c340q4g3jzrt>

အွန်လိုင်းဖြင့် ကျပ်ငွေအကောင့်မှ VISA ကတ်သို့ ဒေါ်လာပြောင်းလဲခြင်း CB ဘဏ်ကန့်သတ်. (2021, August 26). *ရော့တီသတင်းဌာန*.

https://burma.irrawaddy.com/news/2021/08/26/245524.html?_cf_chl_jschl_tk_=6iqz_nrmGkFd5.skqMjI6uen34Q8VeN5dT7R3lqrja0k-1635946161-0-gaNycGzNCZE

ဦးသစ်ဆင်း. (2021, July 2). တရုတ်အထည်ချုပ်စက်ရုံ ၂၀၀ ဝန်းကျင် လုပ်ငန်းရပ်ဆိုင်း. လွတ်လပ်တဲ့အာရှအသံ. [https://www.rfa.org/burmese/news/nearly-200-chinese-garment-factories-closed-](https://www.rfa.org/burmese/news/nearly-200-chinese-garment-factories-closed-07022021072350.html?fbclid=IwAR0hZtYB_6TPx6cw0b6DwlOw2jRLfadF-QZBXTTPPZTjoiyyf5mE0ZJq3tq8)

[07022021072350.html?fbclid=IwAR0hZtYB_6TPx6cw0b6DwlOw2jRLfadF-QZBXTTPPZTjoiyyf5mE0ZJq3tq8](https://www.rfa.org/burmese/news/nearly-200-chinese-garment-factories-closed-07022021072350.html?fbclid=IwAR0hZtYB_6TPx6cw0b6DwlOw2jRLfadF-QZBXTTPPZTjoiyyf5mE0ZJq3tq8)

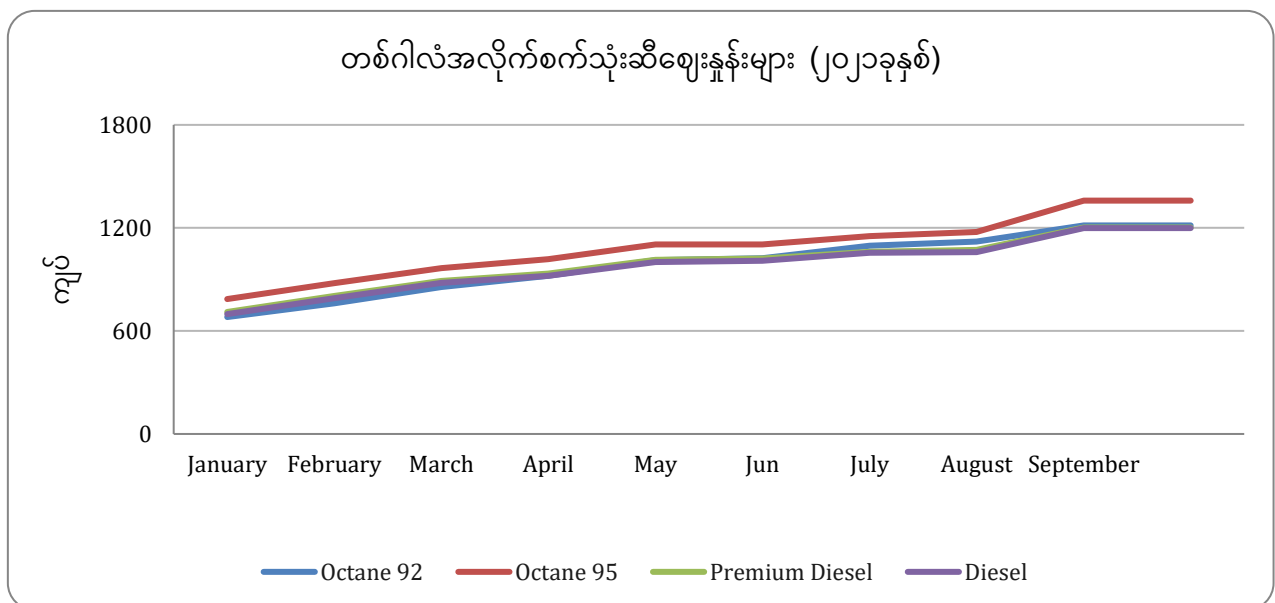
နောက်ဆက်တွဲ

စာရင်းအင်းနည်းစနစ်ဖြင့် သုတေသန ဆန်းစစ်ချက်

		Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means							
		F	Sig	t	df	Sig (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	90% CI of the Difference	
									Lower	Upper
Damage for earing	Equal variance assumed	7.646	0.06	-0.505	210	0.614	0.066	0.131	-0.282	0.150
	Equal variance not assumed			-0.505	196.784	0.614	0.066	0.131	-0.282	0.150
Damage on Marketing	Equal variance assumed	19.744	0.000	1.610	210	0.109	0.283	0.176	-0.007	0.573
	Equal variance not assumed			1.610	201.485	0.109	0.203	0.176	-0.007	0.573
Damage to Business Cash Flow	Equal variance assumed	37.012	0.000	0.963	210	0.337	0.132	0.137	-0.094	0.359
	Equal variance not assumed			0.963	168.980	0.337	0.132	0.137	-0.094	0.359
Loss of New Business Opportunities	Equal variance assumed	48.183	0.000	2.399	210	0.017	0.406	0.169	0.126	0.685
	Equal variance not assumed			2.399	185.598	0.017	0.406	0.169	0.126	0.685
Damage on Transportation	Equal variance assumed	12.540	0.000	0.396	210	0.693	0.057	0.143	-0.180	0.2931
	Equal variance not assumed			0.396	193.527	0.693	0.057	0.143	-0.180	0.2931
Affect on the Productivity of the Business	Equal variance assumed	10.577	0.001	0.497	210	0.619	0.085	0.171	-0.197	0.367
	Equal variance not assumed			0.497	204.781	0.619	0.085	0.171	-0.197	0.367
Damage on the Performance of Employees	Equal variance assumed	9.337	0.003	0.673	210	0.501	0.123	0.182	-0.178	0.423
	Equal variance not assumed			0.673	207.686	0.501	0.123	0.182	-0.178	0.423
Damage on the	Equal variance assumed	7.741	0.006	1.910	210	0.057	0.358	0.188	0.048	0.669

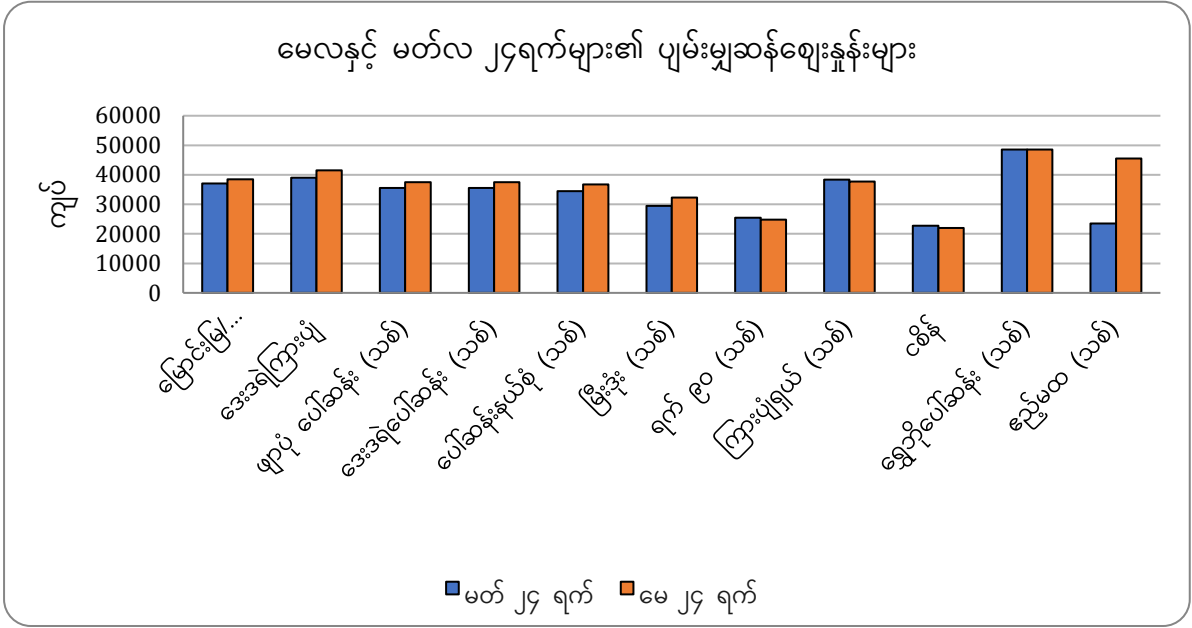
Paying of Salary of Employees	Equal variance not assumed			1.910	207.487	0.057	0.358	0.188	0.048	0.669
Damage on the Mental Health of Employees	Equal variance assumed	26.067	0.00	0.677	210	0.499	0.133	0.167	-0.163	0.390
	Equal variance not assumed			0.677	199.38	0.499	0.133	0.167	-0.163	0.390
Damage on Business due to Government restrictions and announcements	Equal variance assumed	9.680	0.002	2.781	210	0.006	0.311	0.112	0.126	0.496
	Equal variance not assumed			2.781	202.522	0.006	0.311	0.112	0.126	0.496

အင်းလျားဘောဂဗေဒ ၂၀၂၁ခုနှစ်

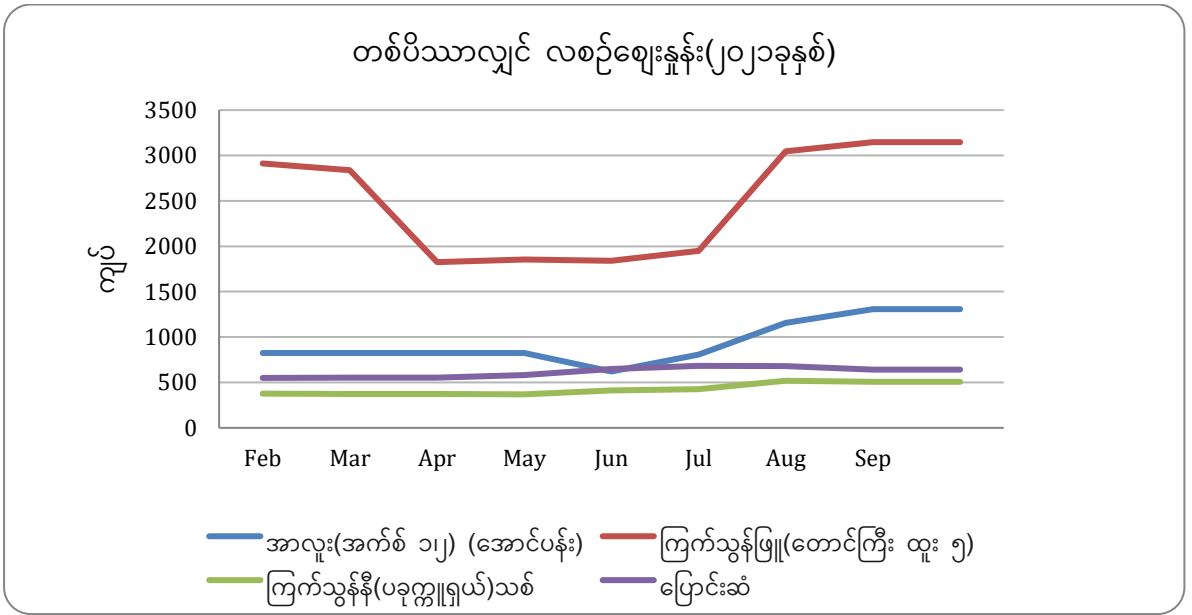

ရင်းမြစ်: Max Energy

မှတ်ချက်၊ အထက်ပါ ကိန်းဂဏန်းများမှာ တိုင်းဒေသကြီးများမှ နေ့စဉ်ရရှိသော အချက်အလက်များကို စုပေါင်းကာ ပျမ်းမျှယူထားသော ကိန်းဂဏန်းဖြစ်ပါသည်။

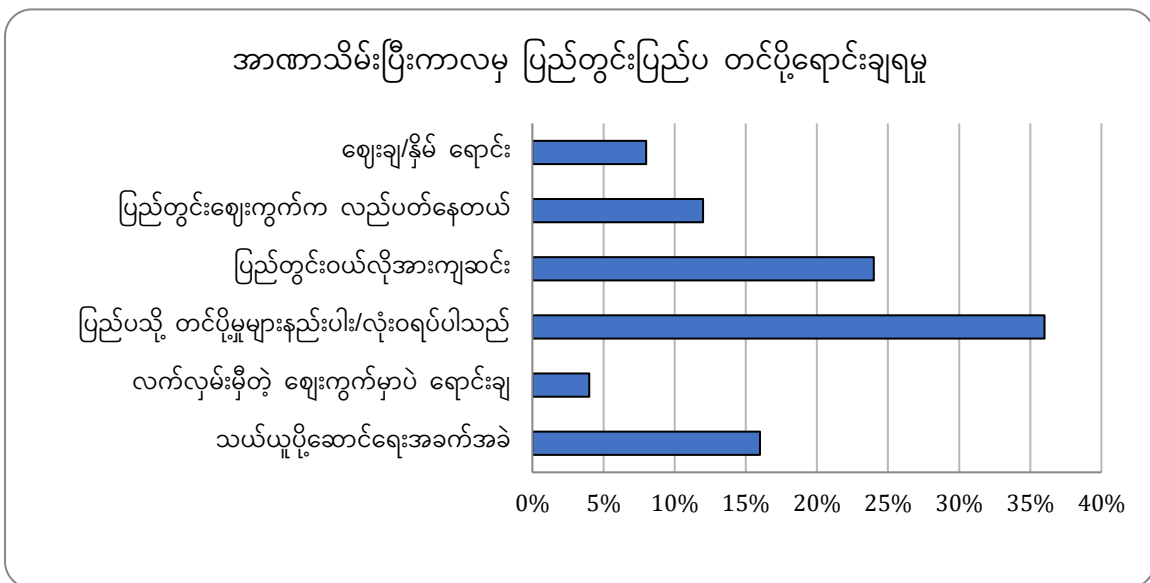
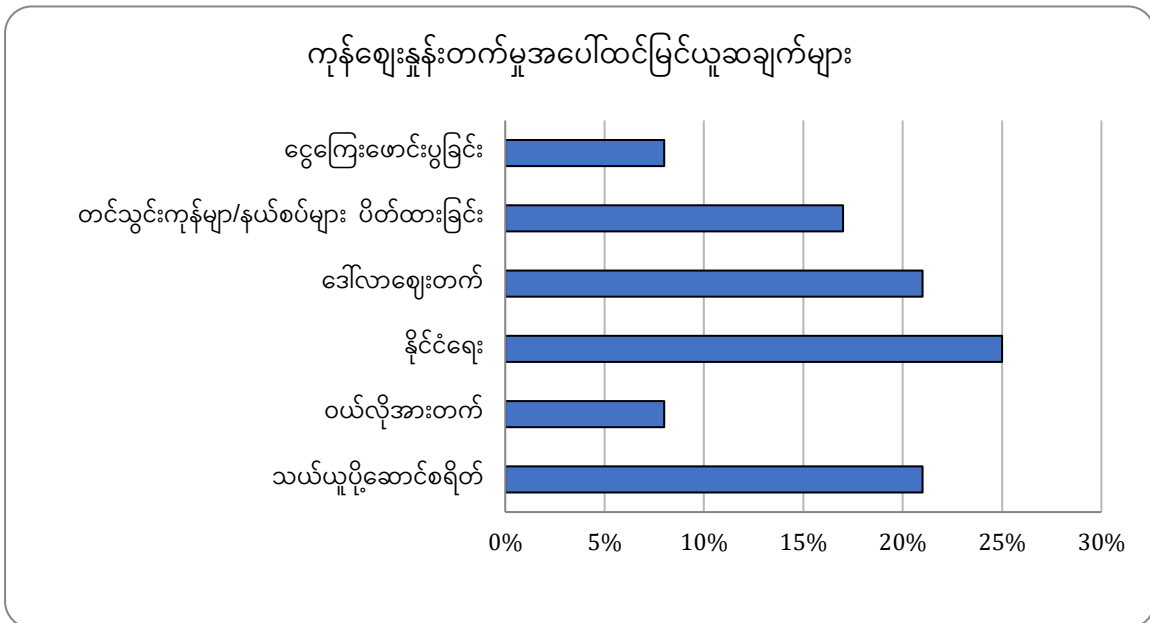

ရင်းမြစ်၊ <https://news-eleven.com/article/208845>

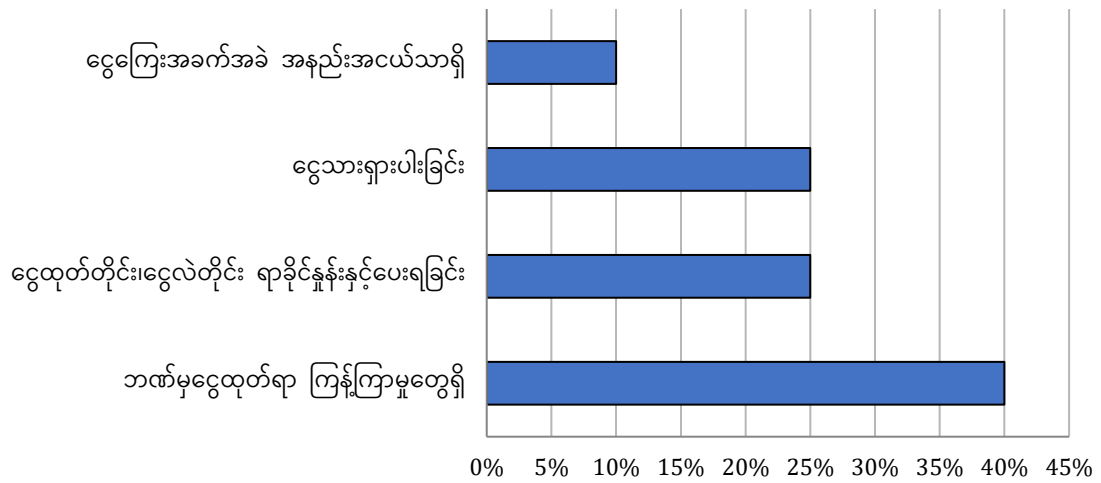

ရင်းမြစ်၊ <https://news-eleven.com/article/208845>

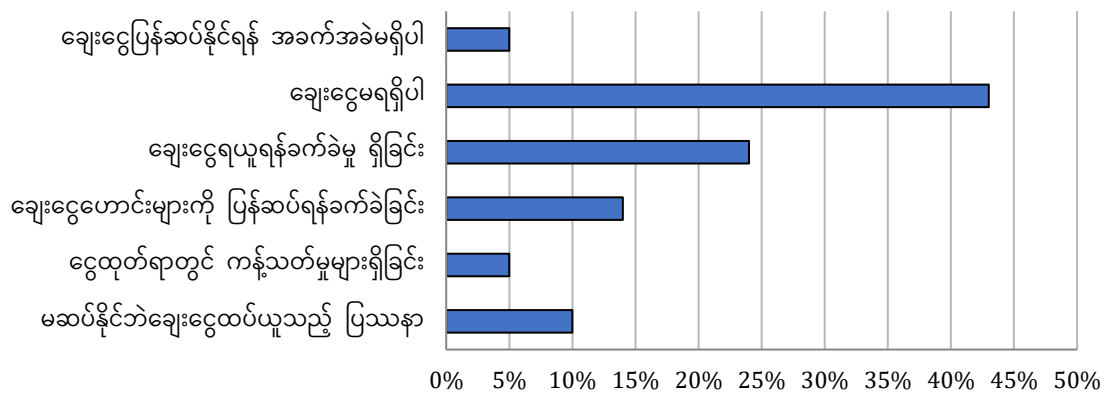
စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း

ကုန်စည်အရောင်းအဝယ်ပြုရာတွင် ငွေကြေးအလွဲအပြောင်း အခက်အခဲများ

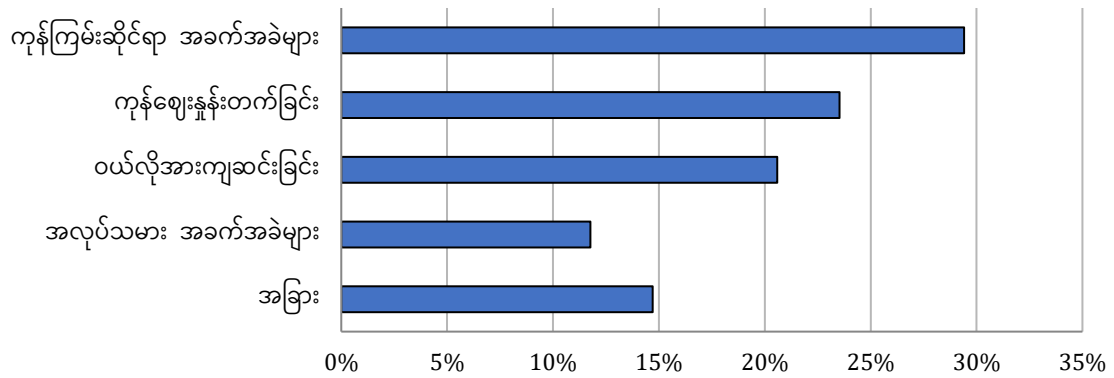

စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေ ရရှိရန် အခက်အခဲများ

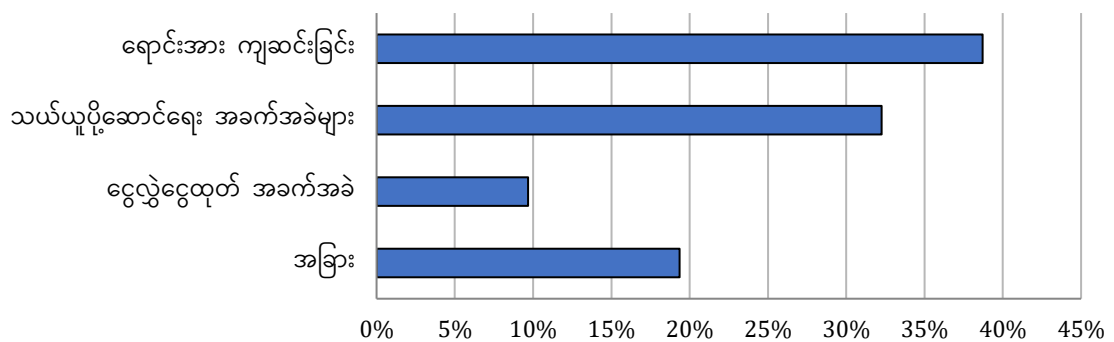

ကုန်ထုတ်လုပ်မှု/စက်မှုကဏ္ဍ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း

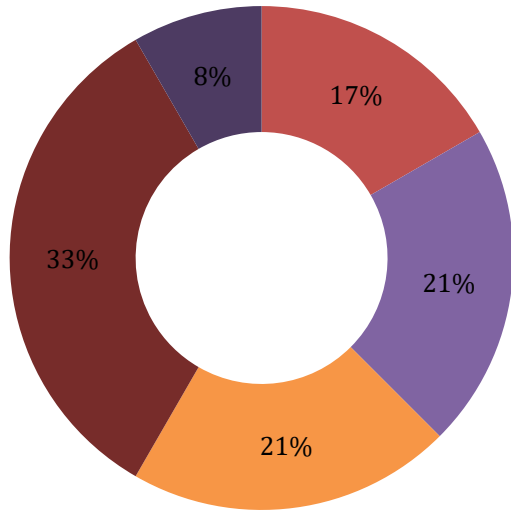
အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရာတွင် သက်ရောက်မှုများ

အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း ကုန်ရောင်းချရာတွင်
ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများ

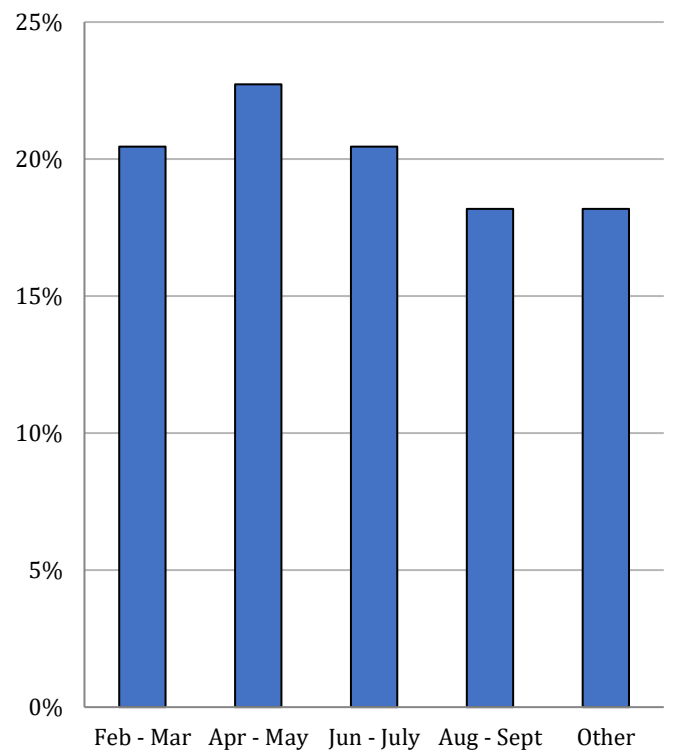

အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း
ပြည်တွင်းပြည်ပ အော်ဒါရရှိမှု ရာခိုင်နှုန်း

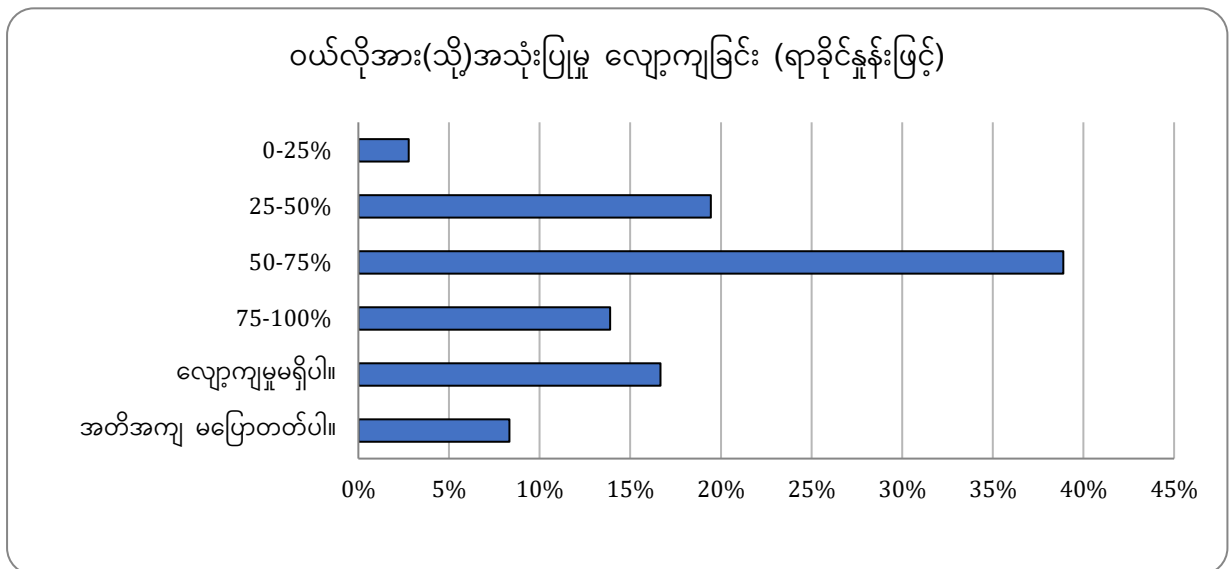
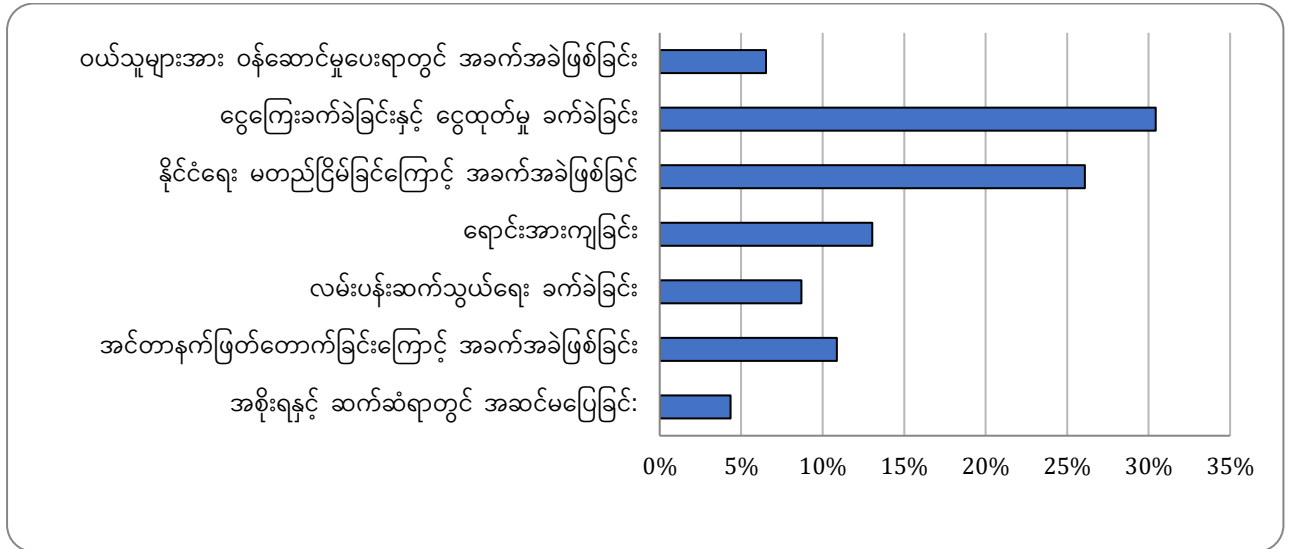

■ 20 - 40 % ■ 40 - 60 % ■ 60 - 80 %
■ 80 - 100 % ■ မရှိပါ

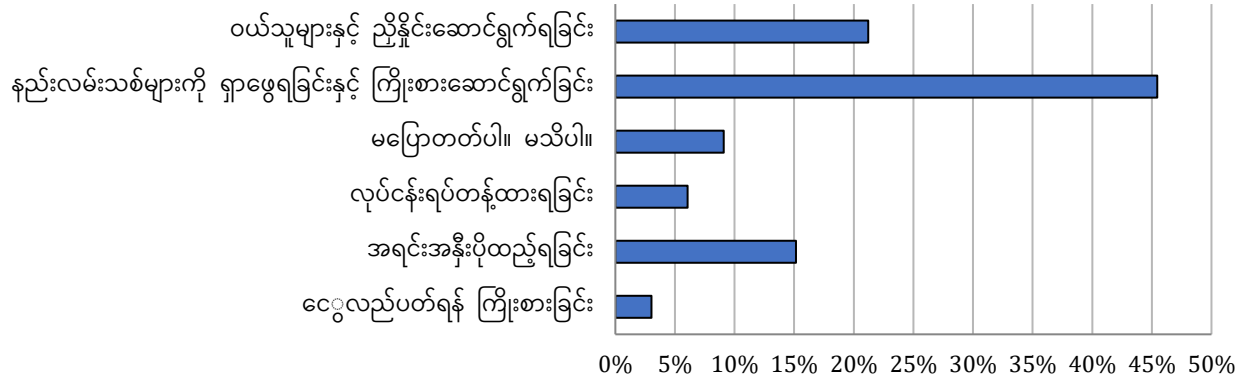
လအလိုက် အကျိုးအမြတ်ထိခိုက်မှု

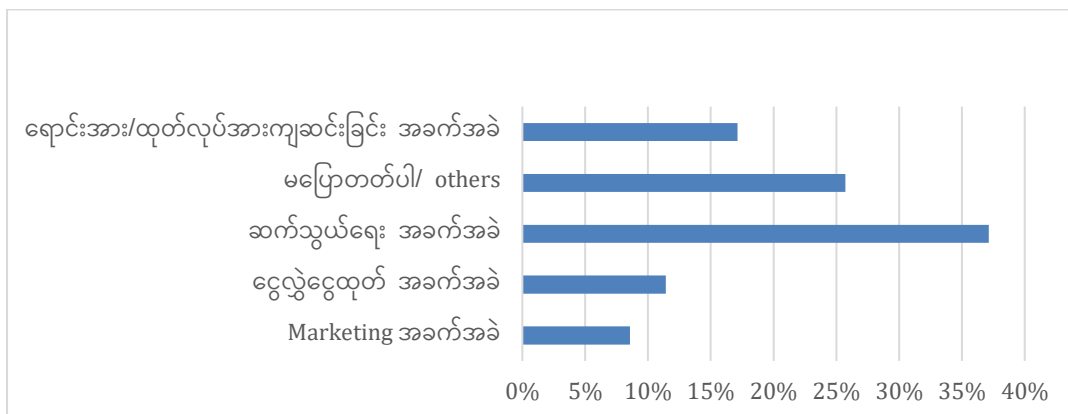
ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါနှင့် အာဏာသိမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကိုပြသော ညွှန်းကိန်း

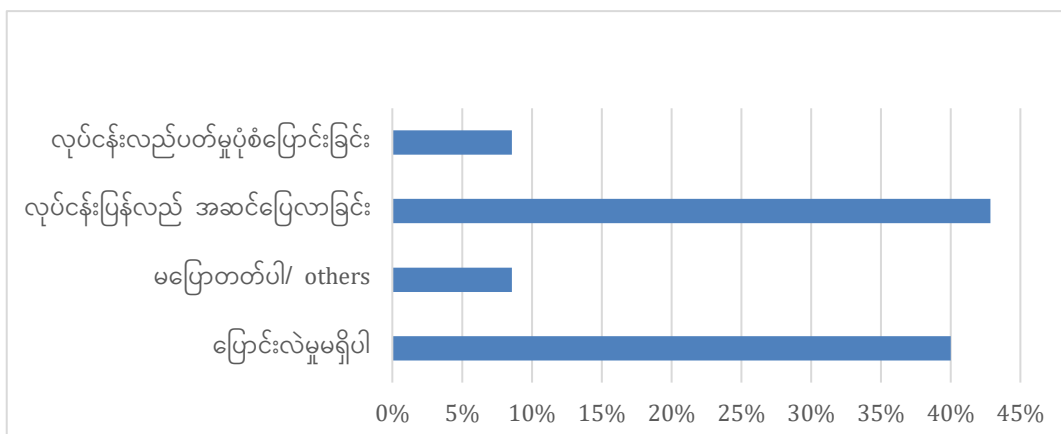
အခက်အခဲများကြားမှလုပ်ငန်းဆက်လက်ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်မှု

အင်တာနက်လိုင်းများပိတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အခက်အခဲများ

အင်တာနက်လိုင်းများပိတ်ဆိုမှုကိုဖြေလျှော့ပြီးနောက်ပိုင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ် ပြောင်းလဲမှုများ

အင်းလျားဘောဂဗေဒ

“The country has been through much turmoil and strife for so long, but its people are resilient, innovative against the odds, and astonishingly brave. The young women and men of Myanmar are especially impressive, and with open hearts and minds I believe they can achieve much.” (2019)

Dr.Ronald Findlay (1935-2021)

Ragnar Nurkse Professor of Economics at the School of International and Public Affairs, Columbia University, and well-known Burmese economist

Ref: Myanmar Economic Bulletin Vol.2 No.1 (2019)

Inya
Economics

www.inyaeconomics.com

inyaeconomics@gmail.com